

Tugba KAYNAR

TURİZM VE OTEL İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

MART 2024

ISKENDERUN TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**BORSA İSTANBUL LOKANTALAR
VE OTELLER ENDEKSİNDE
FAALİYETTE BULUNAN
ŞİRKETLERİN FİNANSAL
PERFORMANSLARININ ÇOK
KRİTERLİ KARAR VERME
YÖNTEMLERİ İLE İNCELENMESİ
ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA**

Tugba KAYNAR

**TURİZM VE OTEL İŞLETMECİLİĞİ
ANABİLİM DALI**

MART 2024

**BORSA İSTANBUL LOKANTALAR ve OTELLER ENDEKSİNDE FAALİYETTE
BULUNAN ŞİRKETLERİN FİNANSAL PERFORMANSLARININ ÇOK
KRİTERLİ KARAR VERME YÖNTEMLERİ İLE İNCELENMESİ ÜZERİNE BİR
ÇALIŞMA**

Tugba KAYNAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TURİZM VE OTEL İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

İSKENDERUN TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MART 2024

Tugba KAYNAR tarafından hazırlanan “BİST LOKANTALAR VE OTELLER ENDEKSİNDE FAALİYETTE BULUNAN ŞİRKETLERİN FİNANSAL PERFORMANSLARININ ÇOK KRİTERLİ KARAR VERME YÖNTEMLERİ İLE İNCELENMESİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA.” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile İskenderun Teknik Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Cemil SÜSLÜ

Turizm ve Seyahat İşletmeciliği Anabilim Dalı, İskenderun Teknik Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Başkan: Dr. Öğr. Üyesi Cemil SÜSLÜ

Turizm ve Seyahat İşletmeciliği Anabilim Dalı, İskenderun Teknik Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Üye: Doç. Dr. Nihat DEMİRTAŞ

Seyahat İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, İskenderun Teknik Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Üye: Doç. Dr. Gülhan SUADİYE

Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Tez Savunma Tarihi: 29/03/2024

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....

Enstitü Müdürü
Doç. Dr. Ersin Bahçeci

ETİK BEYAN

İskenderun Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- ☒ Tez üzerinde Yükseköğretim Kurulu tarafından hiçbir değişiklik yapılamayacağı için tezin bilgisayar ekranında görüntülendiğinde asıl nüsha ile aynı olması sorumluluğunun tarafıma ait olduğunu,
- ☒ Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- ☒ Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- ☒ Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- ☒ Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ☒ Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

İmza

Tugba KAYNAR

...../...../.....

BORSA İSTANBUL LOKANTALAR VE OTELLER ENDEKSİNDE FAALİYETTE
BULUNAN ŞİRKETLERİN FİNANSAL PERFORMANSLARININ ÇOK KRİTERLİ
KARAR VERME YÖNTEMLERİ İLE İNCELENMESİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA
(Yüksek Lisans Tezi)

Tugba KAYNAR

İSKENDERUN TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Mart 2024

ÖZET

İçinde faaliyette bulunduğu sektörden bağımsız olarak işletmelerin finansal performans analizinin yapılması, işletmelerin finansal durumlarının ortaya koyulması noktasında önem arz etmektedir. Çünkü, işletmelerin finansal analizinin yapılması suretiyle işletmenin hayatını devam ettirmesi için gerekli tedbirlerin önceden alınmasını olanaklı kılabilir. Bu çalışmanın amacı BİST Oteller ve Lokantalar Endeksinde yer alan şirketlerin finansal performanslarının, çok kriterli karar verme yöntemlerinden CRITIC (Kriterler Arası Korelasyon Yoluyla Kriterlerin Önemi) ve WASPAS (Ağırlıklı Toplam Çarpım Değerlendirme) yöntemleri ile 2017-2020 dönemi verilerinin kullanılarak incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, söz konusu endekste faaliyette bulunan 9 şirketin finansal tablolarına kap.gov.tr adresinden ulaşılmıştır. Yukarıda belirtilen ÇKKV yöntemleri ile finansal performans analizinde kullanılan kriterler literatür taraması sonucunda belirlenmiştir. Söz konusu kriterler şunlardır; nakit oran, net kar marjı oranı, özsermaye yeterlilik marjı, özsermaye devir hızı, kısa vadeli borçların toplam aktiflere oranı, asit test oranı, cari oran, özsermaye çarpanı oranı, borç özsermaye oranı ve borç oranıdır. Bu kriterlerin ağırlıklarının veya önem derecelerinin saptanmasında CRITIC yöntemi kullanılmıştır. Endeks kapsamındaki şirketlerin yıl bazlı finansal performans sıralamasının tespit edilmesinde WASPAS yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler : CRITIC, WASPAS, Finansal performans, BİST

Sayfa Adedi : 118

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Cemil SÜSLÜ

A STUDY ON THE FINANCIAL PERFORMANCE OF COMPANIES OPERATING IN
THE ISTANBUL STOCK EXCHANGE RESTAURANTS AND HOTELS INDEX
THROUGH MULTICRITERIA DECISION MAKING METHODS

(M. Sc. Thesis)

Tugba KAYNAR

ISKENDERUN TECHNICAL UNIVERSITY

INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES

January 2024

ABSTRACT

Analyzing the financial performance of businesses, regardless of the sector in which they operate, is important in revealing the financial situations of businesses. Because, by performing financial analysis of businesses, it can make it possible to take the necessary measures in advance to ensure the survival of the business. The aim of this study is to examine the financial performances of the companies included in the BIST Hotels and Restaurants Index using the CRITIC (Importance of Criteria through Inter-Criteria Correlation) and WASPAS (Weighted Total Multiplication Assessment) methods, which are among the multi-criteria decision-making methods, and the 2017-2020 period data. For this purpose, the financial statements of 9 companies operating in the index were accessed at kap.gov.tr. The multi-criteria decision-making methods mentioned above and the criteria used in financial performance analysis were determined as a result of the literature review. The criteria in question are as follows; cash ratio, net profit margin ratio, equity capital adequacy margin, equity turnover ratio, short-term debt to total assets ratio, acid test ratio, current ratio, equity multiplier ratio, debt to equity ratio and debt ratio. The CRITIC method was used to determine the weights or importance levels of these criteria. WASPAS method was used to determine the year-based financial performance ranking of the companies within the scope of the index.

Key Words : Critical method, waspas method, financial performance, BIST

Page Number : 118

Supervisor : Ass.Prof. Cemil SÜSLÜ

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim başından bu yana her türlü emeğini, hoşgörüsünü ve desteğini esirgemeyen, tez konusu seçimimde ve tamamlanması sürecinde daima yardımcı olup bilgi ve birikimini benimle paylaşan, her konuda yol gösteren Dr. Öğretim Üyesi Cemil SÜSLÜ'ye en içten saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Tugba KAYNAR

Saygılarımla

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR	ix
1. GİRİŞ	1
2. TURİZM SEKTÖRÜ ve TURİZMİN EKONOMİK ETKİLERİ	3
2.1.Turizm Kavramı	3
2.2.Turizm Sektörü.....	3
2.2.1.Türkiye’de Turizm Sektörü.....	3
2.2.2.Turizmin İstihdama Etkileri	4
2.3.Karar Verme ve Çok Kriterli Karar Verme.....	10
2.3.1.Çok Kriterli Karar Verme	12
3. LİTERATÜR TARAMASI	13
4. VERİ VE YÖNTEM	23
4.1.Araştırmanın Amacı ve Örneklemi	23
4.2.Araştırma Kapsamı.....	23
4.3. Çalışma Kapsamında Kullanılan Finansal Oranlar ve Tanımlar.....	54
5.YÖNTEM	28
5.1. CRITIC Yöntemi.....	28
5.2. WASPAS Yöntemi.....	30
6.VERİLERİN ANALİZİ VE BULGULAR.....	33
6.1. CRITIC Yöntemi.....	33
6.2.WASPAS Yöntemi.....	34
6.2.Waspas Yöntemine Göre 2017 Yılı Performans Sıralaması.....	34
6.2.2. Waspas Yöntemine Göre 2018 Yılına Ait Performans Sıralamaları.....	35
6.4. Waspas Yöntemine Göre 2019 Yılına Ait Performans Sıralamaları	35
6.5. Waspas Yöntemine Göre 2020 Yılına Ait Performans Sıralamaları	36

SONUÇ.....	38
KAYNAKLAR	42
EKLER.....	67

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 2.1. Türkiye’de Turizm Sektörünün Toplam İstihdama Katkısı	5
Çizelge 2.2. 2019 Yılı Turizm Geliri ve Ziyaretçi İstatistikleri	6
Çizelge 2.3. 2020 Yılı Turizm Geliri ve Ziyaretçi İstatistikleri	7
Çizelge 2.4. 2021 Yılı Turizm Geliri ve Ziyaretçi İstatistikleri	8
Çizelge 2.5. 2022 Yılı Turizm Geliri ve Ziyaretçi İstatistikleri	8
Çizelge 2.6. 2023 Yılı Turizm Geliri ve Ziyaretçi İstatistikleri	9
Çizelge 4.1.BİST Oteller ve Lokantalar Endeksinde Yer Alan Şirketler.....	23
Çizelge 4.2. Veri Setinde Kullanılan Finansal Oran ve Tanımları.....	24
Çizelge 6.1. Yıllara Göre CRITIC Yöntem İle Belirlenen Ağırlıklar.....	33
Çizelge 6.2.WASPAS Yöntemine Göre 2017 Yılı Performans Sıralaması	34
Çizelge 6.3. Waspas Yöntemine Göre 2018 Yılına Ait Performans Sıralamaları.....	35
Çizelge 6.4.Waspas Yöntemine Göre 2019 Yılına Ait Performans Sıralamaları	36
Çizelge 6.5. Waspas Yöntemine Göre 2020 Yılına Ait Performans Sıralamaları.....	36
Çizelge 1.1. Tek-Art İnşaat Ticaret Turizm Sanayi ve Yatırımlar A.Ş. Veri Seti.....	67
Çizelge.1.2. Petrokent Turizm A.Ş. Veri Seti.....	67
Çizelge.1.3. Avrasya Petrol ve Turistik Tesisler Yatırımlar A.Ş. Veri Seti	67
Çizelge.1.4. Altın Yunus Çeşme Turistik Tesisler A.Ş. Şirketin Veri Seti	68
Çizelge.1.5. Merit Turizm Yatırım ve İşletme A.Ş. Şirketin Veri Seti.....	68
Çizelge.1.6. Etiler Gıda ve Ticari Yatırımlar Sanayi ve Ticaret A.Ş. Şirketin Veri Seti	68
Çizelge.1.7. Kuştur Kuşadası Turizm Endüstri A.Ş. Şirketin Veri Seti.....	69
Çizelge.1.8. Martı Otel İşletmeleri A.Ş. Şirketin Veri Seti	69
Çizelge.1.9. Marmaris Altınyunus Turistik Tesisler A.Ş.Şirketin Veri Seti	70
Çizelge 1.10. 2017 Yılına Ait Karar Matrisi	71
Çizelge 1.11.2017 Yılına Ait Karar Matrisi Normalizasyonu	71
Çizelge 1.12. 2017 Yılına Ait İlişki Katsayı Matrisinin Oluşturulması.....	72
Çizelge 1.13.2017 Yılına Ait CJ Değerlerinin Hesaplanması	73
Çizelge 1.14. 2017 Yılına Ait Kriter Ağırlıklarının Hesaplanması	73
Çizelge 1.15. 2018 Yılına Ait Karar Matrisi	73
Çizelge 1.16. 2018 Yılına Ait Karar Matrisi Normalizasyonu	74
Çizelge 1.17. 2018 Yılına Ait İlişki Katsayı Matrisinin Oluşturulması.....	75

Çizelge 1.18. 2018 Yılına Ait CJ Değerlerinin Hesaplanması	75
Çizelge 1.19. Kriter Ağırlıkların Hesaplanması.....	75
Çizelge 1.20. 2018 Yılına Ait Karar Matrisi	76
Çizelge 1.21. 2019 Yılına Ait Karar Matrisi Normalizasyonu	76
Çizelge 1.22. 2019 Yılına Ait İlişki Katsayı Matrisinin Oluşturulması.....	77
Çizelge 1.23. 2019 Yılına Ait CJDeğerlerinin Hesaplanması	78
Çizelge 1.24.2019 Yılına Ait Kriter Ağırlıklarının Hesaplanması	78
Çizelge 1.25.2020 Yılına Ait Karar Matrisi	78
Çizelge 1.26. 2020 Yılına Ait Karar Matrisi Normalizasyonu	79
Çizelge 1.27. 2020 Yılına Ait İlişki Katsayı Matrisinin Oluşturulması.....	80
Çizelge 1.28. 2020 Yılına Ait CJ Değerlerinin Hesaplanması	80
Çizelge 1.29. 2020 Yılına Ait Kriter Ağırlıklarının Hesaplanması.....	81
Çizelge 1.30. 2017 Yılına Ait Karar Matrisi	82
Çizelge 1.31. 2017 Yılına Ait Karar Matrisi Normalizasyonu	82
Çizelge 1.32. 2017 Yılı Ağırlıklı Toplam Yöntemine Dayalı i. Alternatifin Toplam Nispi Öneminin Hesaplanması.....	83
Çizelge 1.33. 2017 Yılı Ağırlıklı Toplam Yöntemine Dayalı Nispi Önem Değerleri.....	83
Çizelge 1.34. 2017 Yılı Oi1 Değerleri	84
Çizelge 1.35. 2017 Yılına Ait Ağırlıklı Çarpım Yöntemine Dayalı i. Alternatifin Toplam Nispi Öneminin Hesaplanması	85
Çizelge 1.36. 2017 Yılı Oi2 Değerleri	85
Çizelge 1.37. 2017 Yılı Ağırlıklı Toplam Ve Ağırlıklı Çarpım Modelleri İçin Ağırlıklandırılmış Ortak Genel Kriter Değerinin Hesaplanması.....	86
Çizelge 1.38. 2017 Yılına Ait Karar Alternatiflerinin Göreceli Önem Değerinin Hesaplanması...86	
Çizelge 1.40. 2018 Yılına Ait Karar Matrisi	87
Çizelge 1.40. 2018 Yılına Ait Karar Matrisi Normalizasyonu	87
Çizelge 1.41.2018 Yılına Ağırlıklı Toplam Yöntemine Dayalı i. Alternatifin Toplam Nispi Öneminin Hesaplanması	88
Çizelge 1.42. 2018 Yılı Ağırlıklı Toplam Yöntemine Dayalı Nispi Önem Değerleri.....	88
Çizelge 1.43. 2018 Yılına Ait Oi1 Değerleri	89
Çizelge 1.44. 2018 Yılına Ait Ağırlıklı Çarpım Yöntemine Dayalı i. Alternatifin Toplam Nispi Öneminin Hesaplanması	89
Çizelge 1.45. 2018 Yılına Ait Oi2 Değerleri	90
Çizelge 1.46. 2018 Yılına Ait Ağırlıklı Toplam Ve Ağırlıklı Çarpım Modelleri İçin Ağırlıklandırılmış Ortak Genel Kriter Değerinin Hesaplanması	90

Çizelge 1.47. 2018 Yılına Ait Karar Alternatiflerinin Göreceli Önem Değerinin Hesaplanması...	91
Çizelge 1.48. 2019 Yılına Ait Karar Matrisi	91
Çizelge 1.49. 2019 Yılına Ait Karar Matrisi Normalizasyonu	92
Çizelge 1.50. 2019 Yılına Ağırlıklı Toplam Yöntemine Dayalı i. Alternatifin Toplam Nispi Öneminin Hesaplanması	93
Çizelge 1.51. 2019 Yılı Ağırlıklı Toplam Yöntemine Dayalı Nispi Önem Değerleri	93
Çizelge 1.52. 2019 Yılına Ait Oi1 Değerleri	93
Çizelge 1.53. 2019 Yılına Ait Ağırlıklı Çarpım Yöntemine Dayalı i. Alternatifin Toplam Nispi Öneminin Hesaplanması	94
Çizelge 1.54. 2019 Yılına Ait Oi2 Değerleri	95
Çizelge 1.55. 2019 Yılına Ait Ağırlıklı Toplam Ve Ağırlıklı Çarpım Modelleri İçin Ağırlıklandırılmış Ortak Genel Kriter Değerinin Hesaplanması	95
Çizelge 1.56. 2019 Yılına Ait Karar Alternatiflerinin Göreceli Önem Değerinin Hesaplanması....	95
Çizelge 1.57. 2020 Yılına Ait Karar Matrisi	96
Çizelge 1.58. 2020 Yılına Ait Karar Matrisi Normalizasyonu	97
Çizelge 1.59. 2020 Yılına Ağırlıklı Toplam Yöntemine Dayalı i. Alternatifin Toplam Nispi Öneminin Hesaplanması	98
Çizelge 1.60. 2020 Yılı Ağırlıklı Toplam Yöntemine Dayalı Nispi Önem Değerleri.....	98
Çizelge 1.61. 2020 Yılına Ait Oi1 Değerleri	98
Çizelge 1.62. 2020 Yılına Ait Ağırlıklı Çarpım Yöntemine Dayalı i. Alternatifin Toplam Nispi Öneminin Hesaplanması	99
Çizelge 1.63. 2020 Yılına Ait Oi2 Değerleri	100
Çizelge 1.64. 2020 Yılına Ait Ağırlıklı Toplam Ve Ağırlıklı Çarpım Modelleri İçin Ağırlıklandırılmış Ortak Genel Kriter Değerinin Hesaplanması	100
Çizelge 1.65. 2020 Yılına Ait Karar Alternatiflerinin Göreceli Önem Değerinin Hesaplanması..	100

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar

Açıklamalar

TÜRSAB

Türkiye Seyahat Acentaları Birliği

KAP

Kamuyu Aydınlatma Platformu

TUİK

Türkiye İstatistik Kurumu

UNWTO

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü

YÖK

Yükseköğretim Kurulu

YÖK TEZ

Ulusal Tez Merkezi

WTTC

Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi

ÇKKV

Çok Kriterli Karar Verme Yöntemi

1. GİRİŞ

İnsanların yaşamlarını sürdürdükleri yerlerden geçici süre zarfında belirli sebeplerden ötürü, iş ve diğer nedenlerle göstermiş olduğu hareketlilik turizm olarak tanımlanmaktadır. Tarihin her çağında farklı sebeplerden ötürü insanların seyahat ettikleri görülmüştür (Akıncı,2016). Bu yer değiştirme olayında ulaşım olanakları ve ulaşılan yerdeki konaklama hizmetlerinden yararlanmışlardır. Bir yerden başka bir yere gitmek, konaklamak, yeme içme ve eğlenme XX. Yüzyılda modern bir olay olarak algılansa da çok eskilere dayanan bir yapısının olduğunu söylememiz mümkün olabilmektedir.

İnsanlar yüzyıllar boyunca birçok sebep ve amaçlar doğrultusunda bulundukları yerlerden başka coğrafi mekânlara gitme eylemlerinde bulunmuşlardır. Geçmişten günümüze kişi başı artan gelirin ve sanayi gelişiminde etkisiyle birlikte turizm sektörü 1950’li yıllarından sonra ekonomik ve sosyo-kültürel değerlerinin artmasıyla birlikte gezip görme, eğlenme, dini yönden ve sağlık bakımından ilk çağlardan itibaren devamlılığını sürdürerek ekonomik bir olay halini aldığı görülmektedir. Bireylerin ticari ve politik amaçlardan gütmekten eğlenmek, gezmek, spor yapmak, kültürel varlıkları keşfetmek, farklı yerleri merak ve keşif amacı gibi buna benzer sebeplerden dolayı bireysel ya da topluluk halinde belirli bir süre zarfında turizm faktörlerini içinde barındırarak yapılan faaliyetleri kapsamaktadır (Babür ve Karataş.2013).

Ekonomiye çeşitli alanlarda katkı sağlayan turizm sektörü farklı sektörlerle de kazanç sağlayabilmektedir. Örneğin tatil için gidilen bir bölgede gidilen restoran, gidiş geliş için kullanılan taksi vs. yapılan harcamalar turizmin diğer sektörlerle getirisinin bir göstergesidir (Şen ve Şit, 2015). Ayrıca yüksek oranda döviz getirisi sağlamakla birlikte ülke kalkınması ve refah düzeyini de olumlu yönde etkilemektedir (Pala,2021:s164). Gelişmişlik seviyesine göre farklılık gösteren her ülkede turizm sektöründe farklı hedefler görülmektedir (Şit,2016). Turizm sektöründe, işletmelerin kar getirisinin, verimliliğinin yüksek olması gerekliliği fakat borçlanma vb. zarar arz eden faktörlerin düşük olması gerekliliği beklentisine girilmektedir. Son zamanlarda sıklıkla tercih edilen çok kriterli karar verme yöntemleri finansal performans analizinde kullanılmaktadır (Pala,2021s:165). Bu çalışmada, BİST oteller ve lokantalar endeksinde yer alan 9 işletmenin veri seti ele alınmıştır. Söz konusu işletmelerin finansal tablolarına kap.gov.tr adresinden (KAP) ulaşılmıştır. Borsa İstanbul’da yer alan oteller ve lokantalar endeksinde faaliyette bulunan şirketlerin finansal performanslarının ölçülmesi amaçlanarak performans sıralamasında en iyi performansa sahip olan şirketi belirlemek amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında finansal performans

tespitinde çok kriterli karar verme yöntemlerinin kullanılması tercih edilmiştir. Bunlar; çok kriterli karar vermede ağırlıklandırma yöntemlerinden CRITIC yöntem ve performans sıralamasında kullanılan WASPAS yöntemidir. Bu doğrultuda literatür taraması yapılmış olup benzer çalışmalara rastlanılmış olup, farklı yöntemlerin de kullanıldığı tespit edilmiştir. Çalışma kapsamına Borsa İstanbul oteller ve lokantalar endeksinde verilerine ulaşılabilen 9 işletmenin finansal durum tablolarından faydalanılmış olup bu veriler kap.gov.tr adresinden (KAP) elde edilmiştir. Elde edilen söz konusu şirketlere ait finansal durum tablolarından her bir şirketin dört yıllık durumunu gösteren veri setleri oluşturulmuştur. Oluşturulan veri seti dahilinde çok kriterli karar verme yöntemlerinden WASPAS yöntemi ve CRITIC yöntemi uygulamaya konularak performans sıralaması en yüksek olan şirket belirlenmiştir.

Araştırmanın giriş kısmından sonraki ilk bölümünde, turizm sektörü ve turizmin ekonomik etkileri yer almıştır. İkinci bölümde, yapılmış olan literatür taramasına ilişkin özetler verilmiştir. Üçüncü bölümde çalışmada kullanılan veri ve çalışmanın amacı, önemi ve kapsamına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Dördüncü bölümde ise çalışmada kullanılan yöntemlere ve teorik bilgilerine yer verilmiştir. Beşinci bölümde ise uygulama yer almıştır. Son bölümde ise çalışmanın sonuç kısmına yer verilmiş olup, edilen sonuçlar doğrultusunda ulaşılan bulgular yorumlanarak öngörülerde bulunulmuştur.

2. TURİZM SEKTÖRÜ ve TURİZMİN EKONOMİK ETKİLERİ

Araştırmanın bu bölümünde turizm kavramı ve turizm sektörü, turizm sektörünün ekonomik etkilerine değinilmiştir.

2.1.Turizm Kavramı

Turizm, olay ve olguları bakımından karmaşık ve bir o kadarda çok yönlü olması bakımından birçok tanımı yapılmaktadır. Turizm kavramının farklı şekillerde tanımlanmasına turizmin tanımını yapanların konuya ilişkin bakış açısından kaynaklı farklılıkların sebebiyet verdiğini söylememiz mümkün olabilmektedir (Çelik,2018:194). Kökeni bakımından latince bir sözcük olan “tournus” kelime anlamıyla dönme hareketini ifade etmekte ve günümüzde turizm kavramını oluşturmaktadır. İngilizce olarak “tour” deyiminden türeyen, dairesel hareketleri, ülke ziyaretlerini, eğlence ve iş gibi nedenlerden dolayı yer değiştirme olayını kapsamaktadır(Akıncı,2016 s:1).

2.2.Turizm Sektörü

Turizm sektörü, hizmetler sektörünün bir parçası olduğundan benzer özellikleri bulunmaktadır. Turizm insan emeğine dayalı, soyut bir yapıda eş zamanlı üretilmekte olan ve tüketilen aynı zamanda stoklanma durumu olmayan belirli standartlara sahip bir faaliyettir(Kozak vd.2006:38-40). Turizm sektörü insan gücüne dayalı bir faaliyet göstermekle birlikte o ülkenin insanlarına gerekli istihdamı sağlayarak işsizlik sorununun da çözülmesinde gerekli rolleri üstlenmiştir(Dilber,2007:2013). Sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik açıdan da karma yapıya sahip olan turizm sektöründeki istihdam olanakları farklı yaş ve kültür bakımından birçok insanları aynı çatıda birleştirmeye olanak sağlamıştır. Turizm sektöründeki birçok iş (otelede konaklamaya gelen misafirlerin bavullarını taşıma, restoranda bulaşık yıkama, vs.) gerekli ve yüksek düzeyde eğitim ve beceri gerektiren husustur. Ayrıca gençlerin ve kadınların avantajsız olduğu durumlarda turizm sektörü pozitif ayrımcılık olanağı sunmaktadır(Tüzükan,2015).

2.2.1.Türkiye’de Turizm Sektörü

Turizm sektörü, globalleşen ve dijitalleşen dünyada hızlı bir şekilde değişim göstermekte ve kendini yenileyen bir sektör olmaktadır. Bu sebepten dolayı turizm sektörü dinamik yapıya sahip ve sürekli olarak yeni trendlere ve taleplere uyum sağlamaktadır. Sektör, gelişim gösteren ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de ekonomik yönden önemli bir yere sahiptir. Türkiye’nin sahip olduğu kültürel varlıkları, doğal ve tarihi yapısı ile dünya turizm pazarında üst sıralarda yer almaktadır.1980’li yıllarında sektöre teşvik etmek amacı ile yapılan düzenlemeler ve dışa açılma politikası ile turizm sektörü hızlı yükselişe ulaşmıştır.

Türkiye'nin turizm sektöründeki şu anki potansiyeli 1980'li yılları ve sonrasında gerçekleştirilen çeşitli politikaların öncü olduğu bilinmektedir.1980 yıllarında sonra Türkiye'de aktif dış turizmde artış yaşanmış ve ekonomiye olağan bir katkı meydana gelmiştir.

2.2.2.Turizmin İstihdama Etkileri

Turizm sektörü, yıl boyunca daimi olarak faaliyette bulunan bir sektör olması bakımından istihdama da daimi olarak katkı sağlamaktadır(Selçuk ve Özdemir:2022).Özellikle turizm sezonunda yoğun bir şekilde seyahat akışı gerçekleşen dönemlerde sektörde Buna istinaden istihdam oranlarında yükselme görülmektedir. Turizm sektöründe gerçekleşen bu istihdam oranlarındaki artış, sektörün büyümesi ve gelişim göstermesi ve aynı zamanda ülke ekonomisine katkı sağlamasında büyük rol oynamaktadır(Roney,2011).Turistlerin seyahatleri esnasında harcadıkları paraların ülke ekonomisine döviz girdisi sağlamaktadır. Sonuç olarak turizm sektörü istihdama ekonomik anlamda önemli katkı sağlayan bir sektör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Turizm Sektöründe istihdam kavramının tanımına göz atıldığında herkes tarafından kabul edilen tam bir tanımın bulunmadığı fakat genel olarak “kazanç elde etme amacıyla çalışan bireylerin farklı alanlarda mal ve hizmet üretme faaliyeti göstermeleridir(Ünlüönen,2011).Turizmde üç farklı istihdam çeşidi mevcuttur. Bunlar; tam istihdam, dolaylı istihdam ve uyarılmış istihdamdır(Tutar ve Tutar,2004).

-Tam istihdam: Sektörlerin alt dallarında yapılan tüm faaliyetler ve bu faaliyetler sonucu ortaya çıkan istihdam olarak tanımlanmıştır. Bunlara örnek olarak yeme-içme, ulaşım, konaklama, eğlence vb. hizmetler gösterilmektedir.

-Dolaylı istihdam: Turizm faaliyetlerine doğrudan etki sağlamayan istihdam olarak tanımlanmaktadır. Buna örnek olarak turizm faaliyetlerine yan sektör olarak etkileyen otel inşaatında çalışan işçilerin göstermiş olduğu faaliyettir.

-Uyarılmış İstihdam: Turizm sektöründe yapılan faaliyetler, turizm gelirleri ile elde edilen paraların harcanması sonucunda diğer sektörlerle kat sağlaması ile ortaya çıkan istihdam çeşididir. Turizm sektöründeki harcamaların diğer sektörlerle istihdam sağlaması ve ekonomik yönden büyüme sağlamasına olanak sağlamaktadır.

Turizm sektörünün farklı alanlarda doğrudan ve dolaylı olarak istihdam sağlamasına istinaden Çizelge 2.1.'de Türkiye'de Turizm sektörünün Toplam İstihdama Katkısına ait veriler gösterilmiştir. Bu veriler (WTTC,2020) tahmini verilerdir.

Çizelge 2.1. Türkiye’de Turizm Sektörünün Toplam İstihdama Katkısı

Yıllar	Doğrudan İstihdam	Dolaylı İstihdam	Doğrudan Dolaylı İstihdam	Türkiye’de Toplam İstihdam	Turizmin Toplam İstihdamdaki Payı (1/2)
2010	458	1.152	1.609	22.594	7.12
2011	487	1.367	1.855	24.110	7.69
2012	507	1.308	1.815	23.937	7.58
2013	531	1.450	1.981	24.602	8.05
2014	580	1.550	2.130	25.933	8.21
2015	614	1.598	2.210	27.341	8.08
2020	791	1.807	2.598	-	-
2025	915	1.902	2.817	-	-

Kaynak: (WTTC, 2020) Tahmini veriler.

Çizelge 2.1.’e göre 2012 yılı dışında toplam istihdamda artış görülmektedir. Turizmin toplam istihdam içindeki payına bakıldığında ise yıllara göre artışlar ve azalışlar olmaktadır. 2014 yılında turizmin toplam istihdamındaki payı 8.21’e ulaşmıştır. Dünya seyahat ve turizm konseyine (WTTC) 2020 verilerini baz alarak 2025 yılı için tahmini olarak doğrudan ve dolaylı istihdamın 2.817 ‘lere ulaşabileceğini öngörmüştür(Selçuk ve Özdemir:2022).

2.2.3.Turizmin Ekonomiye Etkisi

Turizm eylemleri sadece seyahat işlemlerinden oluşmamaktadır. Sermaye ne kadar güçlü ise turizm arzının ortaya çıkması ve oluşturulması da o kadar etkili olmaktadır. Turizm faaliyetleri, sadece seyahat işlemlerinden ibaret değildir. Sermayenin güçlü olması turizm etki, yatırım imkânları ve yeni istihdam alanları oluşturması bakımından ekonomide önemli bir konumda olan sektörlerdendir.(Bozgeyik ve Yoloğlu,2015:s628). Turizm, sosyal ve kültürel olguları taşısa da en çok ekonomik yönü ağır basan toplumsal bir faaliyet olarak görülmektedir(Kar vd.,2004:S88). Günümüzde döviz girdisi oluşmasını sağlayan ve arttıran, istihdam olanaklarına el verişliliği, ulusal ekonomiye olan katkısı, kültürler arası iletişim sağlayan ve bütünleştirici bir etki yaratan turizmin dünya barışının korunmasında büyük bir payı vardır(Çımat ve Bahar,2003,s2). Turizm ekonomisi, ulaştırma, ticaret, inşaat, konaklama, yeme içme sektörleri ve diğer hizmet sektörleriyle birlikte doğrudan veya dolaylı olarak etkileşim gösterir.(Proença ve Soukiazı , 2008:794). Turizm faaliyetlerinin, günümüzde ekonomik, sosyal, kültürel ve politik etkilerini uluslararası ekonomik ve politik

ilişkilerde de göstererek büyük bir önem kazandığı görülmektedir. Bu durum sadece gelişmiş ülkeler olmaksızın gelişmekte olan ülkelerinde turizme göstermiş olduğu önemi arttırmaktadır. (Özdemir ve Kervankıran, 2011:22). Turizmin ekonomik etkileri arasında ticarete olan olumlu etkiler ve döviz girdisi en önemlilerindendir, bu nedenle ülkeler turizm yatırımlarını sürekli olarak artırmaktadır. Ekonomik koşullar, tesis ve hizmet arzı ile turizm talebi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Seyahat maliyeti yanı sıra kişilerin mali durumu da tatil kararlarında önemli bir rol oynar. Güçlü bir ekonomi, turizm sektöründe ihtiyaç duyulan yurt içi ve yurt dışı ulaşım ile yatırım için mevcut kaynakların belirlenmesine yardımcı olur. (Bozgeyik ve Yoloğlu,2015s628). Turizm sektöründe ilk akla gelen turisttir. Turizm faaliyetleri ve aktiviteleri turistin istekleri ve ihtiyaçları doğrultusunda biçim alır. Turistin yalnızca ekonomik gelir kaynağı sağlamadığı aynı zamanda kültürel etkileşimde bulunduğu, kültür alışverişinde gerçekleşmesine katkı sağladığı göz ardı edilmemelidir(Çam ve Avcı,2021).Sektör, Dünyada ve Türkiye’de en büyük endüstri ve en büyük ekonomi etkinliğe sahip olmakla birlikte hızlı gelişim gösteren bir yapıya sahiptir. Hızlı gelişim göstermekle birlikte hem istihdam sağlamakta hem de sermaye yatırımına destek olmaktadır(Çam,2023).Bu bağlamda TÜİK’den alınan veriler doğrultusunda oluşturulan 2019, 2020, 2021, 2022 ve 2023 yıllarına ait aşağıda verilen çizelgelere bakıldığında turizm gelirinin ve ziyaretçi sayısının doğru orantılı olduğu görülmektedir.

Bu doğrultuda TÜİK verileri göz önüne alınarak oluşturulan Çizelge 2.2. 2019 yılına ait turizm gelirini ve ziyaretçi sayısını, Çizelge 2.3. 2020 yılına ait turizm gelirini ve ziyaretçi sayısını, Çizelge 2.4. 2021 yılı turizm geliri ve ziyaretçi sayısını, Çizelge 2.5. 2020 yılı turizm gelirini ve ziyaretçi sayısını, Çizelge 2.6. 2023 yılı turizm geliri ve ziyaretçi sayısını göstermektedir.

Çizelge 2.2. 2019 Yılı Turizm Geliri ve Ziyaretçi İstatistikleri

Aylar	Turizm Geliri	Ziyaretçi Sayısı
Ocak	1,755674	2,226288
Şubat	1,505062	1,944957
Mart	1,865797	2,473147
Nisan	2,287216	3,266256
Mayıs	3,024127	4,219837
Haziran	3,823979	5,276253
Temmuz	4,951125	6,703045
Ağustos	5,921319	8,16715
Eylül	4,970573	6,741769
Ekim	4,590419	5,437494
Kasım	2,393087	3,005517
Aralık	1,842095	2,398329

Kaynak: (TÜİK,2023)

Çizelge2.2.’deki verilere göre 2019 yılında turizm geliri ve ziyaretçi sayısının her ay artışı olduğu görülmektedir. Genel olarak, turizm geliri ve ziyaretçi sayısındaki artış eğilimi Mart ayından itibaren daha belirgin hale gelmektedir. En yüksek turizm geliri ve ziyaretçi sayısı Temmuz ve Ağustos aylarında kaydedilmiştir. Sonbahar aylarında ise turizm geliri ve ziyaretçi sayısında bir miktar azalma görülmektedir. Bu veriler, 2019 yılında Türkiye'nin turizm sektöründe genel olarak olumlu bir performans sergilediğini göstermektedir.

Çizelge 2.3. 2020 Yılı Turizm Geliri ve Ziyaretçi İstatistikleri

Aylar	Turizm Geliri	Ziyaretçi Sayısı
Ocak	2085858	2529423
Şubat	1682608	2051923
Mart	895926	1058068
Nisan	175638	-
Mayıs	196363	-
Haziran	275473	-
Temmuz	711042	777043
Ağustos	2054698	2192917
Eylül	2356564	2634195
Ekim	2301315	2355124
Kasım	1178102	1262757
Aralık	903685	964816

Kaynak: (TUİK,2023)

Çizelge 2.3.’te gösterilen verilere göre, 2020 yılında turizm geliri ve ziyaretçi sayısında bazı değişiklikler ve eksik veriler bulunmaktadır. Özellikle Mart, Nisan ve Mayıs aylarında ziyaretçi sayısı verilerinde eksiklikler mevcuttur. Genel olarak, 2020 yılında turizm geliri ve ziyaretçi sayısında iniş çıkışlar yaşanmış gibi görünmektedir. Ağustos ve Eylül aylarında turizm gelirinde belirgin bir artış gözlemlenirken, Kasım ve Aralık aylarında bu gelirde bir azalma görülmektedir. Temmuz ayında ise ziyaretçi sayısında bir artış yaşanmıştır. Bu verilere dayanarak, 2020 yılının turizm sektörü açısından zorlu bir yıl olduğu söylenebilir.2020 yılındaki verilerde oluşan belirsizliğin ve iniş çıkışların 2020 yılında dünya genelinde COVID-19 salgının etkili olmasına ve seyahat kısıtlamalarına, sınırların kapanması ve karantina önlemleri gibi tedbirler alınmasından kaynaklı olduğu düşünülebilir. Bu durum turizm sektörünü olumsuz etkilemiştir. Pandemi nedeniyle ekonomilerde yaşanan belirsizlik ve durgunluk, insanların seyahat harcamalarını azaltmalarına neden olmuştur. Turistlerin seyahat planlarını iptal etmeleri veya ertelemeleri, turizm gelirlerinde düşüşe yol açmıştır. Birçok ülke, hava yolu uçuşlarını durdurarak veya kısıtlayarak turistlerin seyahat etmelerini engellemiştir. Turizm sektöründeki işletmelerin kapanması veya işçi çıkarmaları,

sektörde istihdam kaybına ve dolayısıyla turizm gelirlerinde düşüşe neden olmuştur. Bu gibi faktörler, 2020 yılının turizm sektörü için zorlu bir yıl olmasına ve turizm geliri ile ziyaretçi sayısında belirgin değişikliklere yol açmış olabilir.

Çizelge 2.4. 2021 Yılı Turizm Geliri ve Ziyaretçi İstatistikleri

Aylar	Turizm Geliri	Ziyaretçi Sayısı
Ocak	854475	829932
Şubat	722424	727126
Mart	1059071	1043411
Nisan	1198135	1179562
Mayıs	1035086	1025559
Haziran	1870861	1861089
Temmuz	3844761	3735532
Ağustos	5641288	5499057
Eylül	4640682	4406083
Ekim	4678158	4406796
Kasım	2511421	2466682
Aralık	2117226	2176634

Kaynak: (TUIK,2023)

Çizelge 2.4.'te 2021 yılına ait turizm geliri ve ziyaretçi istatistiklerine göre, turizm sektöründe 2020 yılına kıyasla olumlu bir ivme görülmektedir. Özellikle Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında turizm geliri ve ziyaretçi sayısında belirgin artışlar gözlemlenmektedir. Bu artışlar, muhtemelen COVID-19 pandemi etkilerinin azalması, seyahat kısıtlamalarının gevşetilmesi ve turizm sektöründeki toparlanma çabalarıyla ilişkilendirilebilir. Ancak, Kasım ve Aralık aylarında turizm gelirinde bir miktar azalma görülmektedir, bu durumun sebepleri değişik faktörlere bağlı olabilir. Örneğin, mevsimsel değişiklikler, hava koşulları, ekonomik belirsizlikler, seyahat kısıtlamaları, politik olaylar veya diğer etkenler bu düşüşün sebebi olabilir. Ayrıca, bazı ülkelerdeki Covid-19 vakalarının artması veya seyahat kısıtlamalarının yeniden uygulanması da turizm gelirinde düşüşe neden olabilir. Bu gibi faktörlerin, turizm sektöründeki gelir ve ziyaretçi sayıları üzerinde etkisi olabilir.

Çizelge 2.5. 2022 Yılı Turizm Geliri ve Ziyaretçi İstatistikleri

Aylar	Turizm Geliri	Ziyaretçi Sayısı
Ocak	2255632	2158066
Şubat	1875432	1851394
Mart	2439132	2442196
Nisan	2460332	2921440
Mayıs	3596132	4078425
Haziran	4480917	4939265

Temmuz	5485658	6359123
Ağustos	6742144	7992422
Eylül	5647309	6648582
Ekim	5844119	5919814
Kasım	3255279	3438085
Aralık	2395784	2620212

Kaynak: (TUİK,2023)

Çizelge 2.5.'te 2022 yılına ait turizm geliri ve ziyaretçi istatistiklerine göre, turizm sektöründe olumlu bir büyüme trendi gözlemlenmektedir. Özellikle Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında turizm geliri ve ziyaretçi sayısında belirgin artışlar dikkat çekmektedir. Bu artışlar, 2021 yılına kıyasla turizm sektöründeki toparlanmanın devam ettiğini ve sektörün güçlü bir performans sergilediğini göstermektedir. Ancak, Kasım ve Aralık aylarında turizm gelirinde bir miktar düşüş görülmektedir, bu durumun sebepleri değişik faktörlere bağlı olabilir.

Çizelge 2.6. 2023 Yılı Turizm Geliri ve Ziyaretçi İstatistikleri

Aylar	Turizm Geliri	Ziyaretçi Sayısı
Ocak	3314265	3077654
Şubat	2513934	2314917
Mart	2930860	2788995
Nisan	3181209	3541271
Mayıs	4294508	4584458
Haziran	5539501	5869766
Temmuz	6321338	6926346
Ağustos	7616302	8488026
Eylül	6330953	7013861
Ekim	6241932	6151397
Kasım	3398887	3520467
Aralık	2631854	2800281

Kaynak: (TUİK,2023)

Çizelge 2.6.'da 2023 yılına ait turizm geliri ve ziyaretçi istatistiklerine göre, turizm sektöründe genel olarak olumlu bir seyir görülmektedir. Özellikle Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında turizm geliri ve ziyaretçi sayısında belirgin artışlar dikkat çekmektedir. Bu aylarda turizm sektöründe yoğun bir talep ve aktivite olduğu gözlemlenmektedir. Ancak, Kasım ve Aralık aylarında turizm gelirinde bir miktar düşüş görülmektedir. 2020 yılından itibaren turizm sektöründeki toparlanma süreci ve kış aylarında Covid-19'un artması gibi faktörler bu düşüşe sebebiyet verebilmektedir. 2020 yılında dünya genelinde Covid-19 salgını nedeniyle turizm sektörü büyük bir darbe almış ve birçok ülkede seyahat kısıtlamaları

uygulanmıştı. Bu durum, turizm gelirlerinde ve ziyaretçi sayılarında ciddi düşüşlere neden olmuştu.

2.3.Karar Verme ve Çok Kriterli Karar Verme

Karar verme bir işi gerçekleştirmek, bir hedefe ulaşmak ve amaca yönelmek için gerçekleştirilen alternatifler içinden en iyisini seçmedir. İşletmeler, insanlar, yöneticiler hayatımızın her yerinde her koşulunda karar verme eyleminde bulunurlar önemli olan en doğru kararı verebilmektir. Bu doğrultuda finansal analiz ve finansal performans kavramları karşımıza çıkmaktadır.

Finansal analiz, mali kontrol ve planlama aracı olarak işletmelerin mali tablolarında ilişkilerin saptanmasında ve yorumlanmasında büyük rol oynar. İşletmelerde kullanılan finansal analiz; işletme sahibine, ortaklarına, yöneticilerine, çalışanlarına ve kamuoyuna işletme ile ilgili mali bilgiler vermektedir (Özyürek ve Erdoğan, 2011). Ayrıca otel işletmelerinde de finansal durumunun turizm endüstrisindeki yeri başarısı, finansal durumu, varlık-kaynak yapısı, işletmenin alacak ve stok vb. durumlarda strateji ve politikada ne denli başarılı olup olmadığına dair değerlendirmede bulunulması işletmede karlılık durumu analizi gibi birçok konu hakkında bilgi vermekte ileriye dönük planlar yapmasına olanak sağlamaktadır. Kısaca işletmelerin güçlü ve zayıf yönlerini finansal analiz sayesinde yapılan sonuçlar ortaya koymaktadır (Şen, Zengin ve Yusubov,2015).

Finansal performans, karar vericilere işletmenin finans durumu hakkında bilgi vermektedir. Yöneticilerin gelecek ile ilgili vermiş olduğu kararları, kredi sağlama yönünden kredi kurumlarının vermiş olduğu kararlar, devlet kurumlarının vermiş olduğu kararlar işletmelerin finansal performanslarına yansımaktadır(Yükçü ve Atağan,2010s:28). İşletmelerin finans gücünün zayıf olduğu durumlarda elde edilen nakit akışı ve cari yükümlülüğü karşılayamadıklarında karar verici paydaşlar tarafından düzeltmeye yönelik önlemler alınması doğrultusunda baskı uygulanabilmektedir(Yükçü ve Kaplanoğlu,2015s:588). Riskleri daha aza indirmek isteyen şirketlerde bununla ilgili kararlar almaya yönelirler. Bu faktörler karar verme problemi olarak değerlendirilmektedir. Doğru alınan kararlar şirketin finansal değerlerini artırma yolunda ilerler (Altın,2021:s212)İşletmelerin mali tablolarını faaliyet ve finansal yapı özelliklerini belirleme süreci olarak tanımlanan finansal performans analizi, işletmenin finansal kayıtlarından ve raporlarından işletme yönetim verimliliğini ve performansını belirlemek adına amaçlar taşımaktadır (Meydan, Yıldırım ve Senger,2016s:148). Sağlıklı kararlar alma ve planlı ve etkin bir biçimde işlevlerini yürütmek adına finansal performans analizinden

yararlanılmaktadır (Aktaran Ecer ve Günay,2014:36). Herhangi bir konuda iyileştirme yönünde gidilmesi için o konuyla ilgili ölçüm yapılması gereklidir.

Karar verme süreci ikiye ayrılmaktadır;

Sezgisel kararlar; verilerle desteklenmeye ihtiyaç duyulmayan basit durumlarda gerekliliği karşılan bir süreçtir. Analitik kararlar ise daha karışık ve verilere dayalı ve analitik çözümleme gerektiren öznel olmayan durumları ifade eden bir süreçtir.

İnsanlar kişisel ihtiyaçlarını, toplumsal gereksinimlerini karşılamak adına karar verme kavramıyla karşılaşır çok kriterli karar verme karar vericilerin birçok seçim arasından verdiği karar olarak adlandırılabilir. Hızla gelişen dünya ve teknolojiye insanlar karar vermede güçlük ve çelişki içine düştüklerinde çok fazla seçenek arasında en iyisini bulmak adına çok kriterli karar vermeden yararlanmaktadırlar(Ersöz ve Kabak,2010).Özellikle günümüz koşullarında artan rekabet etkili ve doğru kararlar alınması rakiplere üstünlük sağlamak adına önemli bir noktadır. Birbiriyle tutarlı ve etkin alınan kararlar rekabetçi ortamdaki işletmeye doğrudan etkilemektedir. İşletmelerin ilerleyişi ve ayakta durma çabaları doğru alınan kararlardan geçmektedir(Karakaşoğlu,2008). İşletmelerin varlıklarını devam ettirmeleri, büyüme olgusu rekabetçi ortamda büyük bir önem arz etmektedir(Uygurtürk ve Korkmaz,2012). Bir problemin karar problemi olabilmesi birkaç şart gerekmektedir bunlar (Tekeş, 2002: 4);

- Birden çok davranış yolunun mevcudiyeti,
- Davranış sonuçlarının her birinin farklı olması
- Gerçekleştirilmeye çalışılan amaçların mevcut olması

Çözümün tek olduğu, tek bir davranış uygulamasından karar vermeden söz edilmemektedir, çözüm tek olduğu için ve başka bir alternatif söz konusu olmadığından uygulanması mutlaklıdır. İnsanların gün içerisindeki yaşantılarından, yeme-içme, giyinme, uyanma vs. gibi konularda sürekli bir karar verme eylemlerinde bulunurlar. Bununla birlikte işletmelerde yönetim, amacına ulaşma vs. gibi konularda karar modellerinden yararlanmaktadırlar. Yönetici durumundaki bireyler sadece kendi özel hayatları ile ilgili kararların yanında çalıştığı kurum, işletme ile ilgilide kararlar almaktadırlar(Tütek ve Gümüsoğlu, 2000: 65).Değişen dünya, teknoloji ve bilgiyle birlikte karar vericiler karar vermekte zorlanabilmektedirler. İşletme ve kaynakların olumlu ya da olumsuz etkilenmeleri karar vericilerin aldıkları kararlar doğrultusunda ilerlemektedir. Karar vericilerin karar vermekte kullandıkları kaynakların yetersiz olması durumunda da karar vericiler ve işletmeler etkilenmektedirler. Kararların etkin olması istenilen sonuca ulaşma ile ilgilidir(Ersöz ve Kabak,2010).

2.3.1.Çok Kriterli Karar Verme

İşletmeler karşılaştıkları birtakım sorunlara karşı birtakım kararlar almaktadır. Birçok seçenek arasından en uygun olanının belirlenmesi gerekmektedir. (Özbek,2014:s210). Çok kriterli karar verme (ÇKKV); birden fazla kriterin birlikte değerlendirilip seçeneklere değer atama süreci olarak ifade edilmektedir. ÇKKV yaklaşımları; çok nitelikli karar verme ve çok amaçlı karar verme olarak ikiye ayrılmaktadır. Yapılan değerlendirmelerde en iyi alternatifin seçilmesi yönünde ise ve bir takım özelliklere puan verilerek yapılıyor ise bu tür problemlere çok nitelikli karar verme problemi denilmektedir.ÇKKV probleminde ise çelişki içinde olan amaçlarda en iyi seçimin yapılması ile ilgilidir. Bu iki problemde de birden çok karar vericiler bulunmaktadır(Phua and Minowa, 2005; 208). Birçok seçenek arasından en iyisini seçmemize yardımcı olmak adına kullanılan ÇKKV teorik gelişimi ve pratik uygulamalar bakımından da karar analizi alanında hızlı gelişmeler göstermiştir. Geniş bir uygulama alanına, güçlü bir mantık yapısıyla karar saptamadaki başarısıyla kendini kabul gördürmüştür(Güneş ve Umarusman, 2003; 243). ÇKKV hem çoklu hem de bir yaklaşımı temsil eden aynı ölçüde olmayan ve birbirleriyle çelişki içinde olan kriterleri karakterize edebilecek sorunlarla karşılaşmakta olan insanların kendilerine uygun gördükleri seçimleri yapmalarına yardım etmesi adına tasarlanmış teknikleri ve yöntemleri kapsamaktadır. (Karaatlı ve diğerleri,2015:s216). Karar verme sürecini oluşturan unsurlar mevcuttur bunlar; (Yıldırım ve Önder,2015).

- Amaç belirleme veya problemin farkına varma
- Problemlerin ve amaçların araştırılması
- Seçenek belirleme
- Seçenekleri araştırma ve değerlendirme
- Seçim kriterinin belirlenmesi ve seçimin gerçekleştirilmesi

Şeklinde sıralanabilmektedir.

Karar vermede en az iki seçenek arasından yapılan seçimi ifade etmektedir. Kararın gerçekleşmesi için gerekli unsurlar mevcuttur. Bunlar; Karar vericiler, karar kriterleri, seçenekler, kaynak ve sonuçtan oluşan karar matrisidir(Doğan,1982).

3. LİTERATÜR TARAMASI

Çalışmanın bu bölümünde konu ile ilgili olarak yapılan literatür taramasına yer verilmiştir. Örnek olarak; Arsu ve Ayçin (2020) yapmış oldukları çalışmalarında BIST lokantalar ve oteller sektöründeki turizm işletmelerinin finansal performanslarını MACBETH ve EDAS yöntemleri ile değerlendirmektedir. Araştırmada sekiz finansal oran kriteri kullanılmıştır ve bu kriterlerin ağırlıkları MACBETH yöntemi ile belirlenmiştir. Daha sonra bu ağırlıklar kullanılarak EDAS yöntemi ile işletmelerin finansal performansları değerlendirilmiştir. Çalışmada 2018 bilançosundan elde edilen veriler analizde kullanılmıştır. MACBETH yöntemi ile belirlenen en önemli kriterler sırasıyla net kar marjı, nakit oranı ve özsermaye karlılık oranı olarak tespit edilmiştir. EDAS yöntemine göre en yüksek finansal performansa sahip işletmeler MAALT, KSTUR ve PKENT olarak belirlenmiştir. Net kar marjı oranının en belirleyici kriter olduğu görülmüş ve bu kriterin işletmelerin finansal performansını doğrudan etkilediği ortaya konmuştur. Sonuç olarak, MACBETH ve EDAS tabanlı model turizm işletmelerini finansal performanslarına göre sıralamada başarılı olmuştur.

BİST oteller ve lokantalar endeksinde faaliyette bulunan işletmelerinin MACBETH ve EDAS yöntemlerini kullanarak finansal performanslarını araştırmıştır. Bu kapsamda söz konusu endekste yer alan yer alan 11 işletmenin 2018 yılı bilançosunun analizi yapılmıştır.

Uygurtürk ve Korkmaz (2012) yapmış oldukları çalışmada İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören 13 ana metal sanayi işletmesinin 2006-2010 dönemine ait mali tablolarını kullanarak işletmelerin finansal performanslarını TOPSIS yöntemi ile analiz etmektedir. Finansal oranlar hesaplanarak işletmelerin finansal güçlülüğü belirlenmiş ve bu oranlar TOPSIS yöntemi ile genel şirket performansını gösteren tek bir puana dönüştürülmüştür. Elde edilen performans puanları işletmelerin sıralamasında kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda, ana metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin performans puanlarının analiz döneminde genel olarak değişkenlik gösterdiği tespit edilmiştir. Bu çalışma sayesinde işletmelerin finansal performanslarının objektif bir şekilde analiz edilerek sıralandığı ve sektördeki değişkenliklerin belirlendiği sonucuna varılmıştır.

Demireli (2010) çalışmasında, Yurt içinde yaygın bir şekilde etkinliğini gösteren kamu bankalarının performans ölçümünde çok kriterli karar verme yöntemlerinde biri olan TOPSİS yöntemi kullanılarak ölçülmeye çalışılmıştır. Alan taraması göz önüne alınarak çok kriterli karar verme yöntemlerinden en çok kullanılan yöntemlere öncelik verilerek performans puanlaması yapılmıştır. Çalışma sonucu olarak yurt genelinde etkin olarak

faaliyetini devam ettiren kamu sermayeli bankaların küresel ve yerel finansal krizlerden etkilenmiş olduğu, yurtdışı verilerine bakıldığında dalgalanmalar görüldüğü ve bankacılık sektöründe herhangi bir iyileşmenin olmadığı sonucuna varılmıştır.

Özbek(2014), çalışmasında Sivil toplum kuruluşlarında gönüllü çalışanların çok kriterli karar verme yöntemiyle belirlenmesini hedef alan bu çalışmada bulanık analitik hiyerarşi (BAHS) süreci yöntemiyle yönetici belirleme modeli geliştirilmiştir. Bu modelde yedi aday on iki kriterde değerlendirmiş olup sivil toplum örgütüne en uygun aday belirlenmiştir.

Ersöz ve kabak (2010), çalışmasında, çok kriterli karar verme yöntemleri adı altında çok kriterli karar verme yöntemlerinin kullanım alanlarına ve teorik yapısına dayalı bir çalışma yapılmış olup Türk savunma sanayisi adı altında yapılan çalışmalarda kullanılan yöntemler tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonunda hedef programlama yöntemi kullanılmış olup en eski yöntem olarak bilinene analitik hiyerarşi süreci yöntemi kullanıldığı görülmüştür. Türkiye’de ve dünyada ise analitik hiyerarşi süreci üstünlüklerinden dolayı analitik şebeke sürecine yerini vermiş durumda olduğu görülmüştür.

Ersöz ve Atav (2011), çalışmasında 2006 yılında geliştirilmiş olan çok kriterli karar verme sorunlarına çözüm olan ve yeni bir yöntem olan MOORA (Multi-Objetive Optimization by Ratio Analysis)yöntemi incelenmiştir. MOORA yöntemi bütün alternatifler ve amaçları göz önüne alması ve değerlendirmesi adına farklı bir yöntem olarak gözlemleyen bu çalışmada öznel olmayan yönsüz değerler kullanılarak normalleştirme yapan MOORA yöntemini kullanarak bir çalışma yapmıştır.

Çalışkan ve eren (2016), çalışmasında 2014 yılı sonu itibariyle aktif büyüklüklerine göre banka sıralamasında yer alan ilk yirmi kamusal, özel ve yabancı sermayeli mevduat bankasının finansal performanslarını değerlendirmektir. Bu değerlendirme, 2010-2014 dönemine ait veriler kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, bankaların performanslarını belirlemek için AHP (Analytic Hierarchy Process) ve PROMETHEE (Preference Ranking Organization Method for Enrichment Evaluations) gibi çok kriterli karar verme yöntemleri kullanılmıştır.AHP yöntemi, farklı finansal rasyoların önem derecelerini belirlemek ve bu rasyoların performans değerlendirmesindeki etkilerini sıralamak için kullanılmıştır. PROMETHEE yöntemi ise bankaların performanslarını karşılaştırmak ve sıralamak amacıyla kullanılmıştır. Bu yöntemlerin kullanılmasıyla,

bankaların finansal performansları arasında karşılaştırmalar yapılmış ve sıralamalar oluşturulmuştur. Çalışmanın sonuçları, belirli finansal rasyoların ve performans kriterlerinin bankaların genel performansı üzerindeki etkilerini ortaya koymaktadır. Ayrıca, bankaların 2010-2014 dönemleri arasındaki performans trendleri ve değişimleri de analiz edilmiştir. Bu çalışma, bankaların rekabetçi ortamda performanslarını değerlendirmelerine ve geliştirmelerine yönelik önemli bilgiler sunmaktadır.

bankaların ülke ekonomisi açısından önemli olduğunu vurgulayarak bankaların performans değerlendirmesi ve performans artırıcı tedbirler alması gerektiğini düşünmüştür.

Çakır ve Perçin(2013), çalışmasında literatür taramasında yaygın olarak kullanılan çok kriterli karar verme teknikleri yardımıyla 2011 yılı için “FORTUNE Türkiye” dergisinin açıkladığı ilk 500 firma listesinde yer almakta olan 10 lojistik firmanın performans ölçümünü gerçekleştirmiştir. Üç aşamada gerçekleşen uygulamanın ilk aşamasında literatür ve veri elverişliliğine dikkat edilerek objektif bir sonuç veren CRITIC yöntemi kullanılmıştır. Bulunan sonuçlar doğrultusunda ikinci adı olarak SAW ve VIKOR yöntemi kullanılarak firma performansları sıralanmıştır. Son olarak veri birleştirme tekniği olan Bordo Sayım tekniğiyle kullanılan üç teknikte elde edilen sıralamalardan faydalanılarak tek bir sıralamaya ulaşılmıştır. Çalışma sonunda kullanılmış olan bütünsel model performans ölçüm amacıyla kullanılabilecek uygun bir yöntem olduğu ve tatmin edici sonuçlar verdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Karaatlı, Ömürlü ve diğerleri (2015), çalışmasında çok kriterli karar verme yöntemlerinden olan SAW, TOPSIS ve Gri İlişkisel Analiz yöntemi kullanılarak ülkemizde bulunan seksen bir ilin yaşanılabilen iller olarak sıralamasını yapmıştır. Çalışma sonucunda illerin, ekonomisi, eğitim seviyesi, güvenliği, kültürü, sağlığı ve kent yaşamı gibi kriterlerden faydalanılarak yapılan çalışmada ilk sıralamada yer alan iller olarak Ankara, Antalya ve Eskişehir ilk üç sırada yer alırken son üç sırada ise Muş, Bitlis ve Hakkâri'nin yer aldığı görülmüştür.

Yılmaz ve Bedir (2021), çalışmasında Borsa İstanbul'da işlem gören lokanta ve oteller sektöründeki faaliyette bulunan işletmelerin kurumsal derecelerini belirleyip bunların finansal performansları üzerinde anlamlı bir etki gösterip göstermediğini belirlemeye çalışmıştır. Çalışma amacı doğrultusunda borsa İstanbul'da işlem görmekte olan otel ve restoranların SPK tarafından belirlenen ilkelere göre 2015-2019 yılları kurumsal yönetim

derecelendirme notları ve sırasıyla aktif karlılığı, faaliyet karlılığı, fiyat/kazanç karlılığı kar marjı ve tobin q oranlarını hesaplamış ve finanslar performanslarını ortaya koymuştur. Nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yapılarak araştırma sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucuna göre otel işletmelerin kurumsal derecelendirme notlarının lokanta işletmelerine kıyasla daha yüksek uyum göstermiş olduğu görülmüştür ve otel işletmelerinin yıllara göre uyum düzeylerinde farklılıklar gösterdiği gözlemlenmiştir. Borsa İstanbul'da yer alan otel ve lokantalar üzerinde 2015-2019 yılları arasını kapsayan döneme ait verilere Stata ve Eviews programları kullanılarak panel veri analizi uygulamış ve kurumsal yönetim derecelendirme notlarının, işletme performansının ölçülmesinde kullanılan aktif karlılığı, faaliyet karlılığı, net kar marjı, fiyat/kazanç oranı ve tobin q oranı üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Urfalıoğlu ve Genç (2013) çalışmasında, Çok kriterli yöntem kullanarak Türkiye'nin Avrupa birliği sürecinde ekonomik açıdan durum tespiti ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırma kapsamında skorları ortaya koyma amacına yönelik olan ELECTRE yöntemi, ikili karşılaştırma yapmaya yönelik olan PROMETHEE yöntemi ve organizasyonların performanslarını pozitif ideal çözüme yakınlığına göre sıralayan TOPSIS kullanılmıştır. Kullanılan yöntemlerle AB üye ve aday ülkeleri ile Türkiye'nin ekonomik performansları karşılaştırılmış olup yöntemler hakkında bilgi verilmiştir.

İç (2012) çalışmasında, bankaların bölge müdürlerinin kredi risk yoğunlaştırma limitlerini belirlemeleri için bir kredi riski yoğunlaştırma tahsis modeli geliştirilmiştir. Çalışmada kullanımı kolay olan ve farklı kriter türlerini birleştirmede kullanılan Bulanık TOPSIS (FTOPSIS) ve Doğrusal Programlama (LP) kullanılmıştır. Araştırma ve uygulama sonucu olarak gerçek bir vaka bankacılığı uygulamasında test edilmiştir ve tatmin edici sonuçlar alınmıştır.

Özcan ve diğerleri (2011) çalışmasında, AHP, TOPSİS, ELECTRE ve GRAY teorilerinin temel özelliklerini karşılaştırarak avantajlarını ve dezavantajlarını sunmaktadır. Bu metodolojiler lojistik yönetiminde ana konularından olan depo seçim problemi üzerine uygulanarak vaka çalışması yapılmıştır. Belirsizliğin yüksek olduğu durumlarda, ürün çeşitliliklerinde ve birçok alternatifin olduğu durumlarda depo seçiminin en iyi nasıl seçileceğinin gösteren bir çalışmada bulunulmuştur.

Karabıçak, Boyacı ve Diğerleri (2016) çalışmasında, Karayolu yapım firmaları üzerine yapılmış bir çalışma olup yapılan projelerin planlı ve gelişmiş bir şekilde ilerleyebilmesi adına çok kriterli karar verme yöntemlerine başvurulmuştur. Yapılan projelerde iki aşamanın önemi vurgulanmıştır. Bunlar ön planlama ve detay planlamadır. Ön planlamada yol yapımına başlamadan önceki faaliyetleri yani temel stratejiler, projenin yapılmasında gerekli maliyetler, şantiye kuruluş yeri seçimi vs. gibi konulardır. Bu projenin oluşumunda şantiye yeri seçimi belirlemede birbiri ile çelişen durumlar arasında seçimin gerekliliği ön görülerek karar verme problemi olarak ele alınmıştır. Bilecik-Adapazarı karayolu yapımı için en uygun şantiye yeri seçilerek sözel belirsizliği ortadan kaldırabilmek için bulanık sayılar kullanılmıştır. Karar verme yöntemlerinden biri olan Bulanık AHP ve Topsis yöntemi birlikte kullanılmıştır. Değerlendirme sonucunda kriterlerde en önemlileri ortaya konularak sıralanmıştır.

Supçiller ve Deligöz (2018) çalışmasında, Denizli’de bulunan bir tekstil firmasının tedarikçi seçimi yapılmasında en iyi alternatifin seçilmesi amaçlanarak AHP yöntemi kullanarak belirlenen kriter ağırlıkları belirlenmiştir. AHP yöntemi ile birlikte tedarikçi seçiminde uygun çözümler sağlamak adına ve anlaşılabilirliği kolay, değişikliklere kolay uyum sağlayabilen esnek yapılarından dolayı TOPSIS, VIKOR, GİA, MOORA, ELECTRE II VE M-TOPSIS yöntemlerini kullanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen sıralamalara istinaden Bordo sayım metodu ve Copeland yöntemiyle uzlaştırma yapılarak T1 tedarikçinin uygun görülen alternatif olarak belirlenmiştir.

Uludağ ve Doğan (2016) çalışmanın amacı AHS ve Bulanık AHS yöntemlerinden elde edilen ağırlıkların farklı karar verme yöntemleri ve tekniklerdeki değişikliklerin görülüp görülmeyeceğini incelemeyi hedef almıştır. Bu doğrultuda farklı 4 marka cep telefonunun sunmuş olduğu hizmetler baz alınarak AHS+TOPSIS, AHS+VIKOR ve Bulanık AHS+VIKOR yöntemleri kullanılarak değerlendirilmeye alınmıştır. Sonuç olarak kriter ağırlıklarının AHS yada Bulanık AHS yöntemleriyle elde edilmesi TOPSIS ve VIKOR yöntemleriyle elde edilen sonuçlar arasında herhangi bir değişiklik olmadığı görülmüştür.

Uslu, Gür ve Diğerleri (2019) Yapılan çalışma bulut hizmet araştırılarak Ankara bölgesine ait 235 çalışanlı bir şirketi incelemeye almıştır. 7 adet bulut hizmet sağlayıcısı ile birlikte bulut hizmet sağlayıcısı seçilmesinde etki gösteren beş kriter belirlenerek TOPSIS ve

PROMETHEE yöntemlerini bulut hizmet sağlayıcılarının sıralanması ve en uygun olanın seçilmesi amaçlanmıştır.

Dumanoglu ve Ergül (2010) çalışmasında, 11 adet teknoloji şirketinin İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'ndaki mali performansları TOPSIS yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Bu analizde, finansal oranlar belirlenmiş ve her bir şirket için ayrı ayrı hesaplanmıştır. Hesaplanan oranlar TOPSIS yöntemi kullanılarak genel şirket performansını gösteren tek bir puana dönüştürülmüştür. Daha sonra şirketler sıralanmış ve performans puanları derecelendirme için kullanılmıştır. Bu analiz dört dönem için yapılmış olup, elde edilen sonuçlar arasında karşılaştırmalar yapılmıştır. Sonuç olarak yatırımcılar, finansal analistler ve şirketler için önemli bir karar destek aracı olmaktadır. Şirketlerin mali performanslarını objektif bir şekilde değerlendirmelerine ve karşılaştırmalarına yardımcı olarak şirketlerin performanslarını kıyaslamak ve sıralamak için etkili bir araç sunmaktadır.

Pala (2021) çalışmasında, turizm sektörünün covid-19 döneminde ve kriz dönemlerindeki performanslarını değerlendirmeyi hedef almıştır. 2019-2020 yılı BİST turizm endeksinde yer alan firmaların finansal performanslarını CILOS, ve MAIRCA, çok kriterli karar verme yöntemlerini kullanmıştır. Yapılan istatistiksel testler sonucunda, 5 yıllık süreçte en yüksek performansa sahip firma açısından diğer firmalarla anlamlı farklılıkların olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, Covid-19 pandemisi döneminde firmaların sıralamalarında diğer dönemlere göre istatistiksel olarak farklılıklar elde edilmiştir.

Kandemir ve Karakaş (2016), Bu çalışmada, Borsa İstanbul'da işlem gören 12 mevduat bankasının 2004-2014 yılları arasındaki finansal performansları incelenmiştir. Gri ilişkisel analiz, TOPSIS ve VIKOR analiz yöntemleri kullanılarak yapılan çalışmada, Vakıfbank'ın Gri İlişkisel Analiz ve TOPSIS yöntemlerine göre en yüksek finansal performansa sahip banka olduğu belirlenmiştir. Şekerbank ise bu analizlere göre en düşük finansal performansa sahip banka olarak tespit edilmiştir. VIKOR yöntemine göre ise en yüksek performans Denizbank'a aittir, en düşük performansı ise Tekstil Bank göstermiştir. Bu yöntemlerin kullanılmasıyla bankaların finansal performansları karşılaştırılmış ve derecelendirilmiştir.

Akgün ve Temür (2016), Çalışmasında BİST ulaştırma endeksinde yer alan iki havayolu taşımacılık şirketlerinin 2010-2015 yıllarını kapsayan performanslarını değerlendirmiştir.

Çalışmasında TOPSIS yöntemini kullanmıştır. Performans değerlendirmesi yapmıştır ve elde ettiği sonuçları karşılaştırmıştır.

Özçelik ve Küçükçakal (2019) ,Çalışmasında TOPSIS yöntemini kullanarak finansal kiralama ve faktoring şirketlerinin finansal performans değerlendirmesi yapmıştır. 2009-2016 yıllarına ait BIST’te işletim gören finansal kiralama ve faktoring adı altında 7 adet şirketin 6 finansal orana göre değerlendirmeye almıştır ve CRDFA şirketi performansının başarılı olduğu görülmüştür.

Akbulut ve Rençber (2015), Çalışma imalat sektörü üzerine yapılmış bir çalışma olmakla birlikte otuz iki adet işletme ele alınmıştır. 2010-2012 aralığını kapsayan çalışmada üç yıl baz alınarak Pazar değeri/ defter değeri oranları kullanılmıştır. Çalışmada TOPSIS yöntemi kullanılmış olup çalışma sonucuna bakıldığında finansal performans ile borsa performansı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki göstermediği belirtilmiştir.

Meydan, Yıldırım ve Senger (2016), Çalışmada borsa İstanbul’da bulunan gıda firmalarının finansal performans analizi değerlendirmeye alınmıştır. İşletmelerin finansal oranları bütün ve grup şeklinde ele alınarak değerlendirilmiştir. Gri İlişkisel Analiz yöntemi kullanılmış olup yatırımcılara alternatif yöntem önerisinde bulunulmuştur. Sonuç olarak klasik finansal oran analizinde yapılan sonuçlar karşılaştırılmış ve sonuçların tutarlılığı ortaya konulmuştur.

Dinçer ve Yüksel (2018) Çalışma finans sektörü üzerine yapılmış bir çalışma olup ÇKKV yöntemlerinden AHP, ANP, DEMATEL, TOPSIS, VIKOR, ELECTRE, ve MOORA incelemeye alınmıştır. İncelemeler sonunda ÇKKV yöntemlerinden 7 yöntemden ELECTRE yönteminin finansal alanda pek kullanılmadığını öngörerek ve ELECTRE yöntemiyle yapacağı bir çalışmanın literatüre katkıda bulunabileceğini uygun görmüştür.

Tunca, Ömürbek vd. (2016) , Çalışmada ÇKKV yöntemi ile değerlendirmek üzere petrol ihracı sağlayan OPEC’i oluşturan on iki ülkeyi ele almıştır. Uygulama kısmı için OPEC’in verileri kullanılmış olup veriler resmi web sayfasından elde edilmiştir. ENTROPİ yöntemiyle kriter ağırlıkları hesaplanmış daha sonrada en yüksek fayda sağlayıcılığı hedef alan MAUT yöntemiyle belirli kriterlerden en iyi performansa sahip ülkenin belirlenmesi sağlanmıştır.

Uzun ve Kazan (2016), Çalışmasında AHP, TOPSIS ve PROMETHEE yöntemlerini kullanarak gemi inşa etmede makine seçimi için en uygun makinenin seçilmesi

amaçlanmıştır. Belirlenen on iki kriterden ve belirlenen bu kriterlere istinaden yedi ana makine arasından proje adına en uygun olanı seçilmeye çalışılmıştır. Kullanılan ÇKKV yöntemlerinden AHP ve PROMETHEE yöntemlerinin birbirleriyle tutarlıklar gösterdiği görülmüştür.

Ağaç ve Baki (2017), Çalışmasında sağlık alanında yapılan çok kriterli karar verme yöntemlerini kapsamlı olarak incelemeye almıştır. Çalışma sonunda çok kriterli karar verme yöntemlerinden en çok kullanılan yöntemin AHP, bütünleşik olarak ise ANP olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte ise çok kriterli karar verme yöntemlerinin kullanımına yönelik artışın olduğu görülmüştür.

Ömürbek ve Aksoy (2016), Çalışmasında Türkiye’de belirlenen bir petrol firmasının kriterlerini baz alarak performans değerlendirmesi yapmıştır. 2002-2014 yıllarını esas alarak kriterlerin ağırlıklarını ÇKKV yöntemlerinden AHP ve ENTROPİ yöntemi ile belirlemeye çalışmıştır. Daha sonrada ÇKKV yöntemlerinden TOPSIS ve ELECTRE II tekniğinden yararlanarak değerlendirmeye çalışılmıştır. Araştırma ve değerlendirme sonuçlarından 2011 yılının en iyi performansa sahip olduğu görülmüştür.

Kaya Samut (2014), Çalışmasında iki aşama kullanarak Uluslararası düzeydeki eğitim performanslarını incelemeye çalışmıştır. Çalışmanın ilk aşamasında Çok Kriterli Karar Verme yöntemlerinden AHP yöntemini kullanarak eğitim performans kriterlerinin ağırlıklarının bulmayı hedeflemiştir. İkinci kısmında ise ÇKKV yöntemlerinden TOPSIS yönteminden faydalanarak OECD ülkelerinin eğitim performans analizini yaparak ülke sıralamalarını yapmıştır. Performans kriter sıralaması sonucuna ulaşılan AHP yöntemine göre eğitim için yapılan harcama ve maaşların eğitim performansının üzerinde etki gösteren en önemli kriterler arasında olduğu görülürken okullaşma oran kriterinin en düşük ağırlığa sahip performans kriterini oluşturduğu görülmüştür. Sonuçlar doğrultusunda eğitim performansa bakımından en başarılı ülkenin Lüksemburg en başarısız ülkenin ise Türkiye olduğu sonucuna varılmıştır.

Özcan ve Ömürbek (2020), Çalışmasında Türkiye’de demir çelik üretiminde bulunan bir işletmenin 2000-2018 yılları arasını kapsayan dönemde belirli kriterleri esas alarak değerlendirme yapmıştır. İşletmenin performans değerlendirmesi için ENTROPİ yöntemini kullanarak kriter ağırlıklarını hesaplamış TOPSIS, MULTIMOORA ve MAUT yöntemlerini

kullanarak ta değerlendirmiştir. Değerlendirme sonuçlarına bakıldığında kullanılan üç yöntem dahilinde 2018 yılının en iyi performans gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır.

Özdemir ve Tüysüz (2017), alışmasında AHP ve GİA yöntemlerini kullanarak girişimcilerin özel okul yatırımında bulunmak isteyen girişimcilere yönelik olarak yer seçimi yapmak adına en uygun yerin seçimini belirlemeye çalışmıştır. Gerekli alan yazın taraması ve uzman görüşler dâhilinde kriterler belirlenmiş, gerçek verilerden ve uzmanlar tarafından atanan ağırlıklar göz önüne alınmıştır. Türkiye’ de 81 ilde yatırım yapılabilirliği bakımından sıralama yapılmıştır.

Ergöl (2014), çalışmasında 2005-2012 dönemine ait BİST'te işlem gören turizm şirketlerinin mali tabloları kullanılmıştır. ELECTRE ve TOPSIS yöntemleriyle yapılan karşılaştırmalar sonucunda, sektördeki şirketlerin finansal performansları objektif bir şekilde değerlendirilmiş ve en başarılı olan şirket tespit edilmiştir. Bu alışma, turizm sektöründeki şirketlerin finansal performanslarını değerlendirmek ve karşılaştırmak için etkili bir yöntem olan ELECTRE ve TOPSIS'in kullanımını vurgulamaktadır. Ayrıca, BİST'te işlem gören turizm şirketlerinin mali tablolarının analiz edilmesiyle sektördeki başarılı şirketlerin belirlenmesine katkı sağlamaktadır.

Yakut, Harbalıoğlu, & Pekkan (2015), Borsa İstanbul’da işlem gören dokuz turizm işletme üzerinde mali tablolarından yararlanarak 2009-2013 dönemlerine ait finansal etkinlikleri araştırılmıştır. Veri Zarflama Analizi ile birlikte Toplam Faktör Verimliliği Endeksini kullanarak etkinliği olan ve etkinliği olmayan turizm işletmeleri belirlenmiştir.

Karadeniz, Koşan , Günay, & Dalak (2016), çok kriterli karar verme yöntemlerinden Gri İlişkisel Analiz yöntemi kullanılarak yapılan çalışmada turizmin alt sektörleri ola kara yolcu taşımacılığı, deniz yolcu taşımacılığı, yiyecek içecek hizmetleri, konaklama, seyahat ve eğlence dinlenme sektörlerinin etkinliğinin üzerinde durulmuştur. İncelemeler sonunda kullanılan likidite, finansal yapı, varlık kullanımı ve karlılık göstergelerin otuz iki finansal oran kullanmıştır. Turizmin alt sektörlerinden en başarılı olanının seyahat acentesi ve ilişkili hizmet sektörü olduğu, en başarısız alt sektörlerden ise deniz yolcu taşımacılığının olduğu belirlenmiştir.

Erdoğan & Yamaltdinova (2018), Borsa İstanbul’da kayıtlı olan turizm işletmelerinin 2011-2015 yılları arası finansal performansları ele alınmıştır. Çok kriterli karar verme yöntemlerinden Topsis yöntemi kullanılarak analiz edilmiş olup analize dahil edilen on üç turizm şirketleri de araştırılmıştır. Çalışmada likidite, faaliyet, karlılık ve mali yapı göstergeleri olan on iki finansal oranı kullanmıştır. Çalışmanı sonucunda Net Turizm ile Marmaris Altinyunus devamlı iyi performans gösterirken Metemtur’un dalgalanmalarının fazla olduğu görülmüştür.

Wu ve vd., (2009), Çalışmada Bulanık çok kriterli karar verme yöntemlerini kullanarak bankaların performanslarının analizlerini incelemeye almıştır. Yirmi üç alternatif ve üç kriter kullanarak uzman görüşleri alınıp kriter ağırlıkları bulanık AHP yöntemiyle hesaplamışlardır. Daha sonra SAW, TOPSIS ve VIKOR yöntemlerini sırayla uygulamaya konmuştur. Çalışma sonucunda performans değerlendirmede en uygun ve kullanılabilirlik bakımından bulanık çok kriterli karar verme yöntem olduğu görülmüştür.

Rezvai vd., (2022), Bu çalışmanın amacı, doğal temelli turizmin (NBT) ekonomik kalkınmada önemli bir rol oynadığı turizm endüstrisinin hızla büyüyen bir parçası olduğu göz önünde bulundurularak, karar vermede farklı risk derecelerini dikkate alarak NBT potansiyel alanlarını belirlemek için yeni bir yaklaşım önermektir. Çalışmada, 12 coğrafi ve çevresel veri katmanı kullanılarak karar vermede risk seviyelerini analiz etmek için sıralı ağırlıklı ortalama (OWA) modeli ve analitik hiyerarşi süreci (AHP) kullanılmıştır. Ayrıca, NBT yöneticileri ve planlamacıları için karar vermede risk kavramını dikkate almak ve farklı senaryolarda karar almaya uygun bir harita hazırlamak için OWA modeli kullanılmıştır. Çalışmanın bulguları, iyimserlik derecesinin artırılmasının yüksek potansiyel sınıfın daha geniş bir alanına yol açtığını, düşüşün ise daha küçük yüksek potansiyel sınıf alanına yol açtığını göstermektedir. Önerilen yaklaşımın, karar vericiler ve planlamacılar için kaynak tahsisinde engellerle karşılaştıklarında belirsizliği en aza indirmek için faydalı olacağı düşünülmüştür.

4. VERİ VE YÖNTEM

Bu bölümünde araştırma BİST oteller ve lokantalar endeksinde şirketlerin veri setlerine, kullanılan kriterlere, alternatiflerimize ve CRITIC ile WASPAS yöntemleri ile ilgili teorik bilgiler verilmiştir.

4.1.Araştırmanın Amacı ve Örneklemi

Bu çalışmanın amacı BİST oteller ve lokantalar endeksinde faaliyette bulunan şirketlerin finansal performanslarının çok kriterli karar verme yöntemleri ile analiz edilmesidir. Bu amaçla çalışmada CIRITIC ve WASPAS yöntemleri kullanılmıştır.

4.2.Araştırma Kapsamı

Çalışmada BİST oteller ve lokantalar endeksinde yer alan şirketler ele alınmış olup söz konusu bu şirketler aşağıda verilmiş olan Çizelge 4.1.'de yer almaktadır. Buna göre BİST Oteller ve lokantalar endeksinde yer alan 10 şirket çalışma kapsamına alınmıştır.

Çizelge 4.1.BİST Oteller ve Lokantalar Endeksinde Yer Alan Şirketler

Borsa Kodu	Şirket Adı
Ayces	Altın Yunus Çeşme Turistik Tesisler A.Ş.
Avtur	Avrasya Petrol ve Turistik Tesisler Yatırımlar A.Ş.
Etiler	Etiler Gıda ve Ticari Yatırımlar Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Kstur	Kuştur Kuşadası Turizm Endüstri A.Ş.
Maalt	Marmaris Altinyunus Turistik Tesisler A.Ş.
Martı	Martı Otel İşletmeleri A.Ş.
Merit	Merit Turizm Yatırım ve İşletme A.Ş.
Pkent	Petrokent Turizm A.Ş.
Tektu	Tek-Art İnşaat Ticaret Turizm Sanayi ve Yatırımlar A.Ş.
Ulas	Ulaşlar Turizm Yatırımları ve Dayanıklı Tüketim Malları Ticaret Pazarlama

Kaynak: (KAP.GOV.TR,2020)

Çizelge 4.1.BİST Oteller ve Lokantalar Endeksinde Yer Alan Şirketler verilmiştir ancak Ulaşlar Turizm Yatırımları ve Dayanıklı Tüketim Malları Ticaret Pazarlama (ULAŞ) şirketinin verilerine ulaşılamadığı için çalışmaya dahil edilememiştir. 2017-2020 dönemi çalışma kapsamında yer alan şirketlerin finansal performans analizleri yapılmıştır. Bu şirketlere ait finansal tablolara kap.gov.tr adresinden ulaşılmıştır.

4.3. Çalışma Kapsamında Kullanılan Finansal Oranlar ve Tanımlar

Çalışma kapsamında 10 adet oran kriter olarak ele alınmıştır. Çalışmaya dahil edilen bu kriterler literatür taraması sonucunda saptanmıştır. Çalışmamızda kullanılan kriterler aşağıdaki çizelge 4.2.'de verilmiştir.

Çizelge 4.2. Veri Setinde Kullanılan Finansal Oran ve Tanımları

Kriter Adı	Oranlar	Tanımlar
Likidite	Cari Oran	Dönen Varlıklar/Kısa Vadeli Borçlar
Likidite	Nakit Oran	(Hazır Değerler+Menkul Kıymetler)/Kısa Vadeli Borçlar
Kaldıraç	Borç Oranı	Toplam Borç/Toplam Varlıklar
Kaldıraç	Öz sermaye Çarpanı	Toplam Varlıklar/Özsermaye
Karlılık	Net Kar Marjı	Net Kar Marjı/Satışlar
Karlılık	Özsermaye Karlılık Oranı	Net Kar/Özsermaye
Aktivite	Özsermaye Devir Hızı	Net Satışlar/Özsermaye
Kaldıraç	Kısa Vadeli Borçların Ağırlığı Oranı	Kısa Vadeli Borçlar/Toplam Aktifler
Likidite	Asit Test Oranı	Dönen Varlıklar-Stoklar/ Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
Kaldıraç	Borç Özsermaye Oranı	Toplam Borç/Özsermaye

Kaynak: (Elitaş, 2012, s. 62), (İçerli ve Akkaya, 2006; s.417), (Birgili ve Düzer, 2010, s. 76), (Aktaş, 2008, s.142), (Büyüksalvarcı, 2010, s.133), (Erdoğan ve Yıldız, 2015, s.136), (Uyar ve Okumuş, 2010, s.149), (Kıracı, 2009, s.166), (Yücel ve Durak, 2021, s.108).

Çizelge 4.2.'de bulunan kriterler çalışma kapsamında 1. kriter olarak işletmelerin öz sermaye çarpanı oranı alınmıştır. Öz sermaye çarpanı oranı, şirketin net varlıklarının toplam borçlara

bölünmesiyle hesaplanmaktadır. Öz sermaye çarpanı oranı, şirketin borçlanma düzeyini gösteren bir finansal orandır. Bu oran, şirketin varlıklarının ne kadarının borçlarla finanse edildiğini ve ne kadarının öz sermaye ile finanse edildiğini belirler. Yüksek bir öz sermaye çarpanı, şirketin borç kullanımını azaltarak daha güvenilir ve sağlam bir finansal yapıya sahip olduğunu gösterirken, düşük bir öz sermaye çarpanı ise şirketin borç oranının yüksek olduğunu ve finansal riskinin arttığını gösterir. Bu nedenle, yatırımcılar ve analistler şirketin öz sermaye çarpanını değerlendirerek şirketin finansal sağlığını anlamaya çalışırlar(Karadeniz ve Koşan,2017). 2. kriter olarak borç öz sermaye oranı belirlenmiştir. Borç öz sermaye oranı toplam borçların öz sermayeye bölünmesi ile elde edilmektedir. Borç öz sermaye oranı, şirketin borçlarının öz sermayesine oranını gösteren bir finansal orandır. Bu oran, şirketin borçlanma düzeyini ve finansal yapısını belirlemeye yardımcı olur. Bu oran, şirketin borçlarının öz sermayesine oranını gösterir ve şirketin borçlanma düzeyini yansıtır. Yüksek bir borç öz sermaye oranı, şirketin borçlarının öz sermayesine göre daha yüksek olduğunu ve finansal riskin arttığını gösterebilir. Düşük bir borç öz sermaye oranı ise şirketin daha az borçlanmış olduğunu ve daha sağlam bir finansal yapıya sahip olduğunu gösterebilir. Bu oran, yatırımcılar ve analistler tarafından şirketin finansal sağlığını değerlendirmek için kullanılır(Orçun vd.2014). 3.kriter Borç oranıdır. Borç oranı, şirketin borçlarının toplam varlıklara oranını gösteren bir finansal orandır. Bu oran, şirketin borçlanma düzeyini ve finansal yapısını değerlendirmeye yardımcı olur. Yüksek bir borç oranı, şirketin borçlarının varlıklarına göre daha yüksek olduğunu ve finansal riskin arttığını gösterebilir. Düşük bir borç oranı ise şirketin daha az borçlanmış olduğunu ve finansal olarak daha sağlam olduğunu gösterebilir. Borç oranı, yatırımcılar ve analistler tarafından şirketin finansal sağlığını değerlendirmek ve borçlanma düzeyini anlamak için kullanılır(Gider,2011). 4. kriter Kısa vadeli borçların ağırlığa oranıdır. Kısa vadeli borçların ağırlığa oranı, şirketin kısa vadeli borçlarının toplam borçlara oranını gösteren bir finansal orandır. Bu oran, şirketin kısa vadeli borçlarının toplam borçlar içindeki ağırlığını belirlemeye yardımcı olur. Bu oran, şirketin kısa vadeli borçlarının toplam borçlara oranını gösterir. Yüksek bir kısa vadeli borçların ağırlığa oranı, şirketin kısa vadeli borçlarının toplam borçlara göre daha yüksek olduğunu ve likidite riskinin arttığını gösterebilir. Düşük bir oran ise şirketin kısa vadeli borçlarının toplam borçlara göre daha düşük olduğunu ve likidite riskinin daha düşük olduğunu gösterebilir. Bu oran, şirketin kısa vadeli borçların borç yapısındaki önemini ve likidite durumunu değerlendirmek için kullanılır(Kaya vd,2018). 5. kriter nakit orandır. Nakit oranı, şirketin likiditesini değerlendirmek için kullanılan bir finansal orandır. Bu oran, şirketin kısa vadeli nakit varlıklarının kısa vadeli

borçlara oranını gösterir ve şirketin kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücünü ölçmeye yardımcı olur. Bu oran, şirketin nakit ve nakit benzeri varlıklarının kısa vadeli borçlara oranını gösterir. Yüksek bir nakit oranı, şirketin kısa vadeli borçlarını ödemek için yeterli likiditesinin olduğunu gösterirken, düşük bir nakit oranı ise likidite riskinin arttığını gösterebilir. Nakit oranı, şirketin likiditesini değerlendirmek ve finansal sağlığını anlamak için kullanılır. Yatırımcılar ve kredi verenler genellikle şirketin nakit oranını inceleyerek şirketin kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücünü değerlendirirler(Ömürberk ve Eren,2016).

6.kriter Net kar marjı oranıdır. Net kar marjı, bir şirketin net karının satış gelirlerine oranını gösteren bir finansal orandır. Bu oran, şirketin karlılığını ölçmek ve net kar marjının yüzde olarak ne kadar olduğunu belirlemek için kullanılır. Bu oran, şirketin elde ettiği net karın satış gelirlerine oranını yüzde olarak gösterir. Yüksek bir net kar marjı, şirketin satış gelirlerinin ne kadarının kar olarak kaldığını ve karlılığının ne kadar olduğunu gösterir. Düşük bir net kar marjı ise şirketin karlılığının düşük olduğunu ve maliyetlerinin yüksek olabileceğini gösterebilir. Net kar marjı, şirketin karlılığını değerlendirmek ve performansını analiz etmek için kullanılır. Yatırımcılar ve analistler genellikle şirketin net kar marjını inceleyerek şirketin karlılığını anlamaya çalışırlar(Yurdakul ve İç,2003).7. kriter öz sermaye karlılık oranıdır. Öz sermaye karlılık oranı, bir şirketin net karının Öz sermayesine oranını gösteren bir finansal orandır. Bu oran, şirketin öz sermayesine göre ne kadar kar elde ettiğini ölçmek için kullanılır. Bu oran, şirketin elde ettiği net karın öz sermayesine oranını yüzde olarak gösterir. Yüksek bir öz sermaye karlılık oranı, şirketin öz sermayesine göre karlılığının yüksek olduğunu ve yatırımcılara iyi bir getiri sağladığını gösterir. Düşük bir öz sermaye karlılık oranı ise şirketin öz sermayesine göre karlılığının düşük olduğunu ve yatırımcılara daha az getiri sağladığını gösterebilir.

Öz sermaye karlılık oranı, şirketin öz sermayesine göre karlılığını değerlendirmek ve şirketin performansını analiz etmek için kullanılır. Yatırımcılar genellikle bu oranı inceleyerek şirketin öz sermayesine göre ne kadar kar elde ettiğini anlamaya çalışırlar(Önem ve Demir,2015).8.kriter öz sermaye devir hızı oranı olarak belirlenmiştir. Öz sermaye devir hızı, bir şirketin net satışlarının öz sermayesine oranını gösteren bir finansal orandır. Bu oran, şirketin öz sermayesine göre ne kadar satış gerçekleştirdiğini ölçmek için kullanılır. Bu oran, şirketin net satışlarının öz sermayesine oranını gösterir. Yüksek bir öz sermaye devir hızı, şirketin öz sermayesine göre daha fazla satış gerçekleştirdiğini ve öz sermayesini verimli bir şekilde kullandığını gösterir. Düşük bir öz sermaye devir hızı ise şirketin öz sermayesine göre daha az satış gerçekleştirdiğini ve öz sermayesini verimli bir şekilde kullanmadığını gösterebilir. Öz sermaye devir hızı, şirketin öz sermayesine göre satış

verimliliğini değerlendirmek ve performansını analiz etmek için kullanılır. Yatırımcılar genellikle bu oranı inceleyerek şirketin öz sermayesine göre ne kadar satış gerçekleştirdiğini anlamaya çalışırlar(Kurtaran vd,2015).9.kriter asit test oranıdır. Asit test oranı, bir şirketin kısa vadeli borçlarını ödeme kapasitesini ölçen bir finansal orandır(Omag,2023). Bu oran, şirketin likiditesini ve finansal sağlamlığını değerlendirmek için kullanılır. Bu oran, şirketin likid varlıklarını (stoklar hariç) kısa vadeli borçlarına oranlar. Yüksek bir asit test oranı, şirketin kısa vadeli borçlarını ödeme kapasitesinin yüksek olduğunu ve finansal sağlamlığının güçlü olduğunu gösterir. Düşük bir asit test oranı ise şirketin kısa vadeli borçlarını ödeme konusunda zorluk yaşayabileceğini gösterebilir. Asit test oranı, şirketin likiditesini ve kısa vadeli borçlarını ödeme kapasitesini değerlendirmek için önemli bir orandır. Yatırımcılar ve kredi verenler genellikle bu oranı inceleyerek şirketin finansal sağlamlığını anlamaya çalışırlar(Akdoğan ve Tenger,2007). 10. kriter cari orandır. Cari oran, bir şirketin kısa vadeli varlıklarının kısa vadeli borçlarına oranını gösteren bir finansal orandır. Bu oran, şirketin likiditesini ve kısa vadeli ödeme gücünü değerlendirmek için kullanılır. Bu oran, şirketin dönen varlıklarının kısa vadeli borçlarına oranını gösterir. Yüksek bir cari oran, şirketin kısa vadeli borçlarını ödeme kapasitesinin yüksek olduğunu ve likiditesinin güçlü olduğunu gösterir(Omag,2023).Düşük bir cari oran ise şirketin kısa vadeli borçlarını ödeme konusunda zorluk yaşayabileceğini gösterebilir. Cari oran, şirketin likiditesini ve kısa vadeli ödeme gücünü değerlendirmek için önemli bir orandır. Yatırımcılar ve kredi verenler genellikle bu oranı inceleyerek şirketin finansal durumunu anlamaya çalışırlar. Bu oran, şirketin kısa vadeli borçlarını ödeme kapasitesi hakkında bilgi verir ve şirketin mali sağlığını değerlendirmede yardımcı olur(Toroslu ve Durmuş,2020).

5.YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde çalışmada kullanılan yöntemler hakkında bilgi verilmektedir.

5.1. CRITIC Yöntemi

ÇKKV yöntemlerinden biri olan CRITIC yöntemi Diakoulaki ve arkadaşları ile birlikte yaptığı çalışmada literatürde yer almaktadır. Kriterlerin standart sapmaları ve kriterler arası korelasyon ile beraber kullanılan ağırlıklandırma tekniğidir(Jahan vd.2012; Akçakanat vd.2018,s:5). ÇKKV yöntemlerinde sonuçlar üzerinde etkili olması ve değişikliklere etki etmesi bakımından kriterlerin ağırlıklandırılması büyük bir öneme sahiptir(Ternoved, vd, 2009, Aslan, 2021). Nesnel ağırlıklandırma temeline dayanmakta olan CRITIC yöntem, kriterler arası korelasyon temeline dayanmaktadır(Ghorabae vd., 2018). Bununla birlikte ağırlığa dahil edilen kriterlerin standart sapmasıdır. Kriter zıtlıkları tespiti kriterler arası korelasyon yardımı ile yapılmaktadır ve kriter zıtlıkları standart sapma kullanılarak ağırlıklandırılmaktadır. Karar vericilerin ve diğer katılımcılarında kriter ağırlıklandırma da sübjektif düşüncelerine ihtiyaç kalmamaktadır(Aslan, 2021).

Beş adımdan oluşmakta olan CRITIC yöntem aşağıdaki gibi sıralanmaktadır: (Diakoulaki vd. 1995, Jahan vd. 2012: 413, Ayçin, 2019 s:77).

- 1-Karar Matrisi Oluşturma
- 2-Karar Matrisini Normalize Etme
- 3-İlişki Katsayı Matrisini oluşturma
- 4-C_j Değer Hesabı
- 5-Kriter Ağırlık Hesabı

1.Aşama: Karar Matrisi Oluşturma

Eşitlik (5.1)'de gösterilen x_{ji} değerlerinden oluşmakta olan ve (X) simgesi ile ifade edilen karar matrisi yöntemin ilk aşamasını oluşturmaktadır(Ayçin, 2019:76).

$$X = \begin{matrix} A_1 \\ A_2 \\ \vdots \\ A_M \end{matrix} \begin{bmatrix} x_{11} & x_{12} & \cdots & x_{1n} \\ x_{21} & x_{22} & \cdots & x_{2n} \\ \vdots & \vdots & \cdots & \vdots \\ x_{m1} & x_{m2} & \cdots & x_{mn} \end{bmatrix} \quad (5.1)$$

A_i : Karar alternatiflerini oluşturmaktadır. ($i=1,2,3,\dots,m$)

C_j : Değerlendirme kriterlerini oluşturmaktadır. ($j=1,2,3,\dots,n$)

x_{ij} : i . değerlendirme kriterinin j . kritere göre değerini göstermektedir.

x_j^{max} : j . kritere göre karar alternatiflerinin maksimum değerini göstermektedir.

x_j^{min} : j.kritere göre karar alternatiflerinin minimum değerini göstermektedir.

r_{ij} :j. değerlendirme kriterine göre i.alternatifin almış olduğu normalize değer.

ρ_{jk} :Herhangi bir j kriteriyle k kriteri arasındaki ilişki katsayısı

σ_j : j. kriterin standart sapma değeri ($j=1,2,3,\dots,n$)

w_j : Kriter ağırlığı ($j=1,2,3,\dots,n$)

2.Aşama: Karar Matrisini Normalize Etme

Normalizasyon işleminde karar probleminde mevcut olan farklı birimlere sahip kriterlerin ilişkili olduğu değerlerin [0,1] aralıklarında değerler alabilmesi şeklinde standart bir biçim oluşturulmalıdır. Bu işlemde maksimizasyon yönlü kriterler için aşağıda bulunan eşitlik (5.2) minimizasyon yönlü kriterler için ise eşitlik (5.3)' te bulunan formüllerden faydalanılmaktadır.

$$r_{ij} = \frac{x_{ij} - x_j^{min}}{x_j^{max} - x_j^{min}} \dots \dots \dots j = 1,2, \dots \dots \dots, n \quad (5.2)$$

$$r_{ij} = \frac{x_j^{max} - x_{ij}}{x_j^{max} - x_j^{min}} \dots \dots \dots j = 1,2, \dots \dots \dots, n \quad (5.3)$$

Yukarıda verilen eşitlikte x_j^{max} ve x_j^{min} sırası ile j kriterine ait en yüksek ve en düşük değeri göstermektedir(Bulğurcu,2019:1943)

3.Aşama: İlişki Katsayı Matrisini Oluşturma

Bu aşamada kriterler arasında bulunan ilişki derecesi ölçülmektedir. Aşağıdaki denklemden yararlanılarak kriter çiftlerinin arasındaki korelasyon katsayıları hesaplanmaktadır(Akbulut,2020s:475).

$$\rho_{jk} = \frac{\sum_{i=1}^m (r_{ij} - \bar{r}_j) \cdot (r_{ik} - \bar{r}_k)}{\sqrt{\sum_{i=1}^m (r_{ij} - \bar{r}_j)^2 \cdot \sum_{i=1}^m (r_{ik} - \bar{r}_k)^2}} \quad (j,k=1,2,3,\dots,n) \quad (5.4)$$

4.Aşama: C_j Değer Hesabı

4. aşamada C_j değerinin yani her bir kriterde mevcut olan toplam bilgi miktarını ifade eden C_j Eşitlik (5.5) yardımı ile hesaplanmaktadır. Her bir kriterin standart sapmasını ifade eden σ_j değeri Eşitlik (5.6) yardımı ile hesaplanmaktadır(Akbulut,2019:254).

$$C_j = \sigma_j \cdot \sum_{k=1}^n (1 - \rho_{jk}) \quad j=1,2,\dots,n \quad (5.5)$$

Yukarıda verilen eşitlik (5)'te ρ_{jk} kriter çiftleri arasındaki korelasyon katsayısını ifade etmektedir.

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^m (r_{ij} - \bar{r}_j)^2}{m-1}} \quad (5.6)$$

5.Aşama: Kriter Ağırlık Hesabı

5. aşamada kriter ağırlıklarının w_j değerinin bulunması aşamasıdır. Bu aşamada yöntemin son kısmında analiz için belirlenmiş kriterlerin ağırlık (önem düzeyi) Eşitlik (5.7) yardımı ile gerçekleştirilmektedir(Bulğurcu,2019:1945).

$$w_j = \frac{c_j}{\sum_{k=1}^n c_j} \quad (5.7)$$

5.2. WASPAS Yöntemi

Birçok konuda farklı faktör açısından birbirleri arasında üstünlük bulunan adayların seçilmesinde çok kriterli karar verme yöntemlerinden faydalanılmaktadır. Problemin tipine göre farklılık gösteren ÇKKV yöntemleri kimi yaklaşımda sıralama, kimi yaklaşımda ise sınıflandırma ve seçim yapmada daha uygun olabilmektedir. WASPAS yöntemi ise sıralama söz konusu olduğu durumlarda kullanılmaktadır(Kabak ve Çınar,2020s:210). 2012 yılında Zavadskas, Turskis,Antucheviciene, ve Zakarevicius (Zavadskas, vd.2012). tarafında ortaya konulmuş fayda belirleme yaklaşımı olarak bilinmektedir. Ağırlıklı toplam modeli(WSM-Weighted Sum Model) ve Ağırlıklı Çarpım Modeli (WPM-Weighted Product Model) ile birlikte bütünleştirilip kullanılmakata olan bir yöntem olarak bilinmektedir(Kabak ve Çınar,2020s:210).Yöntemi oluşturan altı adım bulunmaktadır:(Chakraborty ve Zavadskas,2014).

1.Adım: Karar Matrisi Oluşturma

2.Adım: Karar Matrisini Normalize etme

3.Adım: WPM-Weighted Product Model yöntemi kullanarak ağırlıklandırma

4.Adım: WPM-Weighted Product Model yöntemi kullanarak ağırlıklandırma

5.Adım: Ağırlıklandırılan değerlerin birleştirilmesi

6.Adım: Seçme

1.Aşama: Karar Matrisi Oluşturma

WASPAS yöntemini oluşturan ilk adım karar matrisidir. Şekilde m aday alternatif sayısı, n değerlendirme kriteri sayısı olarak ifade edilmektedir. X_{ij} , j'inci kriter göz önüne alınarak i'inci alternatifin performansdır(Ayçin,2019:309).

$$X = \begin{bmatrix} x_{11} & \cdots & x_{1n} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ x_{m1} & \cdots & x_{mn} \end{bmatrix} \quad (5.8)$$

2.Aşama: Karar Matrisini Normalize etme

Kriter ağırlıklar belirlendikten sonra karar matrisinin oluşturulmasının ardından normalize edilir.

Karar sürecindeki bazı kriterler fayda yönlü bazı kriterler ise maliyet yönlü olabilmektedir. Fayda yapılı olan kriterler, değerleri maksimize edilen kriterlerden oluşmaktadır. Maliyet yapılı olan kriterler ise minimize edilen kriterleri oluşturmaktadır. Yapılan karar matrisi normalizasyonunda sırası ile Eşitlik (5.2) ve eşitlik (5.3) kullanılmaktadır(Yurdoğlu ve Kundakcı,2017:259).

$$\bar{x}_{ij} = \frac{x_{ij}}{\max_i x_{ij}} \quad (5.9)$$

$$\bar{x}_{ij} = \frac{\min_i x_{ij}}{x_{ij}} \quad (5.10)$$

3.Aşama: Ağırlıklı Toplam Yöntemine (WSM) Dayalı i. Alternatifin Toplam Nispi Öneminin Hesaplanması

3. adımda ağırlıklı toplam yöntemine (WSM) göre i. Alternatifin toplam göreceli önemi hesaplanmaktadır. Bu yöntemde bir alternatifin toplam göreceli önemi, kriter değerlerinin ağırlıklı toplamı olarak belirlenmekte ve Eşitlik (5.4)'den faydalanılarak hesaplanmaktadır(Ayçin,2019:309).

$$Q_i^{(1)} = \sum_{j=1}^n \bar{x}_{ij} \cdot w_j \quad (5.11)$$

4.Aşama: Ağırlıklı Çarpım Yöntemine (WPM) Dayalı i. Alternatifin Toplam Nispi Öneminin Hesaplanması

Dördüncü adımda her bir alternatif için toplam göreceli önem ağırlıklı Çarpım Modeli'ne göre hesaplanmaktadır. Eşitlik (5.5) yardımı ile elde edilen değere $Q_i^{(2)}$ ikinci toplam göreceli önem değeri denilmektedir(Yurdoğlu ve Kundakcı,2017:260).

$$Q_i^{(2)} = \prod_{j=1}^n \bar{x}_{ij}^{w_j} \quad (5.12)$$

5.Aşama: Ağırlıklandırılmış Toplam ve Ağırlıklandırılmış Çarpım Modelleri İçin Ağırlıklandırılmış Ortak Genel Kriter Değerinin Hesaplanması

Aşağıda verilen Eşitlik(5.6) yardımı ile ağırlıklandırılmış ortak genel kriter değeri Q_i değeri hesaplanmaktadır(Akçakanat vd.,2017:291)

$$Q_i = 0,5Q_i^1 + 0,5Q_i^2 = 0,5 \sum_{j=1}^n \bar{x}_{ij} \cdot w_j + 0,5 \prod_{j=1}^n \bar{x}_{ij}^{w_j} \quad (5.13)$$

. 6.Aşama: Karar Alternatiflerinin Göreceli Önem Değerinin Hesaplanması

Yöntemin son kısmında, WASPAS yöntemi ile karar alternatiflerinin doğru ve etkin şekilde sıralamasının oluşturulabilmesi ve alternatiflerin toplam göreceli önemini belirlemek adına Eşitlik (5.7)'deki formülден yararlanılmaktadır(Ayçin,2019:311).

$$Q_i = \lambda Q_i^1 + (1 - \lambda) Q_i^2 = \lambda \sum_{j=1}^n \bar{x}_{ij} w_j + (1 - \lambda) \prod_{j=1}^n \bar{x}_{ij}^{w_j} \quad (5.14)$$

Eşitlik (5.7) de gösterilen Q_i değeri, WASPAS yöntemine göre i.karar alternatifinin toplam göreceli önemini göstermektedir. Karar alternatifleri WASPAS yöntemi ile hesaplanan bu Q_i değerlerine göre büyükten küçüğe doğru sıralanmaktadır. Q_i değerlerine göre enyüksek değerin en iyi alternatif olarak seçilmesidir.

λ WASPAS yönteminde kullanılmakta olan bir parametre olup 0 ile 1 arasında değer almaktadır. $\lambda = 0$ olduğunda WASPAS yöntemi ağırlıklı çarpım yöntemine (WPM), $\lambda = 1$ olduğunda ağırlıklı toplam yöntemine (WSM) dönüşmektedir.

6. VERİLERİN ANALİZİ VE BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, analize dahil edilmiş olan 9 şirketin CRITIC ve WASPAS yöntemi kullanılmak suretiyle 2017-2020 dönemine ilişkin finansal performans analizi yapılmıştır.

6.1. CRITIC Yöntemi

Bu bölümde CRITIC yöntemi kullanılarak kriter ağırlıkları hesaplanarak yıl yıl tespit edilmiştir. CRITIC yöntemi kullanılarak yıllar itibariyle kriter ağırlıklarının hesaplanmasına ilişkin tablolar eklerde verilerek ana metin sadeleştirilmeye çalışılmıştır. Buna göre bu bölümde 2017- 2020 dönemi için kriter ağırlıkları çizelge 6.1.' de verilmiştir.

Çizelge 6.1. Yıllara Göre CRITIC Yöntem İle Belirlenen Ağırlıklar

KRİTERLER/YILLAR	2017	2018	2019	2020
K1	0,111959	0,086421	0,088961	0,086119
K2	0,111959	0,086418	0,089291	0,086134
K3	0,099562	0,110429	0,114492	0,080188
K4	0,085449	0,092104	0,089245	0,081905
K5	0,08355	0,077763	0,086138	0,092831
K6	0,107169	0,060571	0,063165	0,072352
K7	0,116219	0,163502	0,155869	0,150296
K8	0,120668	0,172405	0,160445	0,169306
K9	0,088531	0,078087	0,08005	0,098889
K10	0,074936	0,072301	0,072345	0,081979

Kriter ağırlıklarının belirlenmesinin ardından 2017 ve 2020 yıllarını kapsayan BİST oteller ve lokantalar endeksinde faaliyette bulunan şirketlerin performans sıralamalarına geçilmiştir.

6.2.WASPAS Yöntemi

Bu bölümde de CRITIC yöntemi ile tespit edilen kriter ağırlıkları kullanılmak suretiyle WASPAS yöntemi ile 2017-2020 yıllarına ait finansal performans analizi yapılmıştır. örnek teşkil etmesi bakımından 2017 yılına ait WASPAS uygulaması aşama aşama aşağıda verilecek olup diğer yıllara ait WASPAS uygulama aşamaları eklerde verilecek olup bu bölümde bu yıllara ait uygulama sonuçlarına yer verilecektir.

6.2.Waspas Yöntemine Göre 2017 Yılı Performans Sıralaması

Çizelge 6.2.WASPAS Yöntemine Göre 2017 Yılı Performans Sıralaması

Şirket kodları	Qi	Sıralama
Tektu	0,981226	9
Pkent	1,342192	7
Avtur	1,292934	8
Ayces	1,573255	4
Merit	1,772468	3
Etiler	1,538694	5
Kstur	1,948029	2
Martı	1,486486	6
Maalt	2,010629	1

Çizelge 6.2.'de görüldüğü yöntemin son aşamasında Qi değerleri hesaplanmış olup şirketlerin performans değerlendirmeleri ve sıralamaları yapılmıştır.2017 yılına ait performans sıralamalarında ilk üç sırada yer almakta olan en iyi performansa sahip şirketler;

Maalt kodu ile Marmaris Altinyunus Turistik Tesisler A.Ş. şirketinin birinci sırada,

Kstur kodu ile Kuştur Kuşadası Turizm Endüstri A.Ş. şirketinin ikinci sırada,

Merit kodu ile Merit Turizm Yatırım ve İşletme A.Ş. şirketinin üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir.

Çizelge 6.2.'de görüldüğü gibi takip eden sıralamanın en sonunda en kötü performans sıralamasına sahip olan Tektu kodu ile Tek-Art İnşaat Ticaret Turizm Sanayi ve Yatırımlar A.Ş. şirketinin yer aldığı görülmektedir.

6.2.2. Waspas Yöntemine Göre 2018 Yılına Ait Performans Sıralamaları

Çizelge 6.3. Waspas Yöntemine Göre 2018 Yılına Ait Performans Sıralamaları

Şirket kodları	Qi	Sıralama
Tektu	1,478084	9
Pkent	1,874837	3
Avtur	1,735664	8
Ayces	1,765083	5
Merit	1,850184	4
Etiler	1,760084	6
Kstur	1,929642	2
Martı	1,742060	7
Maalt	2,006156	1

Yöntemin son aşamasında Qi değerleri hesaplanmış olup şirketlerin performans değerlendirmeleri ve sıralamaları yapılmıştır. 2018 yılına ait performans sıralamalarında ilk üç sırada yer almakta olan en iyi performansla sahip şirketler;

Maalt kodu ile Marmaris Altinyunus Turistik Tesisler A.Ş. şirketinin birinci sırada,

Kstur kodu ile Kuştur Kuşadası Turizm Endüstri A.Ş. şirketin ikinci sırada,

Pkent kodu ile Petrokent Turizm A.Ş. şirketin üçüncü sırada yer almaktadır.

Çizelge 6.3.'te görüldüğü gibi takip eden sıralamanın en sonunda en kötü performans sıralamasına sahip olan Tektu kodu ile Tek-Art İnşaat Ticaret Turizm Sanayi ve Yatırımlar A.Ş. şirketinin yer aldığı görülmektedir.

6.4. Waspas Yöntemine Göre 2019 Yılına Ait Performans Sıralamaları

Çizelge 6.4.Waspas Yöntemine Göre 2019 Yılına Ait Performans Sıralamaları

Şirket kodları	Qi	Sıralama
Tektu	1,570842401	8
Pkent	2,028080791	1
Avtur	1,782649587	3
Ayces	1,718230508	6
Merit	1,792981876	2
Etiler	1,53993078	9
Kstur	1,720434337	5
Martı	1,608847416	7
Maalt	1,764554937	4

Yöntemin son aşamasında Qi değerleri hesaplanmış olup şirketlerin performans değerlendirmeleri ve sıralamaları yapılmıştır. 2019 yılına ait performans sıralamalarında ilk üç sırada yer almakta olan en iyi performansa sahip şirketler;

Pkent kodu Petrokent Turizm A.Ş. şirketi birinci sırada,

Merit kodu ile Etiler Gıda ve Ticari Yatırımlar Sanayi ve Ticaret A.Ş. şirketi ikinci sırada,

Avtur kodu ile Avrasya Petrol ve Turistik Tesisler Yatırımlar A.Ş. şirketi üçüncü sırada yer almaktadır.

Çizelge 6.4'te görüldüğü gibi takip eden sıralamanın en sonunda en kötü performans sıralamasına sahip olan Etiler kodlu Etiler Gıda ve Ticari Yatırımlar Sanayi ve Ticaret A.Ş. şirketi olduğu görülmüştür.

6.5. Waspas Yöntemine Göre 2020 Yılına Ait Performans Sıralamaları

Çizelge 6.5. Waspas Yöntemine Göre 2020 Yılına Ait Performans Sıralamaları

Şirket kodları	Qi	Sıralama
Tektu	1,360104249	1
Pkent	1,335197976	2
Avtur	1,262251658	3
Ayces	1,112213361	4
Merit	1,040353368	5
Etiler	0,835537072	6
Kstur	0,592250701	7

Martı	0,377432239	8
Maalt	0,219705551	9

Yöntemin son aşamasında Q_i değerleri hesaplanmış olup şirketlerin performans değerlendirmeleri ve sıralamaları yapılmıştır. 2020 yılına ait performans sıralamalarında ilk üç sırada yer almakta olan en iyi performansa sahip şirketler;

Tektu kodu ile Tek-Art İnşaat Ticaret Turizm Sanayi ve Yatırımlar A.Ş. şirketi birinci sırada,

Pkent kodu ile Petrokent Turizm A.Ş. şirketi ikinci sırada,

Avtur kodu ile Avrasya Petrol ve Turistik Tesisler Yatırımlar A.Ş. kodlu şirketin üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir.

Çizelge 6.5'te görüldüğü gibi takip eden sıralamanın en sonunda en kötü performans sıralamasına sahip olan Maalt kodu ile Marmaris Altinyunus Turistik Tesisler A.Ş. şirketi olduğu görülmüştür.

SONUÇ

Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri birçok alanda birçok problemi çözmek adına kullanıldığı görülmektedir. Çok Kriterli Karar Verme Yöntemlerinin asıl amacının en iyi olanını seçmek olarak bilinmekte olup belirlenen yöntemlerle en iyi olanı bulunmaktadır.

İşletmelerin finansal açıdan devamlılığını koruyabilmeleri ve sürdürebilmeleri için yüksek performans göstermeleri gerekmektedir. Finansal bakımdan bu devamlılığı sürdürmek ve rakiplerinin karşısında ne denli üstünlük sağladığı ya da onlarla aralarındaki finansal performans olarak nasıl ve ne durumda bir performans gösterdiğini bilmek şirketler adına strateji oluşturabilmektedir.

Her yılın bir önceki ve bir sonraki yıllara istinaden performans sıralamaları ve bu finansal sıralamalarının hem yatırım şirketlerine hem de yatırımcılara öncü bir bakış oluşturabilmektedir.

Yatırımcıların, bir finansal faaliyette bulunmadan önce gözlemledikleri, araştırdıkları ve buna göre yatırımlarını gerçekleştirdikleri kaçınılmazdır. Bunlara istinaden Borsa İstanbul'da yer alan dokuz şirketin finansal performansları analiz edilmiş ve sıralanmıştır.

Çalışma kapsamında ÇKKV Yöntemlerinde CRITIC ve WASPAS yöntemleri kullanılarak finansalar performans bakımından en iyi olan şirketler belirlenmeye çalışılmıştır. WASPAS yönteminden elde edilen sonuçlara göre, 2017 yılında finansal performans sıralamasının ilk sırasında Maalt kodlu şirket yer alırken en son sırada Tektu kodlu şirket yer almaktadır. 2018 yılında ise ilk sırada Maalt kodlu şirket, son sırasında yine Tektu kodlu şirket yer almıştır. 2019 yılının performans sıralamasının ilk sırasında Pkent kodlu şirket yer alırken son sırasında Etiler kodlu şirket yer almıştır. 2020 yılının finansal performans sıralamasında ise birinci sırada Tektu kodlu şirket ve son sırada Maalt kodlu şirketin yer aldığı görülmüştür.

Genel olarak bakıldığında 2020 yılı haricinde ilk sıralarda Maalt kodlu şirket ve Pkent kodlu şirketin olduğu görülürken finansal performansta herhangi bir fark olmaksızın Tektu kodlu şirketin 2020 yılında birinci sırada yer aldığı ve diğer şirketlerin arkalarda kaldığı görülmektedir. 2020 yılına dair bu büyük oranda düşüşün olması ve sıralamanın büyük farkla değişmesini pandemi dönemine denk gelmiş olma ihtimali olarak değerlendirebiliriz.

Çalışma kapsamında 2017-2018-2019 ve 2020 yıllarını kapsayan dönemler dâhil edilerek dokuz şirketin finansal performans sıralamaları yapıldığı ve ileriki dönemlerde bu çalışmaya

istinaden, gelecek yıllara ve farklı şirketler konu dâhilinde olması durumunda fayda sağlayabileceği düşünülmektedir.

Borsa İstanbul Otel ve Lokantalar endeksinde yer alan şirketlerin finansal performans sonuçlarına baktığımızda;

- 2017 yılı için finansal performans sıralamasına bakıldığında ilk sıradan son sıraya doğru Maalt, Kstur, Merit, Ayces, Etiler, Martı, Pkent Avtur ve Tektu kodlu şirketlerden oluşmaktadır.

- 2018 yılı için finansal performans sıralamasına bakıldığında ilk sıradan son sıraya doğru Maalt, Kstur, Pkent, Merit, Ayces, Etiler, Martı, Avtur ve Tektu kodlu şirketlerden oluşmaktadır. 2017 yılı ile benzer olarak ilk sırada yine Maalt kodlu şirketinin en yüksek performansa sahip olduğu görülürken aynı şekilde en son sırada en düşük performansla Tektu kodlu şirket karşımıza çıkmaktadır. 2017 ve 2018 yıllarının benzer sıralamalar göstermelerini ve sıralamalara bakıldığında ise Maalt kodlu şirketin birinci sırada yer almasını cari oranının yüksek olmasına bağlayabiliriz cari oranın yüksek olması genellikle şirket için olumlu bir durumu ifade eder. Cari oran, bir şirketin kısa vadeli varlıklarının kısa vadeli borçlarına oranını gösterir ve şirketin likidite durumunu yansıtır. Yüksek bir cari oran, şirketin kısa vadeli borçlarını ödeme kapasitesinin güçlü olduğunu ve likidite riskinin düşük olduğunu gösterir. Yüksek cari oran, şirketin kısa vadeli mali yükümlülüklerini karşılayabileceği anlamına gelir ve finansal istikrarını gösterir. Bu durum, şirketin operasyonlarını sürdürme gücünü artırabilir ve kriz durumlarında mali açıdan daha dirençli olmasını sağlayabilir. Ayces kodlu şirketin ise son sırada yer almasını nakit oranının düşük olmasına bağlayabiliriz. Nakit oranı, bir şirketin nakit varlıklarının kısa vadeli borçlarına oranını gösteren bir finansal orandır. Düşük bir nakit oranı, şirketin nakit varlıklarının kısa vadeli borçlarını karşılama kapasitesinin zayıf olduğunu gösterir. Bu durumda, şirketin likiditesi düşük olabilir ve kısa vadeli borçlarını ödeme konusunda zorluklar yaşayabilir. Düşük bir nakit oranı, şirketin likidite riskinin arttığını ve beklenmedik mali zorluklarla karşılaşma olasılığının yüksek olduğunu gösterebilir. Şirketler genellikle nakit oranını artırmak için farklı stratejiler uygularlar, örneğin nakit rezervlerini artırma, kredi limitlerini genişletme veya maliyetleri azaltma gibi.

•2019 yılı için finansal performans sıralamasına bakıldığında ilk sırada son sıraya doğru Pkent, Merit, Avtur, Maalt, Kstur, Ayces, Martı,Tektu ve Etiler kodlu şirketlerden oluşmaktadır. 2017-2018 yılına istinaden Maalt kodlu şirketinin göstermiş olduğu performans dördüncü sıraya düşmüş olup ilk sırada Pkent kodlu şirketin yer aldığı görülmüştür. Aynı doğrultuda 2017-2018 yılında dokuzuncu sırada yer alıp en kötü performansa sahip olan Tektu kodlu şirket sekizinci sırada yer almaktadır. Sıralamada Pkent kodlu şirketin ilk sırada yer almasını öz sermaye devir hızının yüksek olmasına bağlayabiliriz. Öz sermaye devir hızı, bir şirketin öz sermayesini ne kadar verimli kullandığını gösteren bir finansal orandır. Yani, şirketin net satışlarına göre öz sermayesini kaç kez döndürdüğünü gösterir. Öz sermaye devir hızının yüksek olması genellikle şirket için olumlu bir durumu ifade eder. Yüksek öz sermaye devir hızı, şirketin öz sermayesini etkin bir şekilde kullanarak daha fazla gelir elde ettiği anlamına gelir. Bu durum, şirketin varlıklarını ve sermayesini verimli bir şekilde yönettiğini ve karlılık potansiyelini artırdığını gösterir. Yüksek öz sermaye devir hızı aynı zamanda şirketin finansal performansının da iyi olduğunu gösterebilir. Şirketin yüksek öz sermaye devir hızı, yatırımcılar ve analistler tarafından olumlu bir işaret olarak kabul edilir çünkü şirketin sermayesini etkin bir şekilde kullanarak karlılık elde ettiği düşünülür. Ancak, yüksek öz sermaye devir hızının tek başına yeterli olmadığını unutmamak önemlidir. Diğer finansal oranlar ve şirketin genel performansı da dikkate alınmalıdır. Şirketin uzun vadeli karlılığı, borç yapısı, büyüme potansiyeli ve operasyonel verimliliği gibi diğer faktörler de değerlendirilmelidir. 2017 ve 2018 yılına kıyaslama yapılacak olduğunda 2017-2018 yılında cari oranın yüksek olması 2019 yılında ise öz sermaye devir hızının yüksek olması durumu karşımıza çıkmaktadır. Öz sermaye oranı ve cari oran, bir şirketin finansal yapısını değerlendirmek için kullanılan önemli oranlardır. Öz sermaye oranı, şirketin öz sermayesinin toplam varlıklara oranını gösterirken, cari oran ise şirketin likiditesini ve kısa vadeli ödeme gücünü gösteren bir orandır. Eğer bir şirketin öz sermaye oranı cari orandan yüksekse, bu genellikle şirketin borç yapısının sağlam olduğunu ve öz sermaye finansmanının daha fazla olduğunu gösterir. Bu durumda, şirketin borçlarının öz sermayesine oranla daha düşük olduğu ve daha fazla öz sermaye finansmanına sahip olduğu anlaşılır. Yüksek öz sermaye oranı cari orandan yüksek olan bir şirket, genellikle daha az borçlanmış ve daha fazla öz sermaye ile finanse edilmiş demektir. Bu durum, şirketin finansal riskini azaltabilir ve öz sermaye sahiplerine daha fazla güven verebilir.

Ancak, yüksek öz sermaye oranı cari orandan yüksek olması her zaman olumlu bir durum olmayabilir. Bu durum, şirketin borç kullanımını sınırlayabileceği ve büyüme fırsatlarını kaçırabileceği anlamına gelebilir. Ayrıca, şirketin sermaye maliyetini artırabilir ve karlılık potansiyelini sınırlayabilir. Sonuç olarak, bir şirketin öz sermaye oranı cari orandan yüksek olması genellikle olumlu bir işaret olarak kabul edilir ancak diğer finansal oranlar ve şirketin genel performansı da dikkate alınmalıdır.

•2020 yılı için finansal performans sıralamasına bakıldığında ilk sıradan son sıraya doğru Tektu, Pkent, Avtur, Ayces, Merit, Etiler, Kstur,Martı ve Maalt kodlu şirketlerden oluşmaktadır. 2017-2018-2019 yıllarında şirketlerin finansal performans sıralamasında çok fazla değişkenlik fark edilmezken 2020 yılında sıralama olağan bir şekilde değişmiştir. 2017-2018-2019 yıllarında Maalt kodlu şirketin ilk sıralarda ve Tektu kodlu şirketin son sırada yer aldığı görülmekte iken 2020 yılında tam tersi bir durum söz konusu olarak finansal performans sıralamasının ilk sırasında Tektu kodlu şirket son sırasında ise Maalt kodlu şirketin yer aldığı görülmektedir. 2019 yılından itibaren performans sıralamasında düşüşe geçen Maalt kodlu şirketin sıralamasının 2020 yılında en sonda yer almasını COVID-19' a denk gelmesinden kaynaklandığı düşünülebilmektedir. Genel olarak bakıldığında şirketlerin performanslarında kendi aralarında takibi söz konusu olmakta, sıralamaya göre en iyi ve en kötü performans sıralamaları dikkat çekmektedir.

KAYNAKLAR

- Aclan, O. M. A. Ğ. (2023). Likidite Analizinde Kullanılan Oranlar Üzerine Bir İnceleme. *Finans Ekonomi Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(3), 783-792.
- Açıkgöz, T. (2021). İmalat Sektörü İşletmelerinin Nakit Akış Profillerinin İncelenmesi Ve Finansal Performanslarının Topsıs Yöntemi İle Karşılaştırılması. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, (90), 127-148.
- Akbaş, F. Kruvaziyer Turizmi Hakkında Yerel Halkın Farkındalık Düzeyinin Kuşadası Destinasyonu Özelinde Değerlendirilmesi. *Anasay*, (13), 103-124.
- Akbulut, O. Y. (2019). Critic Ve Edas Yöntemleri İle İş Bankası'nın 2009-2018 Yılları Arasındaki Performansının Analizi. *Ekonomi Politika Ve Finans Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 249-263.
- Akbulut, O. Y. (2020). Finansal Performans İle Pay Senedi Getirisi Arasındaki İlişkinin Bütünleşik Critic Ve Mabac Çkkv Teknikleriyle Ölçülmesi: Borsa İstanbul Çimento Sektörü Firmaları Üzerine Ampirik Bir Uygulama. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (40), 471-488.
- Akbulut, R., & Rençber, Ö. F. (2015). Bist'te İmalat Sektöründeki İşletmelerin Finansal Performansları Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, (65), 117-136.
- Akçakanat, Ö., Aksoy, E., & Teker, T. (2018). Critic Ve Mdl Temelli Edas Yöntemi İle Tr-61 Bölgesi Bankalarının Performans Değerlendirmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(32), 1-24.
- Akçakanat, Ö., Hande, Eren, Aksoy, E., & Ömürbek, V. (2017). Bankacılık Sektörü Entropi Ve Waspas Sınıflandırma İle Performans Değerlendirmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22 (2), 285-300.
- Akdoğan, N Ve Tenker, N (2007). Finansal Tablolar Ve Mali Analiz Teknikleri. Gözden Geçirilmiş 12. Baskı. Ankara: Gazi Kitabevi.

- Akgün, M., & Temür, A. S. (2016). Bıst Ulaştırma Endeksine Kayıtlı Şirketlerin Finansal Performanslarının Topsıs Yöntemi İle Değerlendirilmesi. *Uluslararası Yönetim İktisat Ve İşletme Dergisi*, 12(12), 173-186.
- Akıncı, Z. (2016). Otel İşletmeciliği Ve Yönetimi. *Detay Yayıncılık, Ankara*.
- Akova, O., Tanrıverdi, H., & Kızılırmak, İ. (2015). Turizm İşletmeciliği-Temel Kavramlar Ve Uygulamalar.
- Akpur, A., & Zengin, B. (2019). İznik Gölü İle Çevresinin Kamp Ve Karavan Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi Evaluation Of Camping And Caravan Tourism Potential Of Iznik Lake And Its Environment. *Turar Turizm Ve Araştırma Dergisi*, 8(2), 4-20.
- Aktas, M. (2009). İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında Hisse Senedi Getirilileri İle İlişkili Olan Finansal Oranların Araştırılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 37(2), 137-150.
- Aktaş, A., & Özdemir, B. (2005). *İçki Teknolojisi*. Detay Yayıncılık.
- Akyüz, Y., & Mustafa, S. O. B. A. (2013). Electre Yöntemiyle Tekstil Sektöründe Optimal Kuruluş Yeri Seçimi: Uşak İli Örneği. *Uluslararası Yönetim İktisat Ve İşletme Dergisi*, 9(19), 185-198.
- Albayrak, A. (2013). *Alternatif Turizm*. Detay Yayıncılık.
- Ali, Ş. Tr, & Mustafa, Ş. Bence. (2015). Turizm Gelirlerinin Türkiye Ekonomisindeki Rolü Ve Önemi. *Dicle Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* , 5 (8), 30-45.
- Altın, H. Borsa İstanbul'da İşlem Gören Şirketlerin Finansal Performansının Mabac Yöntemiyle Analizi/Analysis Of The Financial Performances Of Companies Trading İn Borsa Istanbul By Mabac Method. *Uluslararası Ekonomi İşletme Ve Politika Dergisi*, 5(2), 211-234.
- Arabacı, H., & Çavdar, F. (2018). Temel Finansal Tablolar Analizinin Etkin Bir Vergi Denetimi Açısından Önemi. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 7(4), 172-182.

- Argan, M. (2007). *Eğlence Pazarlaması*. Detay Yayıncılık.
- Arpacı, Ö., Zengin, B., & Batman, O. (2012). Karamanın Mağara Turizmi Potansiyeli Ve Turizm Açısından Kullanılabilirliği. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(2), 59-64.
- Arslan, R. (2021). 3. Doğu Ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki Havalimanlarının Cırtıc Temelli Waspas Yöntemi İle Sıralanması: Ranking Of Airports In The East And Southeastern Anatolia Regions With The Cırtıc Based Waspas Method. *International Journal Of Economic And Administrative Academic Research (E-Issn: 2757-959x)*, 1(1), 27-38.
- Atalay, I., & Vatansever, K. (2020). Bist'te İşlem Gören Turizm Firmalarının Etkinliklerinin Veri Zarflama Analizi Yöntemi İle Ölçümü. *Third Sector Social Economic Review*, 55(3), 1759-1779.
- Atıcı, K. B., & Ulucan, A. (2009). Enerji Projelerinin Değerlendirilmesi Sürecinde Çok Kriterli Karar Verme Yaklaşımları Ve Türkiye Uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27(1), 161-186.
- Ayçin, E. (2019). Çok Kriterli Karar Verme: Bilgisayar Uygulamalı Çözümler. *Basım, Nobel Yayıncılık, Ankara*.
- Ayçin, E., & Çakın, E. (2019). Ülkelerin İnovasyon Performanslarının Ölçümünde Entropi Ve Mabac Çok Kriterli Karar Verme Yöntemlerinin Bütünleşik Olarak Kullanılması. *Akdeniz İibf Dergisi*, 19(2), 326-351.
- Aydın, N. (2007). *Finansal Yönetim* (Cilt 779). Anadolu Üniversitesi.
- Aydın, N., Berk, N., Sev, G., & Bafiar, Lddm (2012). Finasal Yönetimi.
- Aydın, O. (2012). Türkiye'de Alternatif Bir Turizm; Sağlık Turizmi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(2), 91-96.
- Aydın, Y., & Eren, T. (2018). Savunma Sanayiinde Stratejik Ürün İçin Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri İle Tedarikçi Seçimi.

- Ayyıldız, E., & Murat, M. (2017). Türkiye’de Yer Alan Şehirlerin Eğitim Performanslarının Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri Kullanılarak Belirlenmesi. *Kent Akademisi*, 10(30), 255-267.
- Baykan, E. (2007). Kültür Turizmi Ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri. *Gazi Üniversitesi Ticaret Ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2), 30-49.
- Baysal, D. (2017). Türkiye’de Helal Turizm. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, (36), 89-103.
- Beyaz, Z., & Karabacak, G. (2018). Türkiye’de Turizm Gelirlerinin Cari İşlemler Dengesi Üzerindeki Etkisi. *European Journal Of Managerial Research (Eujmr)*, 2(2), 56-75.
- Beycan, M. (2011). Faaliyet Devir Hızı Rasyolarının Hesaplanmasında Özellikli Durumlar Ve Uygulamada Yaşanan Sorunlar. *Muhasebe Ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 4 (1), 81-102.
- Bilici, N. (2019). Turizm Sektörünün Finansal Performansının Oran Analizi Ve Topsis Yöntemiyle Değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1), 173-194.
- Birgili, E., & Düzer, M. (2010). Finansal Analizde Kullanılan Oranlar Ve Firma Değeri İlişkisi: İmkb’de Bir Uygulama. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, (46), 74-83.
- Blien, U. Ve Tassinopoulos, A. (2001). Entrop Yöntemi İle Bölgesel İstihdam Tahmini. *Bölgesel Çalışmalar*, 35 (2), 113-124.
- Bozgeyik, Y., & Yoloğlu, Y. (2015). Türkiye’de Turizm Gelirleri İle Gsyh Arasındaki İlişki: 2002-2014 Dönemi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (40).
- Brooks, B., Park, Sh, Guilamo-Ramos, V., Schneider, Ja, Harry-Hernandez, S., Mgbako, O., ... & Duncan, Dt (2019). Erkeklerle Seks Yapan Erkeklerin Seks Turizmi Ve Maruziyet Öncesi Profilaksi Modalite Tercihleri. *Seks Araştırmaları Dergisi*, 56 (4-5), 632-640.
- Bulğurcu, B. (2019). Çok Nitelikli Fayda Teorisi İle Critic Yöntem Entegrasyonu: Akıllı Teknoloji Tercih Örneği. *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(19), 1930-1957.

- Buse, U. S. L. U., Şeyda, G. Ü. R., Tamer, E. R. E. N., & Özcan, E. C. (2020). Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri İle Bulut Hizmet Sağlayıcı Sıralaması. *Pamukkale İşletme Ve Bilişim Yönetimi Dergisi*, 6(1), 20-34.
- Bülbül, S., & Ali, K. Ö. S. E. Türk Gıda Şirketlerinin Finansal Performansının Çok Amaçlı Karar Verme Yöntemleriyle Değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 25.
- Büyükaşvarcı, A. (2010). Finansal Oranlar İle Hisse Senedi Getirileri Arasındaki İlişkinin Analizi: İmkb İmalat Sektörü Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, (48), 130-141.
- Caba, N. (2017). Finansal Kaldıraç Ve Firma Büyüklüğünün Finansal Performans Üzerine Etkisi: Bıst Sınai Endeksinde İşlem Gören İşletmeler Üzerine Bir Uygulama. *International Journal Of Management Economics & Business/Uluslararası Yönetim İktisat Ve İşletme Dergisi*.
- Cengiz, D. (2012). Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri Üzerine Karşılaştırmalı Analiz.
- Cengiz, F., & Kantarcı, K. (2013). Üçüncü Yaşlara Yönelik Uygun Fiyatlı Ürün-Performans Analizi. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi* , 5 (2).
- Cengiz, F., & Kantarcı, K. (2013). Üçüncü Yaşlara Yönelik Uygun Fiyatlı Ürün-Performans Analizi. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi* , 5 (2).
- Chakraborty, S. Ve Zavadskas, Ek (2014). Waspa Yönteminin İmalat Karar Vermedeki Uygulamaları. *Bilişim* , 25 (1), 1-20.
- Çabuk, A., & Lazol, İ. (2012). *Mali Tablolar Analizi*. Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Çakıcı, C. (2019). Kavramlar Ve Örneklerle Genel Turizm. *Detay Yayıncılık, Ankara*.
- Çakır, E. (2018). Elektronik Belge Yönetim Sistemi (Ebys) Yazılımı Seçiminde Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri: Bir Belediye Örneği. *Business Economics And Management Research Journal*, 1(1), 15-30.

- Çakır, E., & Özdemir, M. (2016). Bulanık Çok Kriterli Karar Verme Yöntemlerinin Altı Sigma Projeleri Seçiminde Uygulanması. *Business & Economics Research Journal*, 7(2).
- Çakır, H. M., & Küçük Kaplan, İ. (2012). İşletme Sermayesi Unsurlarının Firma Değeri Ve Karlılığı Üzerindeki Etkisinin İmkb'de İşlem Gören Üretim Firmalarında 2000–2009 Dönemi İçin Analizi. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, (53), 69-86.
- Çakır, S., & Perçin, S. (2013). Çok Kriterli Karar Verme Teknikleriyle Lojistik Firmalarında Performans Ölçümü.
- Çakmak, T. F., Ve Dinçer, İ. F. (2016). Deniz Turizmi. Detay Yayıncılık. Ankara
- Çalışkan, E., & Tamer, E. R. E. N. (2016). Bankaların Performanslarının Çok Kriterli Karar Verme Yöntemiyle Değerlendirilmesi. *Ordu Üniversitesi Bilim Ve Teknoloji Dergisi*, 6(2), 85-107.
- Çeken, H. (2016). Turizm Ekonomisi. *Ankara: Detay Yayıncılık*.
- Çelik, A. (2017). Hüzün Turizmi Üzerine Bir Derleme. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 41-55.
- Çelik, S. (2018). Alternatif Turizm. *Journal Of International Social Research*, 11(56).
- Çetiner, E. (2010). *İşletmelerde Mali Analiz*. Gazi Kitabevi.
- Çetinkaya, G., Kaplan, M., & Ömüriş, E. (2019). Golf Turizm Motivasyonlarının İncelenmesi Antalya-Belek Destinasyonu Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Journal Of Yaşar University*, 14(53), 42-55.
- Çımat, A., & Bahar, O. (2003). Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi İçindeki Yeri Ve Önemi Üzerine Bir Değerlendirme.
- Değişgel, S., & Bingöl, Z. (2018). Şanlıurfa İlinin Gençlik Turizmi Potansiyelinin İncelenmesi. *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 375-390.
- Demir, M., Demir, Ş. Ş., Davras, G. M., Bulgan, G., & Davras, Ö. (2017). Genel Turizm: Kavramlar Ve Farklı Boyutlarıyla Değerlendirme. *Ankara: Detay Yayıncılık*.

- Demireli, E. (2010). Topsıs Çok Kriterli Karar Verme Sistemi: Türkiye’deki Kamu Bankaları Üzerine Bir Uygulama. *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, 5(1).
- Denk, E. (2018). *Genel Turizm. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Erzurum Meslek Yüksekokulu.*
- Deveci, B., Türkmen, S., & Avcıkurt, C. (2013). Kırsal Turizm İle Gastronomi Turizmi İlişkisi: Bigadiç Örneği. *International Journal Of Social And Economic Sciences*, 3(2), 29-34.
- Diakoulaki, D., Mavrotas, G., & Papayannakis, L. (1995). Determining Objective Weights In Multiple Criteria Problems: The Critic Method. *Computers & Operations Research*, 22(7), 763-770.
- Diker, Ö. (2019). Somut Olmayan Kültürel Miras İle İlişkisi Bağlamında Etnik Turizm. *İtobiad: İnsan Ve Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* , 8 (1).
- Dilber, İ. (2007), “Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi Üzerindeki Etkisinin Girdi-Çıktı Tablosu Yardımıyla Değerlendirilmesi”, Yönetim Ve Ekonomi, Celal Bayar Üniversitesi İibf,14(2), S.205-220.
- Dinçer, H., & Yüksel, S. (2018). Çok Kriterli Karar Verme Yöntemlerinin Finans Sektöründeki Uygulamasına Yönelik Yapılmış Çalışmaların Analizi. *Ekonomi İşletme Ve Maliye Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1-16.
- Doğan, A., & Önder, E. (2014). İnsan Kaynakları Temin Ve Seçiminde Çok Kriterli Karar Verme Tekniklerinin Kullanılması Ve Bir Uygulama (Using Multi Criteria Decision Techniques In Recruiting And Selection Of Human Resources And An Application). *Journal Of Yasar University*, 9(34), 5796-5819.
- Doumpos, M. Ve Zopounidis, C. (2010). Banka Notu İçin Çok Kriterli Bir Karar Destek Sistemi. *Karar Destek Sistemleri* , 50 (1), 55-63.
- Dumanoğlu, S., & Ergül, N. (2010). İmkb’de İşlem Gören Teknoloji Şirketlerinin Mali Performans Ölçümü. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, (48), 101-111.

- Durmaz, K. İ., Çalış, A., & Gencer, C. E. V. R. İ. Y. E. (2020). Türkiye'deki Düzey-1 Bölgelerinin Eğitim Göstergeleri Açısından Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri İle Değerlendirilmesi. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 13(1), 13-25.
- Duygu, A. K., Bıçk, D., & Özgökçeler, S. (2013). Avrupa'da Ve Türkiye'de Sosyal Turizm. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (31), 49-73.
- Eleren, A., & Karagül, M. (2008). 1986-2006 Türkiye Ekonomisinin Performans Değerlendirmesi. *Yönetim Ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(1), 1-14.
- Elitaş, C. (2010). Türkiye Muhasebe Standartları/Türkiye Finansalraporlama Standartlarının Benimsenmesinin Bazı Temel Finansal Oranlar Üzerindeki Etkisi Üzerine Uygulamalı Bir Değerlendirme. *Muhasebe Ve Denetime Bakış*, (30), 57-68.
- Elmas, B. (2016). Finansal Tablolar Analizi. *Basım, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Ltd. Şti., Ankara*, 211, 91-97.
- Erdoğan, M., & Yamaltdınova, A. (2018). Borsa İstanbul'a Kayıtlı Turizm Şirketlerinin 2011-2015 Dönemi Finansal Performanslarının Topsıs İle Analizi. *Optimum Ekonomi Ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 19-36.
- Erdoğan, M., & Yıldız, B. (2015). Sağlık İşletmelerinde Finansal Oranlar Aracılığıyla Performans Ölçümü: Hastanelerde Bir Uygulama. *Kafkas Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(9), 129-148.
- Eren, T., Hamurcu, M., & Alağas, H. M. (2017, September). Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri İle Kırıkkale Yüksek Hızlı Tren İstasyon Yerinin Seçimi.
- Ergül, N. (2014). Bist-Turizm Sektöründeki İtibari Analiz. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* ,
- Ersöz, F., & Atav, A. (2011). Çok Kriterli Karar Verme Problemlerinde Moora Yöntemi. *Kho Savunma Bilimleri Enstitüsü Harekat Araştırması*, 1-10.
- Ersöz, F., & Kabak, M. (2010). Savunma Sanayi Uygulamalarında Çok Kriterli Karar Verme Yöntemlerinin Literatür Araştırması. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 9(1), 97-125.

- Erşahin, E., & Demirkol, Ş. Alışveriş Turizmi Kapsamında Kapalıçarşı Ziyaretçilerinin E-Şikâyetleri Üzerine Bir Araştırma *Turizm Ve Araştırma Dergisi*, 9(1), 4-25.
- Eryürek, Ö. F., & Tanyaş, M. (2003). Hata Türü Ve Etkileri Analizi Yönteminde Maliyet Odaklı Yeni Bir Karar Verme Yaklaşımı. *İtü Dergisi Seri D: Mühendislik*, 2(6), 31-40.
- Fatih, E. C. E. R., & Günay, F. (2015). Borsa İstanbul'da işlem gören turizm şirketlerinin finansal performanslarının gri ilişkisel analiz yöntemiyle ölçülmesi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 25(1), 35-48.
- Garda, B. (2011). Macera Turizmi Pazarına Genel Bir Bakış. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 14(1-2), 189-200.
- Gider, Ö. (2011). Ekonomik Kriz Dönemlerinin Özel Hastanelere Etkileri: Bir Özel Hastanenin Oran Analizleri Yöntemiyle Finansal Performansına Bakış-9(36), 87-103.
- Gökhan, A. Ğ. A. Ç., & Birdoğan, B. A. K. İ. (2016). Sağlık Alanında Çok Kriterli Karar Verme Teknikleri Kullanımı: Literatür İncelemesi. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 19(3).
- Göral, R. (2015). E-Wom'a Dayalı Çok Kriterli Karar Verme Teknikleri İle En Uygun Otelin Belirlenmesi Ve Bir Uygulama. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (33), 1-17.
- Gül, K., & Gül, M. (2019). Etnik Kültürel Mirasın Turizmde Değerlendirilmesi: Küçükköy Boşnak Göçmenleri. *Journal Of Tourism And Gastronomy Studies*, 1236, 1251.
- Gülcan, B. (2004). Macera Turizminin Kapsamı Ve Macera Turizminde Kaza Riski. *Gazi Üniversitesi Ticaret Ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), 18-38.
- Gültekin, Y. S., & Gültekin, P. (2012). Kabatepe Orman Kampı-Karavan Ve Çadırılı Kamp Alanının Rekreatyonel Değerinin Korunması Ve Geliştirilmesine İlişkin Öneriler, *I. Rekreatyon Araştırmalar Kongresi*, 12, 15.

- Gümüşoğlu, S., & Tütek, H. (1998). An Analysis Method İn Project Management Using Primal-Dual Relationships. *International Journal Of Project Management*, 16(5), 321-327.
- Gümüş, U. T., Şakar, Z., Akkın, G., & Şahin, M. (2017). Finansal Analizde Kullanılan Oranlar Ve Firma Değer İlişkisi: Bist’de İşlem Gören Çimento Firmaları Üzerine Bir Analiz. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(16), 1-23.
- Günay, B. (2017). Borsa İstanbul’da Yer Alan Aracı Kurumların Performansının Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri İle Değerlendirilmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 141-164.
- Gündüz, H. (2017). Yerel Halkın Gözüyle Turizmde Sürdürülebilirlik: Golf Turizm Örneği. *Uluslararası Global Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 18-36.
- Güneş, M., & Umarusman, N. (2003). Bir Karar Destek Aracı Bulanık Hedef Programlama Ve Yerel Yönetimlerde Vergi Optimizasyonu Uygulaması. *Review Of Social, Economic & Business Studies*, 2, 242-255.
- Güzel, Ö. (2011). Türkiye’de İç Turizm Pazarı Analizi Ve Pazarı Canlandırmaya Yönelik Alternatif Turizm Olanakları *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 127-144.
- Haberal, H. (2015). *Turizmde Alternatif Ekolojik Turizm, Doğa Turizmi, Kırsal Turizm, Yayla Turizmi*. Detay Yayıncılık.
- Hami, Ü. N. L. Ü., & Erbaş, A. (2021). Trabzon’da Otel Yöneticilerinin Eko Turizm Hakkındaki Görüşleri. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 24(1), 142-160.
- Hamurcu, M., & Eren, T. (2017, September). Toplu Taşıma Türünün Seçiminde Çok Kriterli Karar Verme Uygulaması. In *International Conference On Advanced Engineering Technologies (Icadet)* (Vol. 3, Pp. 1-13).
- Hamurcu, M., & Eren, T. (2018). Yüksek Kapasiteli Elektrikli Otobüslerin Seçiminde Hibrit Çok Kriterli Karar Verme Uygulaması. *Transist 11. Uluslararası Ulaşım Teknolojileri Sempozyumu Ve Fuarı*, 1-10.

- Hao, L. Ve Qing-Sheng, X. (2006). Topsis'in İmalat İşletmelerinin Teklif Değerlendirmesinde Uygulanması.
- Hayta, A. B. (2008). Turizm Pazarlamasında Tüketici Satın Alma Süreci Ve Karşılaşılan Sorunlar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 31-48.
- Heydarov, M. S. (2019). *Eğitim Turizmi Bağlamında Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Antalya Ve Akdeniz Üniversitesine Yönelik Algılarının Tespiti Ve Bir Araştırma* (Master's Thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Heydarov, M. S., & Gülmez, M. Alternatif Turizm Kapsamında Eğitim Turizmi Ve Akdeniz Üniversitesinde Bir Uygulama. *Verimlilik Dergisi*, (3), 263-275.
- Türkiye Seyahat Acentaları Birliği TÜRSAB <https://www.tursab.org.tr/turizm-geliri/turizm-giderleri-2003-2020> Erişim Tarihi (07.01.2023)
- Humphreys, C. (2017). Golf Sopası İle Seyahat: Bagajın Seyahat Karar Verme Sürecine Etkisi. *Spor Ve Turizm Dergisi* , 21 (1), 49-63.
- Hussein Tunç, A., & Saç, F. (2008). Genel Turizm, Gelişimi-Geleceği.
- Hutchinson, J., Lai, F. Ve Wang, Y. (2009). Golf Gezginleri Arasında Kalite, Değer, Eşitlik, Memnuniyet Ve Davranışsal Niyetler Arasındaki İlişkileri Anlamak. *Turizm İşletmeciliği* , 30 (2), 298-308.
- İçöz, O., & Başarır, A. (1996). Application Of The Questionnaire Technique İn Travel And Tourism Research. *Anatolia*, 7(1/2), 14-23.
- Inkson, C. Ve Minnaert, L. (2012). *7 Temmuz 2005 Bombardımanı Sonrası Londra'da Kriz Yönetimi* . Sage Yayınları Ltd.
- İç, Y. T., & Yildirim, S. (2012). Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleriyle Birlikte Taguchi Yöntemini Kullanarak Bir Ürünün Tasarımının Geliştirilmesi. *Journal Of The Faculty Of Engineering & Architecture Of Gazi University*, 27(2).
- İç, Yt (2012). Entegre Bir Fuzzy Topsis Ve Doğrusal Programlama Kullanarak Bankalar İçin Bir Kredi Limiti Tahsis Modelinin Geliştirilmesi. *Uygulamalı Uzman Sistemler* , 39 (5), 5309-5316.

- İçerli, M. Y., & Akkaya, G. C. (2006). Finansal Açıdan Başarılı Olan İşletmelerle Başarısız Olan İşletmeler Arasında Finansal Oranlar Yardımıyla Farklılıkların Tespiti. *Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 20(1), 413-421.
- Jahan, A., Mustapha, F., Sapuan, Sm, Ismail, My, & Bahraminasab, M. (2012). Malzeme Seçim Sürecinin Sıralama Aşamasında Kriterlerin Ağırlıklandırılması İçin Bir Çerçeve. *International Journal Of Advanced Manufacturing Technology*, 58 (1-4), 411-420.
- Kabak, M. E. H. M. E. T., & Çınar, Y. (2020). Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri: Ms Excel® Çözümlü Uygulamalar.
- Kandemir, T., & Karataş, H. (2016). Ticari Bankaların Finansal Performanslarının Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri İle İncelenmesi: Borsa İstanbul'da İşlem Gören Bankalar Üzerine Bir Uygulama (2004-2014). *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7), 1766-1776.
- Kar, M., Zorkirişçi, E., & Yıldırım, M. (2004). Turizm Ve Ekonomiye Katkısı Üzerine Ampirik Bir Değerlendirme. *Akdeniz İibf Dergisi*, 4(8), 87-112.
- Karaatli, M., Ömürbek, N., Budak, İ., & Okan, D. A. Ğ. (2015). Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri İle Yaşanabilir İllerin Sıralanması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (33), 215-228.
- Karabıçak, Ç., Boyacı, A. İ., Akay, M. K., & Özcan, B. (2016). Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri Ve Karayolu Şantiye Yeri Seçimine İlişkin Bir Uygulama. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(3), 106-121.
- Karadeniz, E., & Kahiloğulları, S. (2014). Borsa İstanbul'da İşlem Gören Spor Şirketlerinin Finansal Performansının Oran Yöntemiyle Analizi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(2), 129-144.
- Karadeniz, E., & Koşan, L. (2017). Hastane Hizmetleri Sektörünün Aktif Ve Özsermaye Karlılık Performansının Analizi: Hastane Hizmetleri Sektör Bilançolarında Bir Araştırma. *İşletme Ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 5(1), 37-47.

- Karadeniz, E., Beyazgül, M., Dalak, S., & Günay, F. (2017). Türk Turizm Sektörünün Finansal Performansının Dikey Analiz Yöntemiyle İncelenmesi: Bist Turizm Şirketleri Ve Tcmb Sektör Bilançoları Üzerinde Bir Araştırma. *Sosyoekonomi*, 25(32), 105.
- Karadeniz, E., Koşan, L., Günay, F., & Dalak, S. (2016). Gri İlişkisel Analiz Yöntemiyle Turizm Alt Sektörlerinin Finansal Performanslarının Ölçülmesi *Journal Of International Social Research*, 9(44).
- Karakaşoğlu, N. (2008). *Bulanık Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri Ve Uygulama* (Master's Thesis).
- Karaoğlu, S., & Şahin, S. (2018). Bist Xkmya İşletmelerinin Finansal Performanslarının Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri İle Ölçümü Ve Yöntemlerin Karşılaştırılması.
- Karapınar, A., & Ayıkoğlu Zaif, F. (2012). Finansal Analiz. *Ankara: Gazi Kitabevi*.
- Karataş, M., & Babür, S. (2013). Gelişen Dünya'da Turizm Sektörünün Yeri. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2013(2), 15-24.
- Kartikasari, D. Ve Merianti, M. (2016). Kaldıraç Ve Firma Büyüklüğünün Endonezya'daki Kamu İmalat Şirketlerinin Karlılığına Etkisi. *Uluslararası Ekonomi Ve Mali Sorunlar Dergisi* , 6 (2), 409-413.
- Kasaroğlu, K., Akdeniz, A., Toktaş, Y., Tuğçe, Er İ. S., & Kömürcü, S. Ulusal Alan yazında Şarap Turizminin Değerlendirilmesi Ve Türkiye Şarap Turizminde Yeni Bir Ürün Olarak Bağ Rotaları: Urla Bağ Yolu Örnek Olay İncelemesi. *Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* , 6 (12), 172-194.
- Kenger, M. D., & Organ, A. (2017). Banka Personel Seçiminin Çok Kriterli Karar Verme Yöntemlerinden Entropi Temelli Aras Yöntemi İle Değerlendirilmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(4), 152-170.
- Kılıç, B., & Akyurt, H. (2011). Destinasyon İmajı Oluşturmada Hüzün Turizmi: Afyonkarahisar Ve Başkomutan Tarihi Milli Parkı. *Gaziantep University Journal Of Social Sciences*, 10(1), 209-232.

- Kılıç, S. B. (2006). Türk Bankacılık Sistemi İçin Çok Kriterli Karar Alma Analizine Dayalı Bir Erken Uyarı Modelinin Tahmini.
- Kısa Ovalı, P. I. N. A. R. (2007). Kitle Turizmi Ve Ekolojik Turizmin Kavram, Mimari Ve Çevresel Etkiler Bakımından Karşılaştırılması. *Megaron*, 2(2), 64-79.
- Kısa Ovalı, Pınar (2007). Kitle Turizmi Ve Ekolojik Turizmin Kavram, Mimari Ve Kaynaktan Kaynaklanması. *Megaron* , 2 (2), 64-79.
- Kiper, V. O., & Batman, O. (2018). Uzak Turizminin Bibliyometrik Analizi,” *I. Uluslararası Turizmde Yeni Jenerasyonlar Ve Trendler Kongresi, Sakarya*.
- Kıracı, M. (2009). Stok Yönetimi Ve Karlılık İlişkisinin Finansal Oranlar Aracılığıyla İncelenmesi: İmkb İmalat Sektöründe Bir Araştırma.
- Kızılirmak, İ., & Ertuğral, S. M. (2012). Sosyal Turizmin Gelişiminde Yerel Yönetimlerin Rolü Ve Yapılan Uygulamalar. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 33-53.
- Konuşkan, Ö., Endüstri Mühendisliği, A. B. D., & Uygun, Ö. (2014). Çok Nitelikli Karar Verme (Maut) Yöntemi Ve Bir Uygulaması. *Ömer Halisdemir Üniversitesi: Niğde, Turkey*.
- Kosmidou, K. Ve Zopounidis, C. (2008). Yunanistan'da Banka Performansının Ölçülmesi. *Güneydoğu Avrupa Ekonomi Dergisi* , 1 (1), 79-95.
- Kozak, A. M., Ve Bahçe, S. (2012). Özel İlgi Turizmi. Detay Yayıncılık. Ankara
- Kozak, N., Kozak, M., Kozak, M. (2006), Genel Turizm, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Kozan, Y., Kozan, G. Y., Özdemir, S., Özdemir, S. S., & Günlü, E. (2014). Turizm Yazınında" Deniz Turizmi" Nin Olgusal Gelişimi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dergisi*, 6(2), 115-129.
- Kul, Y., Şeker, A., & Yurdakul, M. (2014). Bulanık Çok Kriterli Karar Verme Yöntemlerinin Alışılmamış İmalat Yöntemlerinin Seçiminde Kullanılması. *Journal Of The Faculty Of Engineering & Architecture Of Gazi University*, 29(3).

- Kurtaran, A., Kurtaran, A. T., Çelik, M. K., & Temizer, Z. (2015). Finansal Oranlar İle Firma Değeri İlişkisi: Bist'te Bir Uygulama. *Global Journal Of Economics And Business Studies*, 4(8), 35-45.
- Kutlu, B., Abalı, Y., & Tamer, E. R. E. N. (2012). Çok Ölçütlü Karar Verme Yöntemleri İle Seçmeli Ders Seçimi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 5-25.
- Lashgari, S., Antuchevičienė, J., Delavari, A., & Kheirkhah, O. (2014). Dış Kaynak Sağlama Stratejilerini Belirlemek İçin Qspm Ve Waspas Yöntemlerini Kullanmak. *İşletme Ekonomisi Ve Yönetimi Dergisi*, 15 (4), 729-743.
- Lu, K., Wei, L. Ve Zhan, L. (2019). Tedarik Zinciri Yönetimi Perspektifinden Çin'de Tarımsal Turizm Ortamı Yoluyla Yoksulluğun Azaltılması Çalışması. *Ekoloji*, 28 (107), 4835-4842.
- Mahmoodzadeh, S., Shahrabi, J., Pariazar, M., & Zaeri, Ms (2007). Bulanık Ahp Ve Topsıs Tekniği Kullanılarak Proje Seçimi. *Dünya Bilim, Mühendislik Ve Teknoloji Akademisi*, 30 (1), 333-338.
- Meydan, C., Yıldırım, B. F., & Senger, Ö. (2016). Bist'te İşlem Gören Gıda İşletmelerinin Finansal Performanslarının Gri İlişkisel Analiz Yöntemi Kullanılarak Değerlendirilmesi. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, (69), 147-171.
- Murat, K. A. Y. A., Hakan, T. U. N. Ç., & Topçuoğlu, F. (2018). Kısa Vadeli Borçlanmanın İşletmelerin Aktif Karlılıkları Üzerine Etkisi: Bist Çimento Sektörü Üzerine Bir Uygulama. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, (78), 171-182.
- Mustafa, A. (2003). Tarımsal İşletmelerde Finansal Performans Analizi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (20).
- Mutlu, M., & Mehmet, S. A. R. I. (2017). Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri Ve Madencilik Sektöründe Kullanımı. *Bilimsel Madencilik Dergisi*, 56(4), 181-196.
- Nicula, V. Ve Elena, Pr (2014). İş Turizmi Pazarındaki Gelişmeler. *Procedia Ekonomi Ve Finans*, 16, 703-712.
- Nikoomaram, H., Mohammadi, M., Taghipourian, Mj Ve Taghipourian, Y. (2009). Bulanık Çkkv Yaklaşımı İle Yönetim Bilimleri Öğretim Elemanlarının Eğitim

- Performanslarının Değerlendirilmesi. *Çağdaş Mühendislik Bilimleri* , 2 (12), 559-575.
- Oğuz, Ç. A. M. Dil Ve Kültürleri Buluşturan Bir Olgu Olarak Turizm. *Journal Of Applied Tourism Research*, 4(2), 87-98.
- Oğuz, Ç. A. M., & Muharrem, A. V. C. I. (2021). Schwartz Değerler Sistemi Kapsamında Turist Davranışlarının Değerlendirilmesi: İstanbul Örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(3), 2037-2059.
- Orakçı, E., & Özdemir, A. (2017). Telafi Edici Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri İle Türkiye Ve Ab Ülkelerinin İnsani Gelişmişlik Düzeylerinin Belirlenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(1), 61-74.
- Orçun, Ç., Çimen, A., & Şahin, A. (2014). Şirket Etkinlikleri: İmkb 100 İmalat Sanayi Şirketleri Uygulaması. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (39).
- Orhan, İ. Ç. Ö. Z., & Başarır, A. (1996). Seyahat Ve Turizm Araştırmalarında Anket Tekniğinin Kullanımı. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 14-23.
- Osman, P. A. L. A. Bıst Turizm Endeksinde Yer Alan Firmaların Cılos Ve Mairca Tabanlı Finansal Performans Analizi. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 163-185.
- Ömürbek, N., & Aksoy, E. (2016). Bir Petrol Şirketinin Çok Kriterli Karar Verme Teknikleri İle Performans Değerlendirmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(3).
- Ömürbek, N., & Hande, E. R. E. N. (2016). Promethee, Moora Ve Copras Yöntemleri İle Oran Analizi Sonuçlarının Değerlendirilmesi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(16), 174-187.
- Ömürbek, N., & Karataş, T. (2018). Girişimci Ve Yenilikçi Üniversitelerin Performanslarının Çok Kriterli Karar Verme Teknikleri İle Değerlendirilmesi- *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(24), 176-198.
- Önem, H. B., & Demir, Y. (2015). Mülkiyet Yapısının Firma Performansına Etkisi: Bıst İmalat Sektörü Üzerine Bir Uygulama. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 6(13), 31-43.

- Özbay, G. (2018). Alternatif Turizm Politikaları İçerisinde Kış Turizmi: Türkiye'ye Yönelik Swot Analizi. *The Journal Of International Lingual Social And Educational Sciences*, 4(2), 203-213.
- Özbek, A. (2014). Yöneticilerin Çok Kriterli Karar Verme Yöntemi İle Belirlenmesi. *Yönetim Ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 12(24), 209-225.
- Özbek, A. (2016). Tedarikçi Seçiminde Çok Kriterli Karar Verme Yöntemlerinin Kullanılması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 85-101.
- Özbek, A., & Engür, M. (2019). Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleriyle Öğrenci İşleri Otomasyon Seçimi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(1), 1-18.
- Özcan, A., & Ömürbek, N. (2020). Bir Demir Çelik İşletmesinin Performansının Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri İle Değerlendirilmesi. *Ibad Sosyal Bilimler Dergisi*, (8), 77-98.
- Özcan, T., Çelebi, N., & Esnaf, Ş. (2011). Çok Kriterli Karar Verme Metodolojilerinin Karşılaştırmalı Analizi Ve Bir Depo Yeri Seçimi Probleminin Uygulanması. *Uygulamalı Uzman Sistemler*, 38 (8), 9773-9779.
- Özçelik, H., & Kandemir, B. (2015). Bıst'de İşlem Gören Turizm İşletmelerinin Topsıs Yöntemi İle Finansal Performanslarının Değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(33), 97-114.
- Özçelik, H., & Küçükçakal, Z. (2019). Bıst'de İşlem Gören Finansal Kiralama Ve Faktoring Şirketlerinin Finansal Performanslarının Topsıs Yöntemi İle Analizi. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, (81), 249-270.
- Özçelik, T. O., & Eryılmaz, S. A. (2019). Traktör İmalatında Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri İle Tedarikçi Seçimi. *Avrupa Bilim Ve Teknoloji Dergisi*, 498-512.
- Özdemir, A., & Tüysüz, F. (2017). Özel Okul Yatırımları İçin Türkiye'deki 81 İlin Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri İle Stratejik Analizi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 45(45), 93-114.

- Özdemir, G., & Altın, D. D. (2019). Gastronomi Kavramları Ve Gastronomi Turizmi Üzerine Bir İnceleme. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(1), 1-14.
- Özdemir, M., & Kervankıran, İ. (2011). Turizm Ve Turizmin Etkileri Konusunda Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Afyonkarahisar Örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (24), 1-25.
- Özdemir, P. (1999). Türkiye’de İç Turizm. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2).
- Özden, Ü. H., Başar, Ö. D., & Kalkan, S. B. (2012). İmkb’de İşlem Gören Çimento Sektöründeki Şirketlerin Finansal Performanslarının Vıkor Yöntemi İle Sıralanması. *Istanbul University Econometrics And Statistics E-Journal*, (17), 23-44.
- Özlem, Ö. Z. E. R. (2012). Mali Tablolar Analizi: Bir Hastane Örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 3(6).
- Özyürek, H., & Erdoğan, E. (2011). Finansal Kurumlarda Mali Analiz Ve Bir Uygulama. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 3(2), 229-238.
- Pala, O. (2021). Bıst Turizm Endeksinde Yer Alan Firmaların Cılos Ve Mairca Tabanlı Finansal Performans Analizi. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 21 (2), 163-185.
- Peker, İ., & Birdoğan, B. A. K. İ. (2011). Gri İlişkisel Analiz Yöntemiyle Türk Sigortacılık Sektöründe Performans Ölçümü. *Uluslararası İktisadi Ve İdari İncelemeler Dergisi*, (7).
- Pekin, F. (2011). Çözüm: Kültür Turizmi. *İstanbul: İletişim Yayınları*, 32.
- Petrack, Jf Ve Backman, Sj (2002). Golf Gezginlerinin Memnuniyetini Belirleyen Faktörlerin İncelenmesi. *Seyahat Araştırmaları Dergisi* , 40 (3), 252-258.
- Phua, Mh Ve Minowa, M. (2005). Peyzaj Ölçeğinde Orman Koruma Planlamasına Cbs Tabanlı Çok Kriterli Bir Karar Verme Yaklaşımı: Kinabalu Bölgesi, Sabah, Malezya’da Bir Vaka Çalışması. *Peyzaj Ve Şehir Planlaması* , 71 (2-4), 207-222.

- Pınar,KAYA, Cetin, E. I., & Kuruüzüm, A. (2011). Çok Kriterli Karar Verme İle Avrupa Birliği Ve Aday Ülkelerin Yaşam Kalitesinin Analizi. *Istanbul University Econometrics And Statistics E-Journal*, (13), 80-94.
- Ray, U. C., Demirtaş, N., & Pirçek, M. Bir Hatay Endemiği: Kırmızı Guddeme (*Helichrysum Sanguineum*)' un Botanik Turizmi Açısından İncelenmesi.
- Rezvani, m., nickraves, f., astaneh, ad ve kazemi, n. (2022). Doğal temelli turizm potansiyel alanlarının belirlenmesine yönelik risk temelli bir karar verme yaklaşımı. *Açık hava rekreasyonu ve turizm dergisi* , 37 , 100485.
- Saçık, S. Y., Gökhan, A. K. A. R., & Gülmez, Z. (2019). Turizm Gelirlerinin Cari İşlemler Dengesi Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (42), 303-316.
- Sakarya, Ş., & Aytekin, S. (2013). İmkb'de İşlem Gören Mevduat Bankalarının Performansları İle Hisse Senedi Getirileri Arasındaki İlişkinin Ölçülmesi: Promethee Çok Kriterli Karar Verme Yöntemiyle Bir Uygulama. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 5(2), 99-109.
- Samut, P. K. (2014). İki Aşamalı Çok Kriterli Karar Verme İle Performans Değerlendirmesi: Ahp Ve Topsıs Yöntemlerinin Entegrasyonu. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(4), 57-67.
- Sandıkçı, M., Çelik, S., Ve Yayla, Ö. (2014). Sandıklının Kongre Turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesi. Marka Kent Sandıklı Sempozyumu 15-18 Ekim, 422-440.
- Sargın, S. (2006). Yalvaç'ta İnanç Turizmi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 1-18.
- Sarımehmet, B., Hamurcu, M., & Tamer, EREN (2020). Çok Kriterli Karar Verme: Kırıkkale Yht İstasyonu-Şehir Bağlantısının Sağlanması. *Demiryolu Mühendisliği*, (11), 26-40.
- Sayılan, H. (2008). Endemik Bir Bitki Türü Olan Muş Lalesi'nin (*Tulipa Sintenisii* Baker) Botanik Turizmi (Bitki Gözlemciliği) Amaçlı Değerlendirilmesi. *Ulusal Coğrafya Sempozyumu* , (4/2), 473-482.

- Selçuk, G. N., & Özdemir, Y. (2022). Turizm İstihdamının Nathan Modeli İle Ölçülmesi, Erzurum Ölçeğinde Bir Araştırma. *Journal Of Silk Road Tourism Research*, 2(2), 1-16.
- Proença, S., & Soukiazis, E. (2008). Ekonomik büyüme faktörü olarak turizm: Güney Avrupa ülkeleri için bir örnek olay çalışması, 14(4), 791-806.
- Soykan, F. (1999). Doğal Çevre Ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 67-75.
- Soykan, F. (2003). Kırsal Turizm Ve Türkiye Turizmi İçin Önemi. *Ege Coğrafya Dergisi*, 12(1).
- Supçiller, A. A., & Deligöz, K. (2018). Tedarikçi Seçimi Probleminin Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleriyle Uzlaşık Çözümü. *Uluslararası İktisadi Ve İdari İncelemeler Dergisi*, 355-368.
- Sümeýra, U. Z. U. N., & Kazan, H. (2016). Çok Kriterli Karar Verme Yöntemlerinden Ahp Topsıs Ve Promethee Karşılaştırılması: Gemi İnşada Ana Makine Seçimi Uygulaması. *Journal Of Transportation And Logistics*, 1(1), 99-113.
- Swarbrooke, J., & Horner, S. (2001). Business Travel And Tourism Routledge.
- Şafak, İ. (2003). Türkiye'deki Av Turizmi Uygulamalarının Özel Avlak İşletmelerine Etkileri. *Turkish Journal Of Forestry*, 4(2), 133-148.
- Şahin, İ. E., & Karacan, K. B. (2019). Bıst'te İşlem Gören İnşaat İşletmelerinin Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri İle Finansal Performans Ölçümü. *International Journal Of Multidisciplinary Studies And Innovative Technologies*, 3(2), 162-172.
- Şamiloğlu, F. (2001). Etkin Bir Vergi Denetiminde Temel Finansal Tabloların Analizinin Önemi. *Mali Çözüm Dergisi*, 56, 1-11.
- Şen, L., Zengin, B., & Yusubov, F. (2015). Otel İşletmelerinde Finansal Analizlere İlişkin Bir Örnek Olay İncelemesi. *İşletme Bilimi Dergisi*, 3(1), 64-85.

- Şengel, Ü., Genç, K., Işkın, M., Ulema, Ş., & Uzut, İ. (2020). Turizmde “Sosyal Mesafe” Mümkün Mü? Kamp Ve Karavan Turizmi Bağlamında Bir Değerlendirme. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).
- Şengül, S., & Türkay, O. (2016). Akdeniz Mutfak Kültürünün Gastronomi Turizmi Bağlamında Değerlendirilmesi. *Journal Of Tourism And Gastronomy Studies*, 4(1), 86-99.
- Şenol, F. (2016). Türkiye Turizm Coğrafyası Ve Dünya Kültürel Mirası. *Ankara: Detay Yayıncılık*.
- Şit, M. (2016). Türkiye Ekonomisinde Net Turizm Gelirlerinin Cari İşlemler Açığını Azaltmadaki Etkisinin Analizi: 1980-2015 Dönemi. *Omer Halisdemir Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(4).
- Talip, A. R. S. U., & Ayçin, E. Bıst Lokanta Ve Oteller Sektöründeki Turizm İşletmelerinin Finansal Performanslarının Macbeth Ve Edas Yöntemleri İle İncelenmesi. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 156-178.
- Talip, ARSU & Ayçin, E. (2020). BIST Lokanta Ve Oteller Sektöründeki Turizm İşletmelerinin Finansal Performanslarının Macbeth Ve Edas Yöntemleri İle İncelenmesi. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 156-178.
- Tamer, E. R. E. N., Cihan, Ş., Enes, A. Y. A. N., Topal, T., & Yıldırım, E. K. (2017). Çok Ölçütlü Karar Verme Yöntemleri İle Ekokardiyografi Cihazı Seçiminin Yapılması. *Sağlık Bilimleri Ve Meslekleri Dergisi*, 4(1), 41-49.
- Taşabat, S. E., Cinemre, N., & Serkan, Ş. E. N. (2015). Farklı Ağırlıklandırma Tekniklerinin Denendiği Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri İle Türkiye’deki Mevduat Bankalarının Mali Performanslarının Değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 4(2), 96-110.
- Tayyar, N., & Gökakın, E. (2018). Bist Gelişen İşletmeler Piyasasına Dahil Şirketlerin Finansal Performanslarının Çkkv Yöntemleri İle Analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(65), 62-78.

- Tekin, Ö. A. (2014). İslami Turizm: Dünyadaki Ve Türkiye'deki Genel Durum Üzerine Bir İnceleme. *Journal Of International Social Research*, 7(29).
- Tervonen, T., Linkov, I., Figueira, Jr, Steevens, J., Chappell, M., & Merad, M. (2009). Nanomalzemelerin Risk Tabanlı Sınıflandırma Sistemi. *Nanopartikül Araştırmaları Dergisi*, 11 (4), 757-766.
- Tezergil, S. A. (2016). Vikor Yöntemi İle Türk Bankacılık Sektörünün Performans Analizi. *Marmara Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 38(1), 357-373.
- Toroslul, V. M., & Durmuş, N. C. (2016). Finansal Tablolar Analizi. *Ankara: Seçkin Yayıncılık*.
- Toroslul, V. Ve Durmuş, C. N (2020). Finansal Tablolar Analizi: Kavramlar-Analiz Teknikleri. Güncellenmiş 5. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tunca, M. Z., Ömürbek, N., Cömert, H. G., & Aksoy, E. (2016). Opec Ülkelerinin Performanslarının Çok Kriterli Karar Verme Yöntemlerinden Entropi Ve Maut İle Değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 7(14), 1-12.
- Turizmi, H., Ziyaret, G. Y. T. M. P., & Yabancı, E. (2015). Journal Of Tourism And Gastronomy Studies. *Journal Of Tourism And Gastronomy Studies*, 12, 23.
- Tutar, E., & Tutar, F. (2004). Turizm, Ekonomi, Türkiye Ve Oecd. *Eskişehir: Seçkin*.
- Tükenmez, N. M., Gençyürek, A. G., & Karakelleoğlu, M. İ. (2017). Kurumsal Yönetim Derecelendirme Notlarının Şirketlerin Finansal Performansı Üzerindeki Etkisi. *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 1-18.
- Tülay, Ö. C. A. L., & Özcan, F. (2013). Çamlık Mağaraları Ve Turizm Potansiyeli. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (28), 423-443.
- Türkben, C., Fulya, G. Ü. L., & Yılmaz, U. Z. A. R. (2012). Türkiye'de Bağcılığın Tarım Turizmi (Agro-Turizm) İçinde Yeri Ve Önemi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(2), 47-50.
- Türker, A. (1988). Çok Ölçütlü Karar Verme Tekniklerinden" Electre". *Journal Of The Faculty Of Forestry Istanbul University*, 38(3), 72-87.

- Türkmen, S. Y., & Çağıl, G. (2012). İmkb'ye Kote Bilişim Sektörü Şirketlerinin Finansal Performanslarının Topsis Yöntemi İle Değerlendirilmesi. *Maliye Ve Finans Yazıları*, 1(95), 59-78.
- Tüzünkan, D. (2015). Düzgün İş'in Hedefleri Açısından Türk Turizm Sektörünün Genel Özellikleri. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 15(29), 241-251.
- Uludağ, A. S., & Doğan, H. (2016). Çok Kriterli Karar Verme Yöntemlerinin Karşılaştırılmasına Odaklı Bir Hizmet Kalitesi Uygulaması. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2), 17-48.
- Uluslan, Y., & Batman, O. (2010). Alternatif Turizm Çeşitlerinin Konya Turizmine Etkisi Üzerine Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (23), 243-260.
- Ulutaş, A., & Karaköy, Ç. (2019). G-20 Ülkelerinin Lojistik Performans Endeksinin Çok Kriterli Karar Verme Modeli İle Ölçümü. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 20(2), 71-84.
- Urfalıoğlu, F., & Genç, T. (2013). Çok Kriterli Karar Verme Teknikleri İle Türkiye'nin Ekonomik Performansının Avrupa Birliği Üye Ülkeleri İle Karşılaştırılması. *Marmara Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 35(2), 329-360.
- Uyar, A., & Okumuş, E. (2010). Finansal Oranlar Aracılığıyla Küresel Ekonomik Krizin Üretim Şirketlerine Etkilerinin Analizi: İmkb'de Bir Uygulama. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, (46), 146-156.
- Ünlüönen, K., & Şahin, S. Z. (2011). Turizmde İstihdam. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(37), 1-25.
- Wu, Hy, Tzeng, Gh Ve Chen, Yh (2009). Balanced Scorecard'a Dayalı Bankacılık Performansını Değerlendirmek İçin Bulanık Bir Mcdm Yaklaşımı. *Uygulamalı Uzman Sistemler*, 36 (6), 10135-10147.

- Yakut, E., Harbalıoğlu, M., & Pekkan, N. Ü. (2015). Turizm Endüstrisi Bıst'a Genel Endüstri Uygulamalarının Analizi Ve Temel Değerlendirme İle Performanslarının İncelenmesi. *İşletme Araştırmaları Dergisi* ,
- Yapıcı, S., Yumuşak, R., & Tamer, E. R. E. N. (2020). Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri İle Medikal Depo Yeri Seçimi. *Trakya Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2), 203-221.
- Yaslıdağ, B. (2012). *Finansal Yönetim*. Seçkin Yayınevi.
- Yaşar, Ö., & Güngör, B. (2007). Çalışma Sermayesi Yönetiminin Firma Kârlılığı Üzerine Etkisi: İmalat Sektörüne Yönelik Panel Veri Analizi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 319-332.
- Yavuz, N., & Birdoğan, B. A. K. İ. (2019). Patent Değerlerinin Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri İle Sıralanması: Otomotiv Sektöründe Bir Uygulama. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(17), 27-52.
- Yavuzaslanoglu, E., & Yavuz, M. (2012). Karaman'ın Tarım Turizmi Yönünden Potansiyeli. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(1), 31-33.
- YeniSu, E. (2019). Finansal Tabloların Oran Analizi İle İncelenmesi: Adese Örneği. *Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 19-45.
- Yıldırım, Bf Ve Önder, E. (2015). Çok Kriterli Karar Verme. *Bursa: Dora Basım-Yayın Dağıtım* .
- Yılmaz, A. Samsun Şehrinin Turizm Altyapısı Ve Turizmi Geliştirme İmkânları.
- Yılmaz, E., & Bedir, K. Kurumsal Yönetim Derecelendirme Notlarının Firma Performansı Üzerindeki Etkisi: Bıst Lokanta Ve Oteller Sektörü Örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 12(2), 440-455.
- Yurdakul, M., & Yusuf, İ. Ç. (2003). Türk Otomotiv Firmalarının Performans Ölçümü Ve Analizine Yönelik Topsıs Yöntemini Kullanan Bir Örnek Çalışma. *Gazi Üniversitesi Uygulama. Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, 5(1).

- Yurdoğlu, H., & Kundakcı, N. (2017). Swara Ve Waspas Yöntemleri İle Sunucu Seçimi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(38), 253-270.
- Yücel, S., & Durak, İ. (2021). Covid-19'un Bıst İmalat Sektörü Firmalarına Olan Finansal Etkilerinin Finansal Oranlar Ve İstatistiksel Tekniklerle İncelenmesi. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, (90), 101-126.
- Yükçü, S., & Atağan, G. (2010). Topsıs Yöntemine Göre Performans Değerleme. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, (45), 28-35.
- Yükçü, S., & Kaplanoğlu, E. (2015). Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleriyle Gözaltı Pazarı Şirketlerinin Finansal Performanslarının Belirlenmesi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 17(3), 587-616.
- Yüksel, İ. (2012). Pestel Analizi İçin Çok Kriterli Karar Verme Modelinin Geliştirilmesi. *Uluslararası İşletme Ve Yönetim Dergisi*, 7 (24), 52.
- Zavadskas, Ek, Turskis, Z., Antucheviciene, J., & Zakarevicius, A. (2012). Ağırllıklı Toplu Toplam Ürün Değerlendirmesinin Optimizasyonu. *Elektronika İr Elektrotechnika*, 122 (6), 3-6.

EKLER

EK-1(a). ŞİRKETLERİN KAP ‘DAN ELDE EDİLEN İSTATİSTİKLERİ

KAP ‘dan elde edilen istatistikler doğrultusunda elde edilen veri setleri her şirketin ayrı ayrı olmak üzere kodlarıyla beraber bu kısımda gösterilmektedir.

Tek-Art İnşaat Ticaret Turizm Sanayi ve Yatırımlar A.Ş. veri seti çizelge 1.1.’de verilmiştir.

Çizelge 1.1. Tek-Art İnşaat Ticaret Turizm Sanayi ve Yatırımlar A.Ş. Veri Seti

Yıllar/ Kriterler	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
2017	0,0193	0,6733	0,0173	0,0625	0,2251	0,0094	1,1564	1,7549	0,7549	0,4302
2018	0,0046	-1,6676	0,0360	0,0360	0,0618	-0,0044	1,1401	1,3618	0,3618	0,2657
2019	0,0051	-0,9271	0,0121	0,0535	0,1095	0,0022	0,7197	1,4176	0,4176	0,2946
2020	0,0138	-2,6947	0,0071	0,0247	0,0919	0,0122	0,9699	1,5539	0,5539	0,3565

Petrokent Turizm A.Ş.veri seti çizelge 1.2.’de verilmiştir.

Çizelge.1.2. Petrokent Turizm A.Ş. Veri Seti

Yıllar/ Kriterler	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
2017	0,0538	0,0580	0,4227	3,1039	0,6973	0,0358	0,4202	3,5889	2,5889	0,7214
2018	0,0236	0,2153	1,0227	2,5294	0,5534	0,0070	0,9665	2,5060	1,5060	0,6010
2019	0,1582	0,1305	0,8345	2,5635	0,2893	0,0795	1,3552	1,6015	0,6015	0,3756
2020	0,0655	-	-	0,9183	0,3045	-	1,2270	1,6437	0,6437	0,3916
		0,0336	0,0078			0,0059				

Avrasya Petrol ve Turistik Tesisler Yatırımlar A.Ş.şirketin veri seti çizelge 1.3.’de verilmiştir.

Çizelge.1.3. Avrasya Petrol ve Turistik Tesisler Yatırımlar A.Ş. Veri Seti

Yıllar/ Kriterler	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
----------------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

2017	0,0093	-	0,0028	0,0458	0,0321	-	0,6900	1,2658	0,2658	0,2100
		2,5519				0,0060				
2018	0,0070	0,5193	-	0,0580	0,0300	-	4,9577	1,1892	0,1892	0,1591
			0,0166			0,0036				
2019	0,0107	1,4204	0,0112	0,0569	0,0432	0,0042	2,5247	1,2771	0,1277	0,1133
2020	0,0914	0,8075	0,0105	0,0330	0,0190	0,0914	6,0234	1,1183	0,1183	0,1056

Altın Yunus Çeşme Turistik Tesisler A.Ş. şirketin veri seti çizelge 1.4.'de verilmiştir.

Çizelge.1.4. Altın Yunus Çeşme Turistik Tesisler A.Ş. Şirketin Veri Seti

Yıllar/ Kriterler	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
2017	0,0978	- 0,1922	0,0423	0,1745	0,0731	0,0622	0,2312	1,3172	0,3172	0,2408
2018	0,0750	0,0132	0,0910	0,2542	0,1064	0,0443	0,2225	1,3112	0,3112	0,2373
2019	0,2711	0,0583	0,0828	0,2113	0,0320	0,1852	0,5339	1,2558	0,2558	0,2037
2020	0,1274	- 0,4666	0,0144	0,1029	0,0427	0,0861	0,2118	1,2782	0,2782	0,2176

Merit Turizm Yatırım ve İşletme A.Ş. şirketin veri seti çizelge 1.5.'de verilmiştir.

Çizelge.1.5. Merit Turizm Yatırım ve İşletme A.Ş. Şirketin Veri Seti

Yıllar/	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Kriterler										
2017	4,6317	0,3639	0,5293	0,6468	0,1138	0,0035	3,5950	1,1332	0,1332	0,1177
2018	7,2580	0,7679	0,2235	0,2465	0,1109	0,0018	1,5066	1,1675	0,1675	0,1435
2019	11,2111	0,5030	0,3032	0,3122	0,0636	0,0107	4,0769	1,1051	0,1051	0,0951
2020	21,5551	0,5062	0,0974	0,1027	0,0320	0,0247	8,8880	1,0712	0,0712	0,0664

Etiler Gıda ve Ticari Yatırımlar Sanayi ve Ticaret A.Ş. şirketin veri seti çizelge 1.6.'da verilmiştir.

Çizelge.1.6. Etiler Gıda ve Ticari Yatırımlar Sanayi ve Ticaret A.Ş. Şirketin Veri Seti

[illegible]

2017	1,6840	-	0,118	0,402	0,359	0,0191	0,3006	1,925	0,925	0,480
		0,669	1	3	7			2	2	6
		1								
2018	0,3936	-	1,273	3,034	0,817	-0,0120	0,2460	8,888	7,888	0,887
		0,848	1	1	7			5	5	5
		8								
2019	0,1524	-	0,740	2,661	0,736	-0,0031	0,1909	8,123	7,123	0,876
		0,050	2	3	6			5	5	9
		5								
2020	13,461	3,619	0,046	0,063	0,066	13,450	13,752	1,098	0,098	0,089
	9	6	8	7	0	1	7	3	3	5

Kuştur Kuşadası Turizm Endüstri A.Ş. şirketin veri seti çizelge 1.7.'de verilmiştir.

Çizelge.1.7. Kuştur Kuşadası Turizm Endüstri A.Ş. Şirketin Veri Seti

Yıllar/ Kriterler	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
2017	5,8835	0,3366	0,1367	0,4211	0,0547	5,4718	6,5096	1,0689	0,0689	0,0645
2018	3,2030	0,5050	0,3273	0,6525	0,1486	3,0150	3,6356	1,1862	0,1862	0,1570
2019	7,8721	0,3646	0,3646	0,7810	0,0563	7,4179	8,4102	1,0748	0,0748	7,8721
2020	9,8973	0,3529	-	0,0875	0,0358	8,8530	11,5555	1,0497	0,4973	0,0474
			0,0903							

Martı Otel İşletmeleri A.Ş. şirketin veri seti çizelge 1.8.'de verilmiştir.

Çizelge.1.8. Martı Otel İşletmeleri A.Ş. Şirketin Veri Seti

Yıllar/ Kriterler	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
2017	0,0055	-	0,0017	0,2612	0,2910	-	0,3404	4,7455	3,7454	0,7893
		2,6820				0,0051				
2018	0,0040	-	0,1425	0,3950	0,2507	-	0,2483	5,5454	4,5454	0,8197
		0,3076				0,0134				
2019	0,0046	-	0,5945	1,3656	0,3573	-	0,3897	11,8895	10,8895	0,9159
		1,1219				0,0068				
2020	0,0018	-	1,0115	2,4518	0,9278	-	0,1087	19,7827	18,7827	0,9495
		0,8403				0,0010				

Marmaris Altinyunus Turistik Tesisler A.Ş. şirketin veri seti çizelge 1.9.'de verilmiştir.

Çizelge.1.9. Marmaris Altinyunus Turistik Tesisler A.Ş.Şirketin Veri Seti

Yıllar/ Kriterle r	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
2017	3,1647	0,381	0,055	0,110	0,145	3,1638	3,1949	1,178	0,178	0,151
		5	6	6	8			2	2	2
2018	15,586	2,946	0,029	0,063	0,048	15,585	15,606	2,134	1,133	0,531
	5	1	8	8	8	3	9	3	4	3
2019	15,507	3,517	0,026	0,055	0,050	15,506	15,548	1,871	0,871	0,465
	1	4	0	4	6	2	0	3	3	6
2020	16,076	3,396	0,018	0,046	0,040	16,075	16,648	1,675	0,675	0,403
	5	0	2	9	4	7	6	7	7	2

EK-1(b). CRITIC YÖNTEM İLE ŞİRKETLERİN FİNANSAL PERFORMANS DEĞERLENDİRME KRİTERLERİNİN AĞIRLIKLANDIRILMASI

CRITIC yöntem ile şirketlerin finansal performans değerlendirme kriterlerinin ağırlıklandırılması bu kısımda yer almaktadır. CRITIC yöntemin tüm aşamaları şirketlerin her yılı ayrı ayrı bir şekilde sırasıyla gösterilmektedir.

Çizelge 1.10. 2017 Yılına Ait Karar Matrisi

Kriter	Yönü	Min	Min	Min	Min	Max	Max	Max	Max	Max	Max
Kriterler/Yıllar	Yıllar	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Tektu		1,7549	0,7549	0,4302	0,2251	0,0193	0,6733	0,0173	0,0625	0,0094	1,1564
Pkent		3,5889	2,5889	0,7214	0,6973	0,0538	0,0580	0,4227	3,1039	0,0358	0,4202
Avtur		1,2658	0,2658	0,2100	0,0321	0,0093	-	0,0028	0,0458	-	0,6900
							2,5519			0,0060	
Ayces		1,3172	0,3172	0,2408	0,0731	0,0978	-	0,0423	0,1745	0,0622	0,2312
							0,1922				
Merit		1,1332	0,1332	0,1177	0,1138	4,6317	0,3639	0,5293	0,6468	0,0035	3,5950
Etiler		1,9252	0,9252	0,4806	0,3597	1,6840	-	0,1181	0,4023	0,0191	0,3006
							0,6691				
Kstur		1,0689	0,0689	0,0645	0,0547	5,8835	0,3366	0,1367	0,4211	5,4718	6,5096
Martı		4,7455	3,7454	0,7893	0,2910	0,0055	-	0,0017	0,2612	-	0,3404
							2,6820			0,0051	
Maalt		1,1782	0,1782	0,1512	0,1458	3,1647	0,3815	0,0556	0,1106	3,1638	3,1949

CRITIC yöntemin 2.aşaması karar matrisi normalizasyonunun oluşturulmuş hali çizelge1.11’de gösterilmektedir. Bu karar matrisi normalizasyonu 2017 yılına aittir.

Çizelge 1.11.2017 Yılına Ait Karar Matrisi Normalizasyonu

Kriter	Yön	Min	Min	Min	Min	Max	Max	Max	Max	Max	Max
Kriterler/Yılla	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	
Tektu	0,8134	0,8134	0,4954	0,7099	0,0023	1,0000	0,0294	0,0055	0,0028	0,1474	
Pkent	0,3146	0,3146	0,0937	0,0000	0,0082	0,8166	0,7979	1,0000	0,0076	0,0301	
Avtur	0,9464	0,9464	0,7992	1,0000	0,0006	0,0388	0,0020	0,0000	0,0000	0,0731	
Ayces	0,9325	0,9325	0,7567	0,9383	0,0157	0,7421	0,0769	0,0421	0,0125	0,0000	
Merit	0,9825	0,9825	0,9265	0,8772	0,7870	0,9078	1,0000	0,1965	0,0017	0,5358	
Etiler	0,7671	0,7671	0,4259	0,5075	0,2856	0,5999	0,2207	0,1166	0,0046	0,0111	
Kstur	1,0000	1,0000	1,0000	0,9661	1,0000	0,8997	0,2559	0,1227	1,0000	1,0000	
Martı	0,0000	0,0000	0,0000	0,6108	0,0000	0,0000	0,0000	0,0704	0,0002	0,0174	
Maalt	0,9703	0,9703	0,8803	0,8291	0,5375	0,9130	0,1021	0,0212	0,5787	0,4720	

Çırtıc yöntemin 3.aşaması ilişki katsayı matrisi çizelge 1.12’de gösterilmektedir. Bu ilişki katsayı matrisi 2017 yılına aittir.

Çizelge 1.12. 2017 Yılına Ait İlişki Katsayı Matrisinin Oluşturulması

Kriterler	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
K1	1,0000	1,0000	0,9385	0,6826	-0,1504	-0,2750	-0,6313	-0,9198	-0,2923	-0,2083
K2	1,0000	1,0000	0,9385	0,6826	-0,1504	-0,2750	-0,6313	-0,9198	-0,2923	-0,2083
K3	0,9385	0,9385	1,0000	0,7999	0,1296	-0,1919	-0,4608	-0,8171	-0,0260	0,0905
K4	0,6826	0,6826	0,7999	1,0000	0,2476	-0,2184	-0,4381	-0,7557	0,1856	0,2760
K5	-0,1504	-0,1504	0,1296	0,2476	1,0000	0,4763	0,5177	0,1988	0,8131	0,9482

K6	-0,2750	-0,2750	-0,1919	-0,2184	0,4763	1,0000	0,4161	0,3008	0,4158	0,4893
K7	-0,6313	-0,6313	-0,4608	-0,4381	0,5177	0,4161	1,0000	0,7763	0,2104	0,4328
K8	-0,9198	-0,9198	-0,8171	-0,7557	0,1988	0,3008	0,7763	1,0000	0,2594	0,2336
K9	-0,2923	-0,2923	-0,0260	0,1856	0,8131	0,4158	0,2104	0,2594	1,0000	0,9079
K10	-0,2083	-0,2083	0,0905	0,2760	0,9482	0,4893	0,4328	0,2336	0,9079	1,0000

Crıtıc yöntemin 4.aşaması 2017 yılına ait Ait C_j Değer hesapları çizelge 1.13.'te gösterilmektedir.

Çizelge 1.13.2017 Yılına Ait C_j Değerlerinin Hesaplanması

C_j	3,1205	3,1205	2,7750	2,3816	2,3287	2,9870	3,2393	3,3633	2,4675	2,0886
σ_j	0,3524	0,3524	0,3652	0,3160	0,3901	0,3799	0,3678	0,3160	0,3619	0,3459

Crıtıc yöntemin 2017 yılına ait kriter ağırlık hesapları çizelge 1.14'te gösterilmektedir.

Çizelge 1.14. 2017 Yılına Ait Kriter Ağırlıklarının Hesaplanması

w_j	0,1120	0,1120	0,0996	0,0854	0,0836	0,1072	0,1162	0,1207	0,0885	0,0749
-------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Crıtıc yöntemin 1.aşaması 2018 yılına ait karar matrisi çizelge 1.15'te gösterilmektedir.

Çizelge 1.15. 2018 Yılına Ait Karar Matrisi

Kriter Yönü	Min	Min	Min	Min	Max	Max	Max	Max	Max	Max
Krite rler/ Yılla	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Tektu	1,3618	0,3618	0,2657	0,0618	0,0046	-	0,0360	0,0360	-0,0044	1,1401
						1,6676				
Pkent	2,5060	1,5060	0,6010	0,5534	0,0236	0,2153	1,0227	2,5294	0,0070	0,9665
Avtur	1,1892	0,1892	0,1591	0,0300	0,0070	0,5193	-	0,0580	-0,0036	4,9577
							0,0166			
Ayces	1,3112	0,3112	0,2373	0,1064	0,0750	0,0132	0,0910	0,2542	0,0443	0,2225

Merit	1,1675	0,1675	0,1435	0,1109	7,2580	0,7679	0,2235	0,2465	0,0018	1,5066
Etiler	8,8885	7,8885	0,8875	0,8177	0,3936	-	1,2731	3,0341	-0,0120	0,2460
Kstur	1,1862	0,1862	0,1570	0,1486	3,2030	0,5050	0,3273	0,6525	3,0150	3,6356
Martı	5,5454	4,5454	0,8197	0,2507	0,0040	-	0,1425	0,3950	-0,0134	0,2483
Maalt	2,1343	1,1334	0,5313	0,0488	15,5865	2,9461	0,0298	0,0638	15,5853	15,6069

Çırtıc yöntemin 2.aşaması 2018 yılına ait karar matrisi normalizasyonu çizelge 1.16’da gösterilmektedir.

Çizelge 1.16. 2018 Yılına Ait Karar Matrisi Normalizasyonu

Kriter	Yönü	Min	Min	Min	Min	Max	Max	Max	Max	Max	Max
Kriterler/Yılla	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	
Tektu	0,9748	0,9748	0,8358	0,9596	0,0000	0,0000	0,0407	0,0000	0,0006	0,0596	
Pkent	0,8266	0,8266	0,3851	0,3356	0,0013	0,4081	0,8058	0,8317	0,0013	0,0484	
Avtur	0,9972	0,9972	0,9790	1,0000	0,0002	0,4740	0,0000	0,0073	0,0006	0,3078	
Ayces	0,9814	0,9814	0,8739	0,9029	0,0046	0,3643	0,0834	0,0728	0,0037	0,0000	
Merit	1,0000	1,0000	1,0000	0,8973	0,4655	0,5279	0,1861	0,0702	0,0010	0,0835	
Etiler	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0250	0,1775	1,0000	1,0000	0,0001	0,0015	
Kstur	0,9976	0,9976	0,9819	0,8494	0,2053	0,4709	0,2666	0,2056	0,1941	0,2219	
Martı	0,4330	0,4330	0,0912	0,7198	0,0000	0,2948	0,1234	0,1197	0,0000	0,0017	
Maalt	0,8748	0,8749	0,4788	0,9761	1,0000	1,0000	0,0360	0,0093	1,0000	1,0000	

Çırtıc yöntemin 3.aşaması 2018 yılına ait ilişki katsayı matrisi 1.17’de gösterilmektedir.

Çizelge 1.17. 2018 Yılına Ait İlişki Katsayı Matrisinin Oluşturulması

Kriterler	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
K1	1,0000	1,0000	0,8890	0,8162	0,2223	0,3155	-	-	0,1410	0,2557
K2		1,0000	0,8889	0,8162	0,2224	0,3156	-	-	0,1411	0,2558
K3			1,0000	0,7459	0,0800	0,1282	-	-	-	0,0710
K4				1,0000	0,3368	0,3415	-	-	0,2858	0,3953
K5					1,0000	0,8563	-	-	0,8965	0,8616
K6						1,0000	-	-	0,8191	0,8507
K7							1,0000	0,9944	-	-
K8								1,0000	-	-
K9									1,0000	0,9551
K10										1,0000

Çırtıc yöntemde 2018 yılına ait C_j Değerlerinin Hesabı çizelge 1.18’de gösterilmiştir.

Çizelge 1.18. 2018 Yılına Ait C_j Değerlerinin Hesaplanması

C_j	2,3268	2,3267	2,9731	2,4798	2,0936	1,6308	4,4020	4,6417	2,1024	1,9466
σ_j	0,3466	0,3466	0,3959	0,3439	0,3424	0,2755	0,3644	0,3812	0,3312	0,3214

Çırtıc yöntemde 2018 yılına ait kriter ağırlıkları çizelge 1.19 ‘da gösterilmiştir.

Çizelge 1.19. Kriter Ağırlıklarının Hesaplanması

w_j	0,0864	0,0864	0,1104	0,0921	0,0778	0,0606	0,1635	0,1724	0,0781	0,0723
-------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Çırtıc yöntemin 1.aşaması 2019 yılına ait karar matrisi çizelge 1.20’de gösterilmektedir.

Çizelge 1.20. 2018 Yılına Ait Karar Matrisi

Kriter Yönü	Min	Min	Min	Min	Max	Max	Max	Max	Max	Max
Kriterler/ Yılla	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Tektu	1,4176	0,4176	0,2946	0,1095	0,0051	- 0,9271	0,0121	0,0535	0,0022	0,7197
Pkent	1,6015	0,6015	0,3756	0,2893	0,1582	0,1305	0,8345	2,5635	0,0795	1,3552
Avtur	1,2771	0,1277	0,1133	0,0432	0,0107	1,4204	0,0112	0,0569	0,0042	2,5247
Ayces	1,2558	0,2558	0,2037	0,0320	0,2711	0,0583	0,0828	0,2113	0,1852	0,5339
Merit	1,1051	0,1051	0,0951	0,0636	11,2111	0,5030	0,3032	0,3122	0,0107	4,0769
Etiler	8,1235	7,1235	0,8769	0,7366	0,1524	- 0,0505	0,7402	2,6613	-0,0031	0,1909
Kstur	1,0748	0,0748	7,8721	0,0563	7,8721	0,3646	0,3646	0,7810	7,4179	8,4102
Martı	11,8895	10,8895	0,9159	0,3573	0,0046	- 1,1219	0,5945	1,3656	-0,0068	0,3897
Maalt	1,8713	0,8713	0,4656	0,0506	15,5071	3,5174	0,0260	0,0554	15,5062	15,5480

Çırtıc yöntemin 2.aşaması 2019 yılına ait karar matrisi normalizasyonu çizelge 1.21. ‘de gösterilmiştir.

Çizelge 1.21. 2019 Yılına Ait Karar Matrisi Normalizasyonu

Kriter Yön	Min	Min	Min	Min	Max	Max	Max	Max	Max	Max
Kriterler/ Yılla	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10

Tektu	0,9683	0,9683	0,9743	0,8900	0,0000	0,0420	0,0011	0,0000	0,0006	0,0344
Pkent	0,9513	0,9513	0,9639	0,6348	0,0099	0,2699	1,0000	0,9625	0,0056	0,0758
Avtur	0,9813	0,9951	0,9977	0,9841	0,0004	0,5480	0,0000	0,0013	0,0007	0,1520
Ayces	0,9833	0,9833	0,9860	1,0000	0,0172	0,2544	0,0870	0,0605	0,0124	0,0223
Merit	0,9972	0,9972	1,0000	0,9551	0,7229	0,3503	0,3547	0,0992	0,0011	0,2530
Etiler	0,3482	0,3482	0,8995	0,0000	0,0095	0,2309	0,8854	1,0000	0,0002	0,0000
Kstur	1,0000	1,0000	0,0000	0,9655	0,5075	0,3204	0,4293	0,2790	0,4786	0,5352
Martı	0,0000	0,0000	0,8945	0,5383	0,0000	0,0000	0,7085	0,5032	0,0000	0,0129
Maalt	0,9263	0,9263	0,9524	0,9735	1,0000	1,0000	0,0180	0,0007	1,0000	1,0000

Çırtıc yöntemin 3.aşaması 2019 yılına ait karar matrisi normalizasyonu çizelge 1.22 'de gösterilmiştir.

Çizelge 1.22. 2019 Yılına Ait İlişki Katsayı Matrisinin Oluşturulması

Kriterler	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
K1	1,0000	0,9999	-	0,7369	0,3379	0,4208	-	-	0,2289	0,3410
K2	0,9999	1,0000	-	0,7381	0,3340	0,4231	-	-	0,2261	0,3390
K3	-0,1020	-	1,0000	-	-	0,0514	-	-	-	-
K4	0,7369	0,7381	-	1,0000	0,4131	0,3697	-	-	0,3183	0,4257
K5	0,3379	0,3340	-	0,4131	1,0000	0,7193	-	-	0,7959	0,8928
K6	0,4208	0,4231	0,0514	0,3697	0,7193	1,0000	-	-	0,7885	0,8431

K7	-0,5421	-	-	-	-	-	1,0000	0,9585	-	-
		0,5453	0,1135	0,7675	0,2968	0,4150			0,3153	0,3607
K8	-0,5122	-	-	-	-	-	0,9585	1,0000	-	-
		0,5147	0,0363	0,8560	0,3924	0,3524			0,3006	0,3816
K9	0,2289	0,2261	-	0,3183	0,7959	0,7885	-	-	1,0000	0,9702
			0,3384				0,3153	0,3006		
K10	0,3410	0,3390	-	0,4257	0,8928	0,8431	-	-	0,9702	1,0000
			0,3245				0,3607	0,3816		

Çırtıc yöntemin 4.aşaması 2019 yılına ait C_j Değerler hesapları çizelge 1.23. 'de gösterilmiştir.

Çizelge 1.23. 2019 Yılına Ait C_j Değerlerinin Hesaplanması

C_j	2,5767	2,5863	3,3163	2,5850	2,4950	1,8296	4,5147	4,6473	2,3186	2,0955
σ_j	0,3634	0,3643	0,3218	0,3339	0,3888	0,2974	0,3961	0,4081	0,3499	0,3350

Çırtıc yöntemin son aşaması olan kriter ağırlık hesabının 2019 yılına ait değerleri çizelge 1.24.'te gösterilmiştir.

Çizelge 1.24.2019 Yılına Ait Kriter Ağırlıklarının Hesaplanması

w_j	0,0890	0,0893	0,1145	0,0892	0,0861	0,0632	0,1559	0,1604	0,0800	0,0723
-------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Çırtıc yöntemin 1.aşaması olan karar matrisinin 2020 yılına ait verileri çizelge 1.25'te gösterilmiştir.

Çizelge 1.25.2020 Yılına Ait Karar Matrisi

Kriter	Yöntü	Min	Min	Min	Min	Max	Max	Max	Max	Max	Max	
Krite	rlar/	Yılla	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10

Tektu	1,5539	0,5539	0,3565	0,0919	0,0138	-	0,0071	0,0247	0,0122	0,9699
						2,6947				
Pkent	1,6437	0,6437	0,3916	0,3045	0,0655	-	-	0,9183	-0,0059	1,2270
						0,0336	0,0078			
Avtur	1,1183	0,1183	0,1056	0,0190	0,0914	0,8075	0,0105	0,0330	0,0914	6,0234
Ayces	1,2782	0,2782	0,2176	0,0427	0,1274	-	0,0144	0,1029	0,0861	0,2118
						0,4666				
Merit	1,0712	0,0712	0,0664	0,0320	21,5551	0,5062	0,0974	0,1027	0,0247	8,8880
Etiler	1,0983	0,0983	0,0895	0,0660	13,4619	3,6196	0,0468	0,0637	13,4501	13,7527
Kstur	1,0497	0,4973	0,0474	0,0358	9,8973	0,3529	-	0,0875	8,8530	11,5555
						0,0903				
Martı	19,7827	18,7827	0,9495	0,9278	0,0018	-	1,0115	2,4518	-0,0010	0,1087
						0,8403				
Maalt	1,6757	0,6757	0,4032	0,0404	16,0765	3,3960	0,0182	0,0469	16,0757	16,6486

Çırtıc yöntemin 2.aşaması olan karar matrisi normalizasyonunun 2020 yılına ait verileri çizelge 1.26’da gösterilmiştir.

Çizelge 1.26. 2020 Yılına Ait Karar Matrisi Normalizasyonu

Kriter	Yönü	Min	Min	Min	Min	Max	Max	Max	Max	Max	Max
Kriterler/Yılla	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	
Tektu	0,9731	0,9742	0,6574	0,9198	0,0006	0,0000	0,0884	0,0000	0,0011	0,0521	
Pkent	0,9683	0,9694	0,6184	0,6858	0,0030	0,4214	0,0749	0,3682	0,0000	0,0676	
Avtur	0,9963	0,9975	0,9355	1,0000	0,0042	0,5546	0,0915	0,0034	0,0060	0,3576	
Ayces	0,9878	0,9889	0,8113	0,9740	0,0058	0,3529	0,0950	0,0322	0,0057	0,0062	
Merit	0,9989	1,0000	0,9789	0,9857	1,0000	0,5069	0,1703	0,0321	0,0019	0,5308	
Etiler	0,9974	0,9986	0,9533	0,9483	0,6245	1,0000	0,1245	0,0160	0,8367	0,8249	

Kstur	1,0000	0,9772	1,0000	0,9816	0,4591	0,4827	0,0000	0,0258	0,5509	0,6921
Martı	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,2937	1,0000	1,0000	0,0003	0,0000
Maaltı	0,9666	0,9677	0,6055	0,9765	0,7458	0,9646	0,0985	0,0091	1,0000	1,0000

Crıtıc yöntemin 3.aşaması olan ilişki katsayı matrisinin 2020 yılına ait verileri çizelge1.27’de gösterilmiştir.

Çizelge 1.27. 2020 Yılına Ait İlişki Katsayı Matrisinin Oluşturulması

Kriterler	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
K1	1,0000	0,9997	0,8844	0,9612	0,3096	0,2620	-0,9880	-0,9426	0,2401	0,3891
K2	0,9997	1,0000	0,8793	0,9600	0,3073	0,2636	-0,9853	-0,9418	0,2346	0,3832
K3	0,8844	0,8793	1,0000	0,9096	0,4221	0,3096	-0,8517	-0,8860	0,2066	0,4562
K4	0,9612	0,9600	0,9096	1,0000	0,3954	0,3070	-0,9388	-0,9940	0,3072	0,4846
K5	0,3096	0,3073	0,4221	0,3954	1,0000	0,6344	-0,2349	-0,3844	0,5836	0,8132
K6	0,2620	0,2636	0,3096	0,3070	0,6344	1,0000	-0,2228	-0,2865	0,8217	0,8521
K7	-0,9880	-0,9853	-0,8517	-0,9388	-0,2349	-0,2228	1,0000	0,9197	-0,2586	-0,3703
K8	-0,9426	-0,9418	-0,8860	-0,9940	-0,3844	-0,2865	0,9197	1,0000	-0,3260	-0,4847
K9	0,2401	0,2346	0,2066	0,3072	0,5836	0,8217	-0,2586	-0,3260	1,0000	0,8888
K10	0,3891	0,3832	0,4562	0,4846	0,8132	0,8521	-0,3703	-0,4847	0,8888	1,0000

Crıtıc yöntemin 2020 yılına Ait C_j Değerlerinin hesaplarına ait veriler çizelge 1.28. ‘de gösterilmiştir.

Çizelge 1.28. 2020 Yılına Ait C_j Değerlerinin Hesaplanması

C_j	2,2647	2,2651	2,1087	2,1539	2,4412	1,9027	3,9524	4,4523	2,6005	2,1558
σ_j	0,3290	0,3283	0,3162	0,3260	0,3967	0,3140	0,3057	0,3341	0,4126	0,3858

Crıtıc yöntemin son aşaması olan kriter ağırlık hesaplarına ait 2020 verileri çizelge 1.29.'da gösterilmiştir.

Çizelge 1.29. 2020 Yılına Ait Kriter Ağırlıklarının Hesaplanması

w_j	0,0861	0,0861	0,0802	0,0819	0,0928	0,0724	0,1503	0,1693	0,0989	0,0820
-------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

EK-1(c).WASPAS YÖNTEMİ İLE ŞİRKETLERİN PERFORMANSLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu kısımda crutic yöntemde belirlenen ağırlıklar doğrultusunda şirketlerin performans ölçümü için waspas yönteminin aşamalarına yer verilmiştir. Şirketlerin her yıl ayrı ayrı olarak değerlendirilmesi yapılarak çizelgelerde gösterilmiştir.

1.Aşama:Karar matrisi oluşturma

Çizelge 1.30. 2017 Yılına Ait Karar Matrisi

Kriter	Yönü	Min	Min	Min	Min	Max	Max	Max	Max	Max	Max
Kriterler/Yılla	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	
Tektu	1,7549	0,7549	0,4302	0,2251	0,0193	0,6733	0,0173	0,0625	0,0094	1,1564	
Pkent	3,5889	2,5889	0,7214	0,6973	0,0538	0,0580	0,4227	3,1039	0,0358	0,4202	
Avtur	1,2658	0,2658	0,2100	0,0321	0,0093	-2,5519	0,0028	0,0458	-0,0060	0,6900	
Ayces	1,3172	0,3172	0,2408	0,0731	0,0978	-0,1922	0,0423	0,1745	0,0622	0,2312	
Merit	1,1332	0,1332	0,1177	0,1138	4,6317	0,3639	0,5293	0,6468	0,0035	3,5950	
Etiler	1,9252	0,9252	0,4806	0,3597	1,6840	-0,6691	0,1181	0,4023	0,0191	0,3006	
Kstur	1,0689	0,0689	0,0645	0,0547	5,8835	0,3366	0,1367	0,4211	5,4718	6,5096	
Martı	4,7455	3,7454	0,7893	0,2910	0,0055	-2,6820	0,0017	0,2612	-0,0051	0,3404	
Maalt	1,1782	0,1782	0,1512	0,1458	3,1647	0,3815	0,0556	0,1106	3,1638	3,1949	

2.Aşama: Karar matrisi normalizasyonu

Çizelge 1.31. 2017 Yılına Ait Karar Matrisi Normalizasyonu

Kriter	Yönü	Min	Min	Min	Min	Max	Max	Max	Max	Max	Max	
Krite	rler/	Yılla	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Tektu			0,6091	0,0913	0,1498	0,1427	0,0033	1,0000	0,0326	0,0201	0,0017	0,1776
Pkent			0,2978	0,0266	0,0894	0,0461	0,0091	0,0862	0,7986	1,0000	0,0065	0,0646
Avtur			0,8444	0,2592	0,3070	1,0000	0,0016	-	0,0053	0,0148	-0,0011	0,1060
								3,7903				
Ayces			0,8115	0,2172	0,2676	0,4390	0,0166	-	0,0799	0,0562	0,0114	0,0355
								0,2855				
Merit			0,9432	0,5171	0,5475	0,2823	0,7872	0,5405	1,0000	0,2084	0,0006	0,5523
Etiler			0,5552	0,0745	0,1341	0,0893	0,2862	-	0,2232	0,1296	0,0035	0,0462
								0,9938				
Kstur			1,0000	1,0000	1,0000	0,5873	1,0000	0,4999	0,2583	0,1357	1,0000	1,0000
Martı			0,2252	0,0184	0,0817	0,1104	0,0009	-	0,0033	0,0842	-0,0009	0,0523
								3,9836				
Maalt			0,9072	0,3867	0,4262	0,2203	0,5379	0,5667	0,1051	0,0356	0,5782	0,4908

3.Aşama:Ağırlıklı Toplam Yöntemine Dayalı i. Alternatifin Toplam Nispi Öneminin Hesaplanması

Çizelge 1.32. 2017 Yılı Ağırlıklı Toplam Yöntemine Dayalı i. Alternatifin Toplam Nispi Öneminin Hesaplanması

w_j	0,1120	0,1120	0,0996	0,0854	0,0836	0,1072	0,1162	0,1207	0,0885	0,0749
-------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

4.Aşama: Ağırlıklı Toplam Yöntemine Dayalı Nispi Önem Değerleri

Çizelge 1.33. 2017 Yılı Ağırlıklı Toplam Yöntemine Dayalı Nispi Önem Değerleri

Kriter	Yönü	Min	Min	Min	Min	Max	Max	Max	Max	Max	Max
Krite	rler/ Yılla	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Tektu		0,0682	0,0102	0,0149	0,0122	0,0003	0,1072	0,0038	0,0024	0,0002	0,0133
Pkent		0,0333	0,0030	0,0089	0,0039	0,0008	0,0092	0,0928	0,1207	0,0006	0,0048
Avtur		0,0945	0,0290	0,0306	0,0854	0,0001	-0,4062	0,0006	0,0018	-0,0001	0,0079
Ayces		0,0909	0,0243	0,0266	0,0375	0,0014	-0,0306	0,0093	0,0068	0,0010	0,0027
Merit		0,1056	0,0579	0,0545	0,0241	0,0658	0,0579	0,1162	0,0251	0,0001	0,0414
Etiler		0,0622	0,0083	0,0134	0,0076	0,0239	-0,1065	0,0259	0,0156	0,0003	0,0035
Kstur		0,1120	0,1120	0,0996	0,0502	0,0836	0,0536	0,0300	0,0164	0,0885	0,0749
Martı		0,0252	0,0021	0,0081	0,0094	0,0001	-0,4269	0,0004	0,0102	-0,0001	0,0039
Maalt		0,1016	0,0433	0,0424	0,0188	0,0449	0,0607	0,0122	0,0043	0,0512	0,0368

5.Aşama: $O_i^{(1)}$ Değerleri

Çizelge 1.34. 2017 Yılı $O_i^{(1)}$ Değerleri

$O_i^{(1)}$
1,896479024
2,591526477
2,509578925
3,031193819
3,24919055
2,944790797
3,300421289
2,935692848
3,723104632

6.Aşama: Ağırlıklı Çarpım Yöntemine Dayalı i. Alternatifin Toplam Nispi Öneminin Hesaplanması

Çizelge 1.35. 2017 Yılına Ait Ağırlıklı Çarpım Yöntemine Dayalı i. Alternatifin Toplam Nispi Öneminin Hesaplanması

Kriter	Yönü	Min	Min	Min	Min	Max	Max	Max	Max	Max	Max
Kriterler/Yılla	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	
Tektu	0,9460	0,7649	0,8278	0,8467	0,6200	1,0000	0,6719	0,6243	0,5694	0,8785	
Pkent	0,8732	0,6663	0,7863	0,7687	0,6755	0,7690	0,9742	1,0000	0,6407	0,8144	
Avtur	0,9812	0,8597	0,8891	1,0000	0,5833	1,1535	0,5440	0,6012	0,5469	0,8452	
Ayces	0,9769	0,8429	0,8770	0,9321	0,7101	0,8743	0,7455	0,7066	0,6728	0,7787	
Merit	0,9935	0,9288	0,9418	0,8976	0,9802	0,9362	1,0000	0,8276	0,5220	0,9565	
Etiler	0,9362	0,7477	0,8187	0,8135	0,9008	0,9993	0,8401	0,7815	0,6060	0,7942	
Kstur	1,0000	1,0000	1,0000	0,9555	1,0000	0,9284	0,8544	0,7858	1,0000	1,0000	
Martı	0,8463	0,6393	0,7793	0,8283	0,5582	1,1597	0,5146	0,7418	0,5389	0,8016	
Maalt	0,9892	0,8991	0,9186	0,8787	0,9495	0,9409	0,7696	0,6688	0,9527	0,9481	

7.Aşama: $O_i^{(2)}$ Değerleri

Çizelge 1.36. 2017 Yılı $O_i^{(2)}$ Değerleri

$O_i^{(2)}$
0,065973563
0,092857573
0,076288976

0,115317035
0,295745384
0,132596813
0,595637006
0,037279316
0,298154095

8.Aşama: Ağırlıklı Toplam Ve Ağırlıklı Çarpım Modelleri İçin Ağırlıklandırılmış Ortak Genel Kriter Değerinin Hesaplanması

Çizelge 1.37. 2017 Yılı Ağırlıklı Toplam Ve Ağırlıklı Çarpım Modelleri İçin Ağırlıklandırılmış Ortak Genel Kriter Değerinin Hesaplanması

Şirketler	Q_i	Sıralama
Tektu	0,981226294	9
Pkent	1,342192025	7
Avtur	1,292933951	8
Ayces	1,573255427	4
Merit	1,772467967	3
Etiler	1,538693805	5
Kstur	1,948029147	2
Martı	1,486486082	6
Maalt	2,010629364	1

9.Aşama: Karar Alternatiflerinin Göreceli Önem Değerinin Hesaplanması

Çizelge 1.38. 2017 Yılına Ait Karar Alternatiflerinin Göreceli Önem Değerinin Hesaplanması

	$\lambda=0$		$\lambda=0,25$		$\lambda=0,75$		$\lambda=1$	
Şirketler	0	Sıralama	0,25	Sıralama	0,75	Sıralama	1	Sıralama
Tektu	0,065973563	8	0,523599928	9	1,438852659	9	1,896479024	9
Pkent	0,092857573	6	0,717524799	7	1,966859251	7	2,591526477	7
Avtur	0,076288976	7	0,684611464	8	1,901256438	8	2,509578925	8
Ayces	0,115317035	5	0,844286231	4	2,302224623	4	3,031193819	4

Merit	0,2957453 84	3	1,0341066 76	3	2,5108292 58	3	3,2491905 5	3
Etiler	0,1325968 13	4	0,8356453 09	5	2,2417423 01	5	2,9447907 97	5
Kstur	0,5956370 06	1	1,2718330 76	1	2,6242252 18	2	3,3004212 89	2
Martı	0,0372793 16	9	0,7618826 99	6	2,2110894 65	6	2,9356928 48	6
Maalt	0,2981540 95	2	1,1543917 3	2	2,8668669 98	1	3,7231046 32	1

Çizelge 1.40. 2018 Yılına Ait Karar Matrisi

Kriter	Yönü	Min	Min	Min	Min	Max	Max	Max	Max	Max	Max
Krite	rler/ Yılla	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Tektu		1,3618	0,3618	0,2657	0,0618	0,0046	- 1,6676	0,0360	0,0360	-0,0044	1,1401
Pkent		2,5060	1,5060	0,6010	0,5534	0,0236	0,2153	1,0227	2,5294	0,0070	0,9665
Avtur		1,1892	0,1892	0,1591	0,0300	0,0070	0,5193	- 0,0166	0,0580	-0,0036	4,9577
Ayces		1,3112	0,3112	0,2373	0,1064	0,0750	0,0132	0,0910	0,2542	0,0443	0,2225
Merit		1,1675	0,1675	0,1435	0,1109	7,2580	0,7679	0,2235	0,2465	0,0018	1,5066
Etiler		8,8885	7,8885	0,8875	0,8177	0,3936	- 0,8488	1,2731	3,0341	-0,0120	0,2460
Kstur		1,1862	0,1862	0,1570	0,1486	3,2030	0,5050	0,3273	0,6525	3,0150	3,6356
Martı		5,5454	4,5454	0,8197	0,2507	0,0040	- 0,3076	0,1425	0,3950	-0,0134	0,2483
Maalt		2,1343	1,1334	0,5313	0,0488	15,5865	2,9461	0,0298	0,0638	15,5853	15,6069

Çizelge 1.40. 2018 Yılına Ait Karar Matrisi Normalizasyonu

Kriter Yönü	Min	Min	Min	Min	Max	Max	Max	Max	Max	Max
Krite rler/ Yılla	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Tektu	0,8573	0,4630	0,5401	0,4853	0,0003	-0,5660	0,0283	0,0119	-0,0003	0,0731
Pkent	0,4659	0,1112	0,2388	0,0542	0,0015	0,0731	0,8033	0,8337	0,0005	0,0619
Avtur	0,9817	0,8853	0,9018	1,0000	0,0005	0,1763	-0,0130	0,0191	-0,0002	0,3177
Ayces	0,8904	0,5384	0,6046	0,2818	0,0048	0,0045	0,0715	0,0838	0,0028	0,0143
Merit	1,0000	1,0000	1,0000	0,2704	0,4657	0,2606	0,1756	0,0813	0,0001	0,0965
Etiler	0,1314	0,0212	0,1617	0,0367	0,0253	-0,2881	1,0000	1,0000	-0,0008	0,0158
Kstur	0,9843	0,8999	0,9142	0,2018	0,2055	0,1714	0,2571	0,2151	0,1934	0,2329
Martı	0,2105	0,0369	0,1751	0,1196	0,0003	-0,1044	0,1120	0,1302	-0,0009	0,0159
Maalt	0,5470	0,1478	0,2701	0,6148	1,0000	1,0000	0,0234	0,0210	1,0000	1,0000

Çizelge 1.41.2018 Yılına Ağırlıklı Toplam Yöntemine Dayalı i. Alternatifin Toplam Nispi Öneminin Hesaplanması

w_j	0,0864	0,0864	0,1104	0,0921	0,0778	0,0606	0,1635	0,1724	0,0781	0,0723
-------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Çizelge 1.42. 2018 Yılı Ağırlıklı Toplam Yöntemine Dayalı Nispi Önem Değerleri

Kriter Yönü	Min	Min	Min	Min	Max	Max	Max	Max	Max	Max
Krite rler/ Yılla	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Tektu	0,0741	0,0400	0,0596	0,0447	0,0000	-0,0343	0,0046	0,0020	0,0000	0,0053
Pkent	0,0403	0,0096	0,0264	0,0050	0,0001	0,0044	0,1313	0,1437	0,0000	0,0045

Avtur	0,0848	0,0765	0,0996	0,0921	0,0000	0,0107	-0,0021	0,0033	0,0000	0,0230
Ayces	0,0770	0,0465	0,0668	0,0260	0,0004	0,0003	0,0117	0,0144	0,0002	0,0010
Merit	0,0864	0,0864	0,1104	0,0249	0,0362	0,0158	0,0287	0,0140	0,0000	0,0070
Etiler	0,0114	0,0018	0,0179	0,0034	0,0020	-0,0175	0,1635	0,1724	-0,0001	0,0011
Kstur	0,0851	0,0778	0,1010	0,0186	0,0160	0,0104	0,0420	0,0371	0,0151	0,0168
Martı	0,0182	0,0032	0,0193	0,0110	0,0000	-0,0063	0,0183	0,0224	-0,0001	0,0012
Maalt	0,0473	0,0128	0,0298	0,0566	0,0778	0,0606	0,0038	0,0036	0,0781	0,0723

Çizelge 1.43. 2018 Yılına Ait $O_i^{(1)}$ Değerleri

$O_i^{(1)}$
2,909070695
3,640617882
3,413913756
3,456052595
3,543981985
3,413219509
3,532469894
3,441182156
3,827127232

Çizelge 1.44. 2018 Yılına Ait Ağırlıklı Çarpım Yöntemine Dayalı i. Alternatifin Toplam Nispi Öneminin Hesaplanması

Kriter	Yönü	Min	Min	Min	Min	Max	Max	Max	Max	Max	Max
Krite	rler/ Yılla	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Tektu		0,9868	0,9356	0,9342	0,9356	0,5316	0,9661	0,5582	0,4655	0,5284	0,8276
Pkent		0,9361	0,8271	0,8537	0,7645	0,6035	0,8534	0,9648	0,9691	0,5479	0,8178

Avtur	0,9984	0,9895	0,9886	1,0000	0,5492	0,9002	0,4917	0,5055	0,5197	0,9204
Ayces	0,9900	0,9479	0,9459	0,8899	0,6603	0,7208	0,6496	0,6522	0,6327	0,7354
Merit	1,0000	1,0000	1,0000	0,8865	0,9423	0,9218	0,7524	0,6487	0,4927	0,8445
Etiler	0,8391	0,7169	0,8177	0,7375	0,7512	0,9274	1,0000	1,0000	0,5712	0,7408
Kstur	0,9986	0,9909	0,9901	0,8629	0,8842	0,8987	0,8008	0,7672	0,8796	0,9000
Martı	0,8740	0,7518	0,8250	0,8224	0,5257	0,8721	0,6991	0,7036	0,5761	0,7413
Maalt	0,9492	0,8477	0,8654	0,9562	1,0000	1,0000	0,5413	0,5138	1,0000	1,0000

Çizelge 1.45. 2018 Yılına Ait $O_i^{(2)}$ Değerleri

$O_i^{(2)}$
0,047098084
0,109056784
0,057414965
0,074113056
0,156386063
0,106948748
0,326815042
0,042938554
0,185185459

Çizelge 1.46. 2018 Yılına Ait Ağırlıklı Toplam Ve Ağırlıklı Çarpım Modelleri İçin Ağırlıklandırılmış Ortak Genel Kriter Değerinin Hesaplanması

Şirketler	Q_i	Sıralama
Tektu	1,478084389	9
Pkent	1,874837333	3
Avtur	1,735664361	8
Ayces	1,765082825	5
Merit	1,850184024	4

Etiler	1,760084129	6
Kstur	1,929642468	2
Martı	1,742060355	7
Maalt	2,006156345	1

Çizelge 1.47. 2018 Yılına Ait Karar Alternatiflerinin Göreceli Önem Değerinin Hesaplanması

	$\lambda=0$		$\lambda=0,25$		$\lambda=0,75$		$\lambda=1$	
Şirketler	0	Sıralama	0,25	Sıralama	0,75	Sıralama	1	Sıralama
Tektu	0,047098084	8	0,762591237	9	2,146479458	9	2,909070695	9
Pkent	0,109056784	4	0,991947058	4	2,648670824	2	3,640617882	2
Avtur	0,057414965	7	0,896539663	7	2,517374093	6	3,413913756	7
Ayces	0,074113056	6	0,919597941	6	2,536454654	5	3,456052595	5
Merit	0,156386063	3	1,003285044	3	2,540696941	4	3,543981985	3
Etiler	0,106948748	5	0,933516438	5	2,47970307	7	3,413219509	8
Kstur	0,326815042	1	1,128228755	1	2,404241139	8	3,532469894	4
Martı	0,042938554	9	0,892499454	8	2,548682702	3	3,441182156	6
Maalt	0,185185459	2	1,095670902	2	2,73145633	1	3,827127232	1

Çizelge 1.48. 2019 Yılına Ait Karar Matrisi

Kriterler/Yönü	Min	Min	Min	Min	Max	Max	Max	Max	Max	Max
Kriterler/Yönü	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10

Tektu	1,4176	0,4176	0,2946	0,1095	0,0051	-	0,0121	0,0535	0,0022	0,7197
						0,9271				
Pkent	1,6015	0,6015	0,3756	0,2893	0,1582	0,1305	0,8345	2,5635	0,0795	1,3552
Avtur	1,2771	0,1277	0,1133	0,0432	0,0107	1,4204	0,0112	0,0569	0,0042	2,5247
Ayces	1,2558	0,2558	0,2037	0,0320	0,2711	0,0583	0,0828	0,2113	0,1852	0,5339
Merit	1,1051	0,1051	0,0951	0,0636	11,2111	0,5030	0,3032	0,3122	0,0107	4,0769
Etiler	8,1235	7,1235	0,8769	0,7366	0,1524	-	0,7402	2,6613	-0,0031	0,1909
						0,0505				
Kstur	1,0748	0,0748	7,8721	0,0563	7,8721	0,3646	0,3646	0,7810	7,4179	8,4102
Martı	11,8895	10,8895	0,9159	0,3573	0,0046	-	0,5945	1,3656	-0,0068	0,3897
						1,1219				
Maalt	1,8713	0,8713	0,4656	0,0506	15,5071	3,5174	0,0260	0,0554	15,5062	15,5480

Çizelge 1.49. 2019 Yılına Ait Krar Matrisi Normalizasyonu

Kriter	Yönü	Min	Min	Min	Min	Max	Max	Max	Max	Max	Max	
Krite	rler/	Yılla	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Tektu			0,7582	0,1790	0,3228	0,2919	0,0003	-0,2636	0,0144	0,0201	0,0001	0,0463
Pkent			0,6711	0,1243	0,2532	0,1105	0,0102	0,0371	1,0000	0,9632	0,0051	0,0872
Avtur			0,8415	0,5854	0,8396	0,7401	0,0007	0,4038	0,0134	0,0214	0,0003	0,1624
Ayces			0,8558	0,2922	0,4667	1,0000	0,0175	0,0166	0,0992	0,0794	0,0119	0,0343
Merit			0,9726	0,7115	1,0000	0,5024	0,7230	0,1430	0,3633	0,1173	0,0007	0,2622
Etiler			0,1323	0,0105	0,1084	0,0434	0,0098	-0,0144	0,8870	1,0000	-0,0002	0,0123
Kstur			1,0000	1,0000	0,0121	0,5679	0,5076	0,1036	0,4369	0,2935	0,4784	0,5409
Martı			0,0904	0,0069	0,1038	0,0895	0,0003	-0,3190	0,7124	0,5131	-0,0004	0,0251

Maalt	0,5743	0,0858	0,2042	0,6312	1,0000	1,0000	0,0311	0,0208	1,0000	1,0000
-------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Çizelge 1.50. 2019 Yılına Ağırlıklı Toplam Yöntemine Dayalı i. Alternatifin Toplam Nispi Öneminin Hesaplanması

w_j	0,0890	0,0893	0,1145	0,0892	0,0861	0,0632	0,1559	0,1604	0,0800	0,0723
-------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Çizelge 1.51. 2019 Yılı Ağırlıklı Toplam Yöntemine Dayalı Nispi Önem Değerleri

Kriter	Yöntü	Min	Min	Min	Min	Max	Max	Max	Max	Max	Max
Krite	ler/ Yılla	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Tektu		0,0674	0,0160	0,0370	0,0260	0,0000	-0,0166	0,0023	0,0032	0,0000	0,0033
Pkent		0,0597	0,0111	0,0290	0,0099	0,0009	0,0023	0,1559	0,1545	0,0004	0,0063
Avtur		0,0749	0,0523	0,0961	0,0660	0,0001	0,0255	0,0021	0,0034	0,0000	0,0117
Ayces		0,0761	0,0261	0,0534	0,0892	0,0015	0,0010	0,0155	0,0127	0,0010	0,0025
Merit		0,0865	0,0635	0,1145	0,0448	0,0623	0,0090	0,0566	0,0188	0,0001	0,0190
Etiler		0,0118	0,0009	0,0124	0,0039	0,0008	-0,0009	0,1383	0,1604	0,0000	0,0009
Kstur		0,0890	0,0893	0,0014	0,0507	0,0437	0,0065	0,0681	0,0471	0,0383	0,0391
Martı		0,0080	0,0006	0,0119	0,0080	0,0000	-0,0201	0,1110	0,0823	0,0000	0,0018
Maalt		0,0511	0,0077	0,0234	0,0563	0,0861	0,0632	0,0049	0,0033	0,0800	0,0723

Çizelge 1.52. 2019 Yılına Ait $O_i^{(1)}$ Değerleri

$O_i^{(1)}$
3,108709245
3,88807552
3,508741578
3,323791606

3,345810379
3,019426053
3,135717868
3,165384655
3,337709768

Çizelge 1.53. 2019 Yılına Ait Ağırlıklı Çarpım Yöntemine Dayalı i. Alternatifin Toplam Nispi Öneminin Hesaplanması

Kriter	Yönü	Min	Min	Min	Min	Max	Max	Max	Max	Max	Max
Kriterler/Yılla	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	
Tektu	0,9757	0,8576	0,8786	0,8959	0,5007	0,9192	0,5166	0,5343	0,4922	0,8007	
Pkent	0,9651	0,8301	0,8545	0,8215	0,6737	0,8121	1,0000	0,9940	0,6556	0,8382	
Avtur	0,9848	0,9533	0,9802	0,9735	0,5342	0,9443	0,5105	0,5395	0,5182	0,8768	
Ayces	0,9862	0,8960	0,9165	1,0000	0,7057	0,7719	0,6976	0,6660	0,7016	0,7836	
Merit	0,9975	0,9701	1,0000	0,9404	0,9724	0,8844	0,8540	0,7091	0,5583	0,9077	
Etiler	0,8353	0,6657	0,7754	0,7558	0,6715	0,7649	0,9815	1,0000	0,5057	0,7274	
Kstur	1,0000	1,0000	0,6031	0,9508	0,9433	0,8666	0,8789	0,8214	0,9427	0,9565	
Martı	0,8075	0,6410	0,7716	0,8062	0,4966	0,9304	0,9485	0,8985	0,5387	0,7659	
Maalt	0,9519	0,8031	0,8337	0,9598	1,0000	1,0000	0,5823	0,5373	1,0000	1,0000	

Çizelge 1.54. 2019 Yılına Ait $O_i^{(2)}$ Değerleri

$O_i^{(2)}$
0,032975558
0,168086063
0,056557596
0,11266941
0,240153373
0,060435506
0,305150805
0,052310178
0,191400107

Çizelge 1.55. 2019 Yılına Ait Ağırlıklı Toplam Ve Ağırlıklı Çarpım Modelleri İçin Ağırlıklandırılmış Ortak Genel Kriter Değerinin Hesaplanması

Şirketler	Q_i	Sıralama
Tektu	1,570842	8
Pkent	2,028081	1
Avtur	1,78265	3
Ayces	1,718231	6
Merit	1,792982	2
Etiler	1,539931	9
Kstur	1,720434	5
Martı	1,608847	7
Maalt	1,764555	4

Çizelge 1.56. 2019 Yılına Ait Karar Alternatiflerinin Göreceli Önem Değerinin Hesaplanması

	$\lambda=0$		$\lambda=0,25$		$\lambda=0,75$		$\lambda=1$	
Şirketler	0	Sıralama	0,25	Sıralama	0,75	Sıralama	1	Sıralama
Tektu	1,570842401	8	0,80190898	8	2,339775823	8	3,108709245	8
Pkent	2,028080791	1	1,098083427	1	2,958078155	1	3,88807552	1
Avtur	1,782649587	3	0,919603592	5	2,645695582	2	3,508741578	2
Ayces	1,718230508	6	0,915449959	6	2,521011057	5	3,323791606	5
Merit	1,792981876	2	1,016567625	2	2,569396128	3	3,345810379	3
Etiler	1,53993078	9	0,800183143	9	2,279678416	9	3,019426053	9
Kstur	1,720434337	5	1,012792571	3	2,428076103	6	3,135717868	7
Martı	1,608847416	7	0,830578797	7	2,387116036	7	3,165384655	6
Maalt	1,764554937	4	0,977977522	4	2,551132353	4	3,337709768	4

Çizelge 1.57. 2020 Yılına Ait Karar Matrisi

Kriter	Yönü	Min	Min	Min	Min	Max	Max	Max	Max	Max	Max
Krite	rler/ Yılla	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Tektu		1,5539	0,5539	0,3565	0,0919	0,0138	- 2,6947	0,0071	0,0247	0,0122	0,9699
Pkent		1,6437	0,6437	0,3916	0,3045	0,0655	- 0,0336	- 0,0078	0,9183	-0,0059	1,2270
Avtur		1,1183	0,1183	0,1056	0,0190	0,0914	0,8075	0,0105	0,0330	0,0914	6,0234

Ayces	1,2782	0,2782	0,2176	0,0427	0,1274	-	0,0144	0,1029	0,0861	0,2118
						0,4666				
Merit	1,0712	0,0712	0,0664	0,0320	21,5551	0,5062	0,0974	0,1027	0,0247	8,8880
Etiler	1,0983	0,0983	0,0895	0,0660	13,4619	3,6196	0,0468	0,0637	13,4501	13,7527
Kstur	1,0497	0,4973	0,0474	0,0358	9,8973	0,3529	-	0,0875	8,8530	11,5555
							0,0903			
Martı	19,7827	18,7827	0,9495	0,9278	0,0018	-	1,0115	2,4518	-0,0010	0,1087
						0,8403				
Maalt	1,6757	0,6757	0,4032	0,0404	16,0765	3,3960	0,0182	0,0469	16,0757	16,6486

Çizelge 1.58. 2020 Yılına Ait Karar Matrisi Normalizasyonu

Kriter	Yönü	Min	Min	Min	Min	Max	Max	Max	Max	Max	Max
Kriterler/ Yılla		K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Tektu		0,6755	0,1285	0,1329	0,2070	0,0006	-0,7445	0,0070	0,0101	0,0008	0,0583
Pkent		0,6387	0,1105	0,1210	0,0625	0,0030	-0,0093	-0,0077	0,3745	-0,0004	0,0737
Avtur		0,9387	0,6016	0,4487	1,0000	0,0042	0,2231	0,0104	0,0135	0,0057	0,3618
Ayces		0,8213	0,2558	0,2177	0,4461	0,0059	-0,1289	0,0142	0,0420	0,0054	0,0127
Merit		0,9800	1,0000	0,7131	0,5940	1,0000	0,1398	0,0963	0,0419	0,0015	0,5339
Etiler		0,9558	0,7240	0,5294	0,2882	0,6245	1,0000	0,0463	0,0260	0,8367	0,8261
Kstur		1,0000	0,1431	1,0000	0,5321	0,4592	0,0975	-0,0893	0,0357	0,5507	0,6941
Martı		0,0531	0,0038	0,0499	0,0205	0,0001	-0,2322	1,0000	1,0000	-0,0001	0,0065
Maalt		0,6264	0,1053	0,1175	0,4712	0,7458	0,9382	0,0180	0,0191	1,0000	1,0000

Çizelge 1.59. 2020 Yılına Ağırlıklı Toplam Yöntemine Dayalı i. Alternatifin Toplam Nispi Öneminin Hesaplanması

w_j	0,0861	0,0861	0,0802	0,0819	0,0928	0,0724	0,1503	0,1693	0,0989	0,0820
-------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Çizelge 1.60. 2020 Yılı Ağırlıklı Toplam Yöntemine Dayalı Nispi Önem Değerleri

Kriter Yönü	Min	Min	Min	Min	Max	Max	Max	Max	Max	Max
Kriter ler/Yı llar	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Tektu	0,0582	0,0111	0,0107	0,0170	0,0001	- 0,0539	0,0011	0,0017	0,0001	0,0048
Pkent	0,0550	0,0095	0,0097	0,0051	0,0003	- 0,0007	- 0,0012	0,0634	0,0000	0,0060
Avtur	0,0808	0,0518	0,0360	0,0819	0,0004	0,0161	0,0016	0,0023	0,0006	0,0297
Ayces	0,0707	0,0220	0,0175	0,0365	0,0005	- 0,0093	0,0021	0,0071	0,0005	0,0010
Merit	0,0844	0,0861	0,0572	0,0487	0,0928	0,0101	0,0145	0,0071	0,0002	0,0438
Etiler	0,0823	0,0624	0,0425	0,0236	0,0580	0,0724	0,0070	0,0044	0,0827	0,0677
Kstur	0,0861	0,0123	0,0802	0,0436	0,0426	0,0071	- 0,0134	0,0060	0,0545	0,0569
Martı	0,0046	0,0003	0,0040	0,0017	0,0000	- 0,0168	0,1503	0,1693	0,0000	0,0005
Maalt	0,0539	0,0091	0,0094	0,0386	0,0692	0,0679	0,0027	0,0032	0,0989	0,0820

Çizelge 1.61. 2020 Yılına Ait $O_i^{(1)}$ Değerleri

$O_i^{(1)}$
2,720208498

2,669543266
2,522337364
2,221207467
2,072421514
1,627629944
1,124755267
0,748883181
0,434964661

Çizelge 1.62. 2020 Yılına Ait Ağırlıklı Çarpım Yöntemine Dayalı i. Alternatifin Toplam Nispi Öneminin Hesaplanması

Kriter	Yöntem	Min	Min	Min	Min	Max	Max	Max	Max	Max	Max
Kriterler	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	
Teknik	0,96678	0,83798	0,85058	0,87898	0,50517	0,97888	0,47468	0,45927	0,49142	0,79211	
Pazar	0,96212	0,82721	0,84419	0,79684	0,58391	0,71279	0,48141	0,84681	0,45735	0,80752	
Avantaj	0,99457	0,95717	0,93776	1,00000	0,60219	0,89714	0,50315	0,48219	0,59973	0,92003	
Ayres	0,98319	0,88920	0,88491	0,93602	0,62108	0,86224	0,52761	0,58458	0,59622	0,69921	
Merit	0,99826	1,00000	0,97325	0,95823	1,00000	0,86733	0,70343	0,58441	0,52700	0,94985	
Etiler	0,99611	0,97257	0,95028	0,90312	0,95724	1,00000	0,63016	0,53897	0,98252	0,98446	
Kıstır	1,00000	0,84580	1,00000	0,94964	0,93029	0,84499	0,69553	0,56874	0,94271	0,97051	
Martı	0,77657	0,61862	0,78632	0,72735	0,41779	0,89973	1,00000	1,00000	0,38283	0,66201	

Maalt	0,96052	0,82376	0,84221	0,94024	0,97314	0,99540	0,54666	0,51177	1,00000	1,00000
-------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

Çizelge 1.63. 2020 Yılına Ait $O_i^{(2)}$ Değerleri

$O_i^{(2)}$
1,71566E-12
0,000852686
0,002165952
0,003219256
0,008285222
0,043444201
0,059746135
0,005981297
0,004444442

Çizelge 1.64. 2020 Yılına Ait Ağırlıklı Toplam Ve Ağırlıklı Çarpım Modelleri İçin Ağırlıklandırılmış Ortak Genel Kriter Değerinin Hesaplanması

Şirketler	Q_i	Sıralama
Tektu	1,360104249	1
Pkent	1,335197976	2
Avtur	1,262251658	3
Ayces	1,112213361	4
Merit	1,040353368	5
Etiler	0,835537072	6
Kstur	0,592250701	7
Martı	0,377432239	8
Maalt	0,219704551	9

Çizelge 1.65. 2020 Yılına Ait Karar Alternatiflerinin Göreceli Önem Değerinin Hesaplanması

	$\lambda=0$		$\lambda=0,25$		$\lambda=0,75$		$\lambda=1$	
Şirketler	0	Sıralama	0,25	Sıralama	0,75	Sıralama	1	Sıralama
Tektu	1,71566E-12	9	0,680052124	1	2,040156373	1	2,720208498	1
Pkent	0,000852686	8	0,668025331	2	2,002370621	2	2,669543266	2
Avtur	0,002165952	7	0,632208805	3	1,892294511	3	2,522337364	3
Ayces	0,003219256	6	0,557716309	4	1,666710414	4	2,221207467	4
Merit	0,008285222	3	0,524319295	5	1,556387441	5	2,072421514	5
Etiler	0,043444201	2	0,439490637	6	1,231583508	6	1,627629944	6
Kstur	0,059746135	1	0,325998418	7	0,858502984	7	1,124755267	7
Martı	0,005981297	4	0,191706768	8	0,56315771	8	0,748883181	8
Maalt	0,004444442	5	0,112074497	9	0,327334606	9	0,434964661	9

DİZİN

A

AHP · 45, 47, 48, 50, 51, 52, 53
 analiz · viii, 40, 44, 45, 47, 48, 49, 52, 53, 54, 57, 60, 68
 asit test · 57
 Avtur · 54, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70
 Ayces · 54, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71

B

BİST · vi, viii, ix, 32, 43, 49, 52, 53, 54, 64
 Borç · 55, 56
 Borsa · viii, ix, 32, 46, 47, 49, 52, 54, 68, 69, 79, 80, 85,
 86, 88, 89

C

COVID-19 · 38, 39, 71
 CRITIC · viii, ix, xi, xii, xiii, 33, 45, 53, 58, 63, 64, 68,
 103, 104

Ç

Çarpım · viii, xiv, xv, 61, 62, 116, 117, 118, 121, 122,
 126, 127, 131, 132
 Çok Kriterli Karar Verme · viii

D

DEMATEL · 50
 doğrudan · 35, 36, 41, 43
 Dolaylı · 35, 138

E

EDAS · 43
 Ekonomi · 79, 80, 84, 85, 89, 90, 91, 92, 93, 95, 97
 ELECTRE · 46, 47, 48, 50, 51, 52
 Etiler · 54, 65, 66, 67, 69, 70, 71

F

finans · 41, 50

G

gelir · 36, 39, 69, 70
 Gri İlişkisel · 46, 49, 50, 52, 86, 89, 91, 93

H

hizmet · 35, 36, 48, 52

İ

istihdam · 34, 35, 36, 38

K

KAP · viii, ix, xii, xv, 32, 99
 karar · viii, 32, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 51,
 52, 53, 54, 59, 60, 61, 63, 94, 103, 104, 106, 108,
 109, 111
 Karar · viii, xi, xiii, xiv, xv, 40, 41, 42, 43, 47, 51, 58, 59,
 61, 62, 63, 68, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89,
 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 103, 104, 106,
 108, 109, 111, 113, 114, 118, 119, 123, 127, 128,
 129, 133

karlılık · 40, 43, 52, 57, 70, 71

konaklama · 32, 35, 36, 52

kriter · viii, xi, 43, 47, 48, 50, 51, 53, 54, 55, 57, 58, 60,
61, 62, 63, 64, 105, 108, 110, 113

Kriter · xiii, xiv, xv, 55, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 103, 104,
105, 106, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115,
116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125,
126, 127, 128, 129, 130, 131, 132

Kstur · 54, 65, 66, 67, 69, 70, 71

L

literatür · xi, 33, 43, 45, 54, 138

Lokantalar · viii, 54, 69

M

Maalt · 54, 65, 66, 67, 69, 70, 71

MAALT · 43

MACBETH · 43

Martı · 54, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71

Merit · 54, 65, 66, 67, 69, 70, 71

MOORA · 45, 48, 50

N

nakit · 41, 43, 56, 69

Net kar · 43, 56

O

Otel · vi, 54, 69, 79, 87, 95, 134

Oteller · viii, 54, 96, 98

Ö

Öz sermaye · 55, 57, 70

P

pandemi · viii, 39, 69

Pandemi · 38

Pkent · 54, 64, 65, 66, 67, 69, 70, 71

PROMETHEE · 45, 46, 48, 50

R

rekabet · viii, 41

restoran · 32

risk · 47, 53, 94

S

SAW · 45, 46, 53

sektör · 34, 35

sermaye · 36, 55, 57, 70, 71

seyahat · 32, 34, 36, 38, 39, 40, 52

stok · 40

strateji · 40, 68

Ş

şirket · 33, 44, 48, 52, 54, 68, 69, 70, 71

T

tatil · 32, 36

Tektu · 54, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71

ticaret · 36

TOPSIS · 44, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53

Turist · 91

turizm · 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 43, 49, 52,
53, 94

U

ULAŞ · 54

ulaştırma · 36, 49

Uyarılmış · 35

Ü

ülke · 32, 33, 34, 38, 45, 51

V

veri · viii, 32, 33, 45, 46, 53, 99, 100, 101, 102

VIKOR · 45, 47, 48, 49, 50, 53

W

WASPAS · viii, ix, xi, xii, xiii, 33, 53, 54, 60, 61, 63, 64, 68, 113

Y

yönetici · 44

yöntem · viii, 33, 44, 45, 46, 50, 51, 52, 53, 58, 61, 103

Z

zarar · 32

ziyaretçi · 37, 38, 39, 40

TEKNOVERSİTE

teknoversite AYRICALIĞINDASINIZ

İSTE

